

Izdaja upravni odbor
Železarne Ravne

Ureja uredniški odbor

Jože Delalut, Franc Fale,
Alojz Janežič, Ivo Kohlen-
brand, Marjan Kolar, Fran-
čiška Korošec, Jože Šater

Odgovorni urednik:

Marjan Kolar

Tel. 86 030, int. 304

Tisk: CP Mariborski tisk
Maribor

Direktor Gregor Klančnik

Na poti konsolidacije

Mesec februar je bil v znaku uspešne aktivnosti samoupravnih organov železarne. Poleg delovanja upravnega odbora se je v tem mesecu delavski svet podjetja dvakrat sestal in ob tem sprejel dva važna akta: sklepni račun za leto 1968 in finančni del gospodarskega načrta za letošnje leto.

Sklepni račun nam je pokazal, da je naše podjetje, in to prvič po osvoboditvi, leto zaključilo s poslovno izgubo, ki znaša po plačani realizaciji 4,270.000 din, po fakturirani realizaciji pa 6,33 milijona din. Neugodni poslovni rezultat je nastal kljub znatnemu porastu obsega poslovanja. Leta 1968 je železarna dosegla:

- skupne proizvodnje 242.011 t, kar je 11,6 odst. več od predhodnega leta,
- blagovne proizvodnje 69.511 t, kar je 19,3 odst. več od predhodnega leta,
- realizacije 262,4 milijona din, kar je 18,6 odst. več od predhodnega leta, ter
- izvoza 3,220.000 dolarjev, kar je porast za 10,4 odst.

Primerjava z letom 1967, ko je prodaja izdelkov črne metalurgije na jugoslovanskem tržišču bila v zastoju, ne nudi najbolj pravilne slike dinamike rasti obsega poslovanja na Ravnah — upoštevati je namreč treba, da smo tega leta v proizvodnji nazadovali. Primerjava s 1966. letom pa nam kaže, da je železarna v dveletnem obdobju v skupni proizvodnji napredovala le za 3,8 odst., v blagovni proizvodnji za 9,6 odst., realizacija pa je dosegla celo 5,6 odst. manj kot dve leti prej, ko je bil dosežen rekord vrednosti prod-

nega blaga. To pomeni, da je bila proizvodnja nad, realizacija pa pod ravnijsko dosežka 1968. leta. Pri realizirani vrednosti prodanega blaga je treba upoštevati strukturo in doseženo ceno izdelkov, predvsem pa teritorialno preusmeritev. Kljub ugodni rasti obsega proizvodnje, ki je po padcu 1967. leta zopet prešla najvišje doseženo letno raven na Ravnah, vsi nastali stroški z osebnimi dohodki vred niso bili pokriti z realizacijo. Vzroki za neugodni finančni rezultat so:

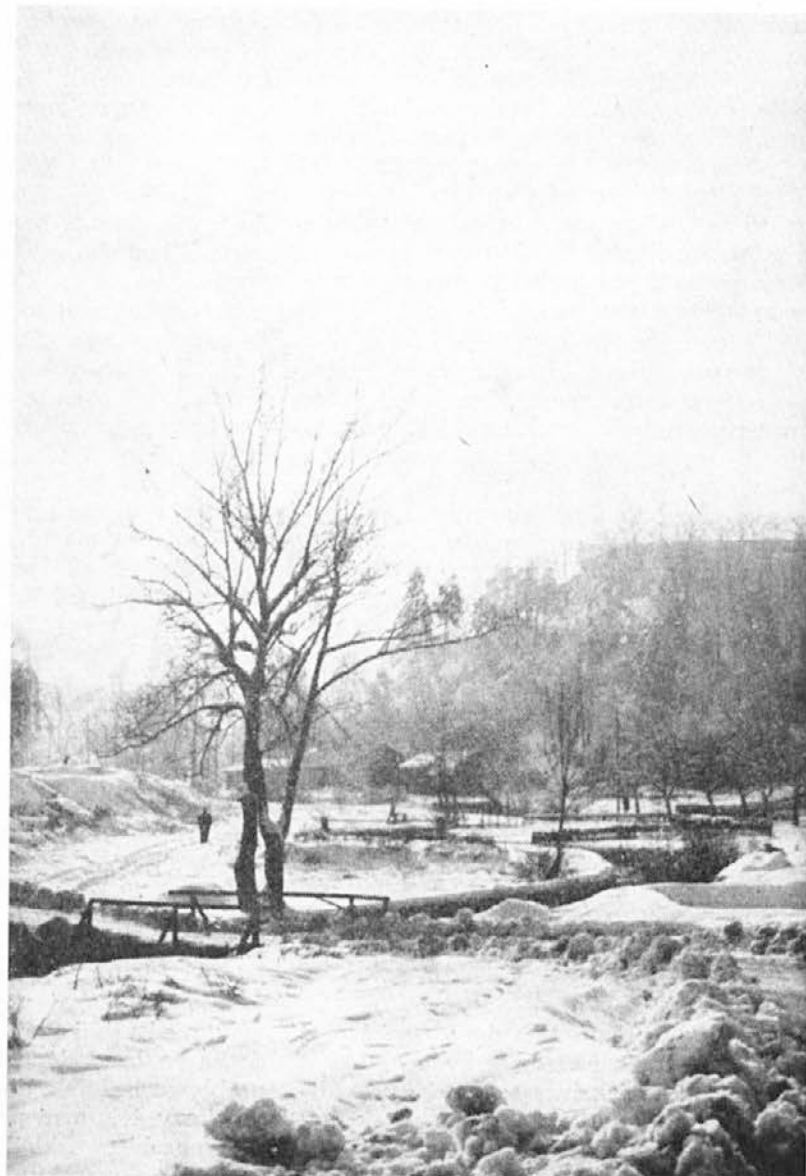
- povečanje cen od surovin, pomožnega materiala in energije, do uslug ter povišanje drugih poslovnih stroškov v teku reforme;
  - spremenjena struktura prodaje in širjenje tržišča na zahtevna inozemska področja;
  - nepopolno obvladanje tehnologije proizvodnje in odstopanje od tehnološke discipline;
  - povečanje globalov osebnih dohodkov.
- Potem ko je periodični obračun 1. polletja pokazal poslovno izgubo, je delavski svet železarne po predhodni obravnavi med delovno skupnostjo 29. julija 1968 sprejel sanacijski načrt, ki je predpisal

(Nadaljevanje na 3. strani)

IZ VSEBINE

Kdo naj začne — Ob dnevu žena — Evidentirali smo kandidate za volitve v obč. skupščino — Vsebine, oblike in metode dela ZKS v delovni organizaciji — Z letne konference ZMS — Zasedanj delavskega sveta — Takojšnja analiza instrumentov — Odnosi med proizvodnjo in vzdrževanjem v podjetju — Test — Varnostni utrip dela in življenja v nemški železarni — Sklepi upravnega odbora — Strokovna posvetovanja in raziskave — Kulturna kronika — Sportne vesti

Drevo
in
struga

Analiza osebnih dohodkov za JANUAR 1969

Delovna enota	Izplačani OD	OD po enotah in ceniku del	Dodatek za stalnost	Dodatek za letni dop. in ostalo	OD po uspehu DE	Povprečni OD	
						jan. 68	jan. 69
1	2	3	4	5	6	7	8
Topilnica	294.589,90	211.038,84	13.669,13	17.428,11	52.453,82	769,57	1.111,66
Livarna	461.681,31	367.544,31	25.901,41	21.969,38	46.266,21	722,91	1.042,17
Valjarna	319.128,94	231.705,34	15.432,01	11.364,59	60.627,00	763,13	1.074,51
Kovačnica	254.208,32	202.545,56	14.988,91	9.372,93	27.300,92	809,76	1.110,08
Termična obdelava	72.247,70	56.830,81	3.475,29	3.651,06	8.290,54	711,23	1.032,11
Mehanska obdelava	591.650,03	447.294,13	30.202,98	28.486,90	85.666,02	703,20	1.025,39
Vzmetarna	98.507,38	78.110,13	5.368,77	3.374,86	11.653,62	721,47	1.015,54
Jeklovlek	52.680,65	36.862,98	1.985,52	2.472,26	11.359,89	619,64	957,83
Energetski obrat	109.467,28	81.299,90	5.113,74	7.610,16	15.443,48	725,19	1.052,57
Strojni remont	251.447,04	203.739,62	11.441,38	9.684,73	26.581,31	744,04	1.074,56
Elektroremont	130.585,14	103.508,90	5.854,71	7.551,42	13.670,11	742,39	1.070,37
Gradbeni remont	57.821,20	46.085,45	3.669,48	2.578,94	5.487,33	729,92	932,60
Promet	108.360,72	88.187,64	5.621,60	2.956,24	11.595,16	778,34	1.022,27
OTKR	236.479,10	169.913,15	11.700,76	17.479,93	37.385,26	727,67	1.028,17
Uprava	399.534,24	271.944,29	23.464,36	38.851,79	65.273,80	701,01	1.019,22
IVD skupina	12.623,24	11.370,90	912,49	340,90	—	640,10	631,17
PODJETJE SKUPAJ	3.451.012,44	2.607.981,95	178.802,62	185.173,40	479.054,47	731,15	1.044,81

Kdo naj začne

Vprašanje je na videz preprosto in nedolžno: kdo naj sproži diskusijo o bolečih stvareh v železarni: sindikat, organizacija Zveze komunistov, Zveza mladine, organ samoupravljanja ali — Informativni fužinar? Takoj pa je treba povedati dvoje. O stvareh, ki so življenjskega pomena za podjetje (poslovna izguba, sanacija, izvoz, integracija), vse našete organizacije in organi razpravljajo in o njih naš list tudi sproti piše. Ne gre torej za tisti letni cikel, ki se s plani začne, z delom izvršuje in z bilanco konča. Tu so stvari vpeljane, tečejo po ustaljeni praksi iz meseca v mesec in iz leta v leto.

V mislih imamo manjše, pa zato tem bolj zoprne zadeve, ki se žal vedno dogajajo, pa se bodisi ne uredijo takoj in se govornice o njih širijo okrog ali pa se uredijo le površno in s tako rešitvijo ljudje niso zadovoljni, kar spet povzroča godrnjanje in slabo voljo. Vseeno je, če na prvem mestu omenimo škodo v sto tisočih ali milijonih starih dinarjev, ki nastaja zaradi malomarnosti ali neznanja posameznikov enkrat pri uvozu, drugič pri odpremi, tretjič kje drugje, ali pa damo prednost tako imenovanim »odnosom«, ki segajo od čisto osebnih simpatij in antipatij do načel naše kadrovske politike v najširšem pomenu.

Spet moramo vrniti misel, da seveda ločimo čenče od pomembnejših zadev, in manjše napake, ki nujno spremljajo vsako delo, od velikih, katerih težo čutimo vsi. Popolnoma jasno je tudi, da ne čenč ne toleriranih napak nimamo v mislih, ko sprašujemo še enkrat — kdo je poklican, da jih začne obravnavati?

Naši ljudje imajo zelo dobro razvit čut za pravičnost, in če skoraj vedno lahko s prstom pokažejo krivce za škodo, pa vidi, da jih ne doleti nobena kazen, da jim ni odtegnjen noben dinar pri osebnih dohodkih, ampak da morda celo dobijo čed-

ne premije, je čisto razumljivo, da se lahko lepim geslom o odgovornosti, zavesti in kdo ve čemu še, ki jih objavljamo, posmihajo, verjeti pa jim ne morejo.

Letne konference političnih organizacij so potem med drugim tudi žehta takega umazanega perila. Toda kaj pač lahko sodimo o higieni neke skupnosti ljudi, ki se za silo opere enkrat, dvakrat na leto? Rekli smo: »za silo«, ker se tudi ob takšnih priložnostih nobena stvar ne izpelje do kraja, ampak se namesto tega sprejemajo sklepi, ki se delno uresničijo, delno pa ne.

Ni naš namen preprosto vprašanje, ki smo ga postavili kot naslov tega članka, razširiti v kritiko, niti ne v obsežnejšo diskusijo. Gre le za ugotovitev, da se pri nas kot na tekočem traku pojavljajo problemi, o katerih delovne skupnosti ne obveščamo. Uredniški odbor Informativnega fužinarja se tega zaveda, vendar si kot delovna skupina, ki jo določi upravni odbor, nikakor ne lasti pristojnosti obravnavati stvari, na katere bi morali sproti opozarjati organi delavskega upravljanja, ZKS, ZMS in sindikat.

Vemo pa, da bi nekdo moral začeti.

Urednik

DODATEK ZA LETNI DOPUST

Že po periodičnem obračunu za prvih devet mesecev lani je postalo jasno, da bo naša železarna prvič po osvoboditvi končala leto s poslovno izgubo. S tem v zvezi se je v železarni takoj pojavilo nekaj problemov, med njimi tudi problem izplačila dodatka za letni dopust za letošnje leto. O problemu izplačila dodatka za letni dopust je bilo v železarni precej govora tudi zaradi morebitne uskladitve med predstavniki vseh treh slovenskih železarn.

Dodatek za letni dopust, kot je znano, je sestavljen iz konstantnega dela, ki se izplačuje iz sklada skupne porabe, in gibljivega dela v višini 30 odst. od povprečnih OD zaposlenih, ki so jih dosegali v zadnjem trimesečju preteklega leta.

Dokler v železarni ne bi našli primerne rešitve, je delavski svet na zasedanju meseca decembra lani odločil, da se za letošnje leto začasno ukine izplačilo dodatka za letni dopust. Z novimi predpisi, ki so letos izšli, pa zakonodajalec omogoča delovnim organizacijam, ki bodo letos brez sklada skupne porabe, da določene izdatke pokrivajo na konto obveznega oblikovanja sklada skupne porabe v tekočem letu. Med take izdatke je s posebno utemeljitvijo možno vključiti tudi konstantni del dodatka za letni dopust. O spremembi, ki je zaradi spremenjenih zakonskih predpisov možna, je ponovno razpravljala delavski svet na zasedanju 17. februarja in sklenil:

— Takoj preneha veljati sklep delavskega sveta podjetja, sprejet na XIV/210-7. rednem zasedanju dne 13. decembra 1968, da se začasno ustavi izplačilo dodatka za letni dopust. Dodatek za letni dopust se tudi za leto 1969 obdrži v dosedanji višini in izplačuje po merilih in kriterijih, določenih v našem pravilniku o dodatku za letni dopust.

S sprejeto odločitvijo bomo v naši železarni dodatek za letni dopust še nadalje obdržali v nespremenjeni obliki. Tistim zaposlenim, ki so letni dopust za letos morebiti že izkoristili v skupnem 10-dnevnem trajanju, se bo dodatek obračunal in izplačal naknadno.

-et

Zakonske

Žena: »Zanimajo te obleke vseh drugih žensk, samo moja ne.«

Mož: »Kaj hočeš, človeka embalaža ne zaima več, kadar pozna vsebino.«

Na poti konsolidacije

(Nadaljevanje s 1. strani)

aktivizacijo za izboljšavo poslovnih rezultatov tekočega leta. Sanacijski načrt je za 2. polletje predvidel povečanje proizvodnje gotovega blaga na 135 milijonov din ali za 12,5 odst. proti dosežku 1. polletja. Doseženo je bilo 144 milijonov din, kar pomeni, da je ta glavna zadolžitev sanacijskega načrta bila presežena za 6,5 odst. Slabši pa je uspeh na področju zniževanja blagovnih zalog. Te so sicer od začetka leta padle od 125,217.527 din na 116,577.081 din, kar pa je še vedno za 13,5 milijona din nad sanacijskim normativom. Le delno je to s povečano proizvodnjo opravičljivo. Visoko stanje zalog gotovega blaga na zaključku 1968. leta, ki je znašalo 22,8 milijona din, je vzrok, da podjetje ni v celoti doseglo po sanacijskem načrtu predvidene realizacije za 2. polletje, ki naj bi znašala 147,9 milijona din, zato bo treba gibanju zalog, zlasti kopičenju blaga, ki težko najde kupca, v bodoče posvetiti večjo pozornost.

Krivulja poslovnosti kaže izboljševanje preko celega lanskega leta. Od 1. do zadnjega četrtletja je npr. realizacija porasla za celih 37 odst. Podjetje je v 2. polletju 1967. leta prešlo linijo med akumulativnostjo in poslovno izgubo ter nato do konca tega leta in celo 1. polletje 1968. leta ni krilo osebnih dohodkov iz doseženega dohodka. V teku 3. četrtletja lanskega leta je ponovno doseglo mejo rentabilnosti, v zadnjem četrtletju pa končno zopet ustvarilo presežek dohodka. Izguba, ugotovljena v periodičnem računu za 9 mesecev poslovanja, se je v zadnjem četrtletju znižala za 2,9 milijona din. Vzpon poslovnosti od začetka do konca je torej karakteristika lanskega leta, zato delovna skupnost lahko z optimizmom gleda na novo poslovno obdobje, 1969. leto.

Poleg gospodarskega načrta, ki predvideva 294,6 milijona din realizacije izdelkov in akumulativnost s predvidenim presežkom 10 milijonov din, bo izdelan tudi nov sanacijski načrt. Sanacijski načrt za 1969. leto bo predvidel:

- intenziviranje prizadevnosti za racionaliziranje tehnološkega postopka proizvodnje,
- pospešeno delo za popolnejše osvajanje proizvodnih postopkov izdelkov, ki so v programu podjetja,
- večjo doslednost pri izvrševanju tehnoloških predpisov, izboljšanje reda in ukrepanje pri nepopolnem izvrševanju dolžnosti.

Delovna skupnost se mora zavedati, da je izboljšanje poslovnosti pogoj ne samo za postopno rast neto osebnih dohodkov, temveč tudi za novo rast objektov družbene ravni in za končno realizacijo kompleksne zasnove modernizacije in povečanja tovarne. Rešitev je možno iskati le v zniževanju poslovnih stroškov, kvalitetnejši proizvodnji in povečanem obsegu prodanega blaga. Poleg višine realizacije je gibanje zalog nedovršene proizvodnje, polizdelkov in gotovih izdelkov važno merilo poslovnosti podjetja, zato bo vse te glavne sestavine poslovne politike zajel

sanacijski načrt. Sposobnost delavcev, prizadevnost organizatorjev proizvodnje in zavest samoupravljalcev so zagotovilo, da bo delovna skupnost v poslovni politiki začrtane naloge za 1969. leto izvršila in s tem železarno Ravne zopet dvignila na raven uglednih akumulativnih podjetij.

Potem ko smo bili ob vstopu v letošnje leto na vzponu obsega poslovanja naše železarne, z optimizmom lahko gledamo na nove delovne rezultate. Dokaz za to je v tem, da smo v prvih dveh mesecih prodali za 50,5 milijona din naših izdelkov, kar je 41 odst. več kot v istem obdobju lani. Da bi dosegli konsolidacijo našega poslovanja, pa je potrebno znatno več.

Gospodarski načrt letošnjega leta predvideva dohodek, s katerim bodo pokriti planirani osebni dohodki, ostalo pa naj bi 10 milijonov din sredstev za sklade. Načrt torej predvideva po lanskoletni poslovni izgubi ponovno akumulativnost, ki pa ni še v razmerju z obsegom poslovanja železarne. Zavedati se moramo, da bodo po dokončanju investicijskih del in vključitvi novih proizvodnih naprav v obratovanje nastopile kreditne obveznosti. Od leta 1971 dalje bodo te po veljavnih kreditnih pogodbah znašale 40,840.000 din letno. Od tega bo odpadlo 16,350.000 din na obresti in 24,490.000 din na vračanje glavnice. V gospodarskem načrtu 1969. leta planirana akumulativnost je torej znatno premajhna, da bi železarna lahko zadostila obveznostim, ki bodo sledile. Znižanje poslovnih stroškov in povečanje sredstev za sklade je torej imperativ podjetniške dejavnosti naš železarne.

Kratek pogled na finančni del gospodarskega načrta nam kaže, da od predvidenega celotnega dohodka, v katerega je poleg realizacije naših izdelkov v višini 294,6 milijona din vključena tudi vred-

nost lastnih storitev in prodaja nabavljenega materiala, materialni stroški zavzemajo 66,72 odst., amortizacija 5,4 odst., obresti, provizije, zavarovalne premije in druge pogodbene obveznosti 4,3 odst., družbene dajatve, med katerimi pa so tudi vplačila v stanovanjski sklad, s katerim delovna skupnost sama razpolaga, 3 odst., osebni dohodki 17,7 odst., kar pomeni, da predvidena sredstva za sklade zajemajo le 2,86 odst. našega celotnega dohodka. Iz navedene strukture hitro lahko odkrijemo, kje lahko iščemo naš dohodek — v materialnih stroških, ki jih načrt predvideva 232,6 milijona din. Odprava vseh družbenih dajatev, kar seveda ni izvedljivo, bi dala le 7,9 milijona din. Iz tega hitro lahko zaključimo, da so glavne rezerve pokopane doma.

Ob izvrševanju gospodarskega načrta bi se zato morali predvsem baviti z največjo postavko izdatkov — materialnimi stroški. Podjetje, ki neprestano ne racionalizira svojega proizvodnega postopka, je prej ali slej zapisano propadu. To brez dvoma velja tudi za nas in prav to je tisto, kar tudi terja gospodarska reforma. Iskreno si moramo priznati, da sta vsaj 2/3 rezerv za povečanje dohodka v naših rokah. Objektivno poglejmo samo dejstvo, da že desetletje vlečemo za seboj v naših katalogih vrsto izdelkov, za katere še nimamo osvojene tehnologije. Na žalost moramo priznati, da odstopanja nastopajo tudi pri tehnoloških predpisih na že osvojeni tehnologiji, še večji delež za neuspelo proizvodnjo pa nosi notranji nered v obliki raznih zamenjav materiala od vložka do končnih dobav. Nihče, pa naj bomo združeni v enotno slovensko jeklarstvo ali samostojni, izven delovne organizacije ne bo rešil tehnoloških problemov, tehnološke discipline in notranjega reda, če tega ne bomo izvršili sami, oz. če pri tem ne bodo uspeli organizatorji proizvodnje. Vsaj del te zahteve nosi v sebi finanč-

V gorah

Foto: M. Dolinšek

ni načrt, več konkretnih zadalžitev za znižanje poslovnih stroškov, povečanje izplena in produktivnosti dela pa bo moral vsebovati sanacijski načrt.

Letos so se pogoji poslovanja v primerjavi z lanskim letom bistveno izboljšali. Povečalo se je povpraševanje po naših izdelkih in z večjim delom proizvodnega programa nismo več pred problemom, kako bi ga plasirali, temveč bolj, kako bi s kvalitetnim in pravočasno dobavljenim blagom sklenjenim pogodbam zadostili. Upoštevati je dalje treba, da bo izvoz relativno manjši in da smo delno že dosegli povišanje cen za nekatere naše izdelke — za pnevmatske stroje in orodja za 24 odst., za vzmeti in vzmetne liste za 15 odst. Iz tega sledi, da nam je odprta široka možnost za izdelavo sanacijskega načrta, ki bo predvidel znatno prekoračitev v gospodarskem načrtu predvidene realizacije.

Izvrševanje gospodarskega in sanacijskega načrta je brez dvoma odvisno predvsem od zadovoljstva delovne skupnosti, to pa od višine in pravilne razdelitve osebnih dohodkov. V strukturi cene neto osebni dohodki predstavljajo 14 odst., kar je bruto 21 odst. realizirane vrednosti prodanega blaga. Ko razmišljamo, ali ne bi kazalo povečati števila zaposlenih in povečati poprečne osebne dohodke, moramo stalno imeti pred očmi, do kod sploh smemo z osebnimi dohodki v strukturi cene. Predpisana stopnja je sigurno na gornji meji. Spomnimo se samo, da smo leta 1966 za neto osebne dohodke iz realizacije odvajali le 10,62 odst., zato bo morala prizadevnost biti usmerjena v to, da se s povečevanjem dohodka postopoma element osebnih dohodkov znižuje.

Kaj konkretno pomeni stopnja 14 odst. za neto osebne dohodke od mesečne realizacije? To je global osebni dohodek, ki se izplačuje, dokler ni ugotovljen dohodek. Z ugotovitvijo dohodka se dokončno oblikuje pripadajoči del osebnih dohodkov. Lansko leto je obračun osebnih dohodkov po stopnji iz realizacije dosegel preseženi dohodek, zato je nastala izguba. Letošnji plan predvideva višji dohodek od globalov osebnih dohodkov, obračunanih po predvideni stopnji iz realizacije. V ilustracijo pa lahko navedem, kakšna poprečja bomo ob taki stopnji lahko dosegali. Poprečni prejemki na zaposlenega mesečno so 1968. leta, ko so vsa izplačila z dopustnimi dodatki vred znašala 38.137.894 din, znašali okrog 980 din. Pri zaposlitvi 3300 ljudi in doseženi mesečni realizaciji 27 milijonov din, predvidena stopnja brez dopustnega dodatka daje 1140 din, kar pomeni, da so po osnutku finančnega načrta odprta vrata za poviševanje osebnih dohodkov nad planirano postavko, zlasti še, če upoštevamo, da bi z izboljševanjem poslovanja lahko dosegli večji dohodek, kot ga predvideva finančni načrt.

Do sedaj sem se zadrževal predvsem na prispevku, ki ga mora dati za konsolidacijo poslovanja delovna skupnost sama. To ne pomeni, da naša prizadevnost ne bo tudi vnaprej delovala v smeri urejevanja zunanjih pogojev za izboljševanje poslovnosti železarne. Solidarno z železar-

nama Jesenice in Štore smo neprestano prisotni tako v predstavniških organih kot v asociacijah republike in zveze pri iskanju rešitve za izboljšanje ekonomskega položaja jugoslovanske črne metalurgije. Ugotoviti moramo, da smo po daljšem času dosegli zlasti v krogih izvršnega sveta republiške skupščine veliko razumevanje za probleme slovenskega jeklarstva. Naše zahteve obsegajo tri področja:

- prvo področje — poviševanje dohodka tako z regulacijo prodajnih cen izdelkov 114. panoge kot z znižanjem družbenih dajatev,
- drugo področje obsega izboljševanje kreditnih pogojev za že izkoriščene in za neizkoriščene dolgoročne kredite za osnovna sredstva,
- tretje področje pa vsebuje zahtevek za dodatne kredite, namenjene za integralno zaokrožitev proizvodnih kapacitet železarn SRS in za povečanje trajnih obratnih sredstev, usklajenih s predvideno dinamiko rasti letne realizacije.

Oblikovana je že zasnova stališča izvršnega sveta, ki predvideva zahtevo za povišanje cen v poprečju za 4,8 odst. in zahtevo, da se obresti od poslovnega sklada, ki jih naš gospodarski načrt za letošnje leto predvideva 4,74 milijona din, v železarnah odvaža naprej, pušča pa v obratnih sredstvih podjetij. Olajšave pogojev dolgoročnih kreditov obsegajo podaljšanje kreditov od 8 oz. 10 na 15 let in delno regresiranje obresti. Tretji predlog pa vsebuje odobritev kreditov za dokončanje investicijskih naložb.

Evidentirali smo kandidate za volitve v občinsko skupščino

Malo je ljudi, ki ne bi brali v dnevnem časopisju ali pa vsaj slišali o razpisu volitev v občinsko, republiško in zvezno skupščino, ki bodo 13. aprila letos. Zelo malo pa je bilo do sedaj govora o drugem delu volitev, tj. o volitvah po kolektivih, kjer bomo volili odbornike zbora delovnih skupnosti, ki so predvidene 10. aprila 1969.

Zaposleni v železarni Ravne bomo volili deset odbornikov v občinski zbor delovnih skupnosti. Število odbornikov nam je določila občinska volivna komisija na podlagi ključa, ki upošteva število zaposlenih in gospodarsko moč podjetja. Po načelu zaokroženih enot, ki se smiselno pokrivajo z našo organizacijsko ureditvijo po sklopih, imamo v železarni pet volivnih enot, v vsaki pa bomo izvolili po dva odbornika.

Da bi bili za bližajoče se volitve tudi v našem podjetju najbolje pripravljeni, je predsedstvo tovarniškega odbora sindikata sklicalo razširjeno sejo, ki so ji prisostvovali vsi predsedniki sindikalnih podružnic. Na tej seji je bil zavzet sklep, da se začne z evidentiranjem možnih kandidatov po volivnih enotah. Evidentirali bi možne kandidate, za katere smatramo, da imajo voljo do tega dela in niso

Izvršni svet bo gornje olajšave sprejel s pogoji:

1. da bo izvršena integracija slovenskega jeklarstva,
2. da bodo občinske skupščine, kjer so železarne locirane, proračunski prispevek znižale pod republiškim poprečjem in železarnam dale olajšave pri plačilu prispevka za zemljišče.

Iz tega se vidi, da se za ureditev ekonomskega položaja železarn zahteva prispevek na vseh ravneh, od delovnih organizacij z izboljšanjem dela, od občinskih skupščin z olajšavami družbenih dajatev, od republike z regresiranjem obresti in ugodnejšimi pogoji dolgoročnih kreditov ter od zveze v obliki znižanja družbenih dajatev in z izboljšanjem kreditnih pogojev naložb v osnovna in obratna sredstva.

Naša železarna, kar je bilo v tem članku že povedano, je glede na obveznosti, ki bodo nastopile v naslednjem letu, predvsem pa leta 1971, zainteresirana za znižanje obveznosti iz dolgoročnih kreditov, zato bomo morali presodno obravnavati integracijski proces in ožjo povezavo z železarnama Jesenice in Štore. Integralni razvojni program in izdelana specializacija proizvodnje sta že precejšen dosežek na tej poti, ki jo bo treba nadaljevati, da bi končno dosegli tako z lastnimi močmi, združenimi z drugimi delovnimi skupnostmi tako konsolidacijo železarne na Ravnah, ki bo sposobna uspešno nastopati na domačih in inozemskih tržiščih in ob primernih mesečnih prejemkih zaposlenih nadaljevati pot modernizacije proizvodnih naprav in širjenje objektov življenjske ravni.

preobremenjeni z drugimi deli. Kandidati naj bi bili ljudje z dovolj širokim obzorjem, ugledni med volivci, ljudje, ki podpirajo razvoj delavskega samoupravljanja, se vključujejo v družbenopolitično aktivnost in so s svojim delom pripravljene pospeševati razvoj naše družbe.

Nosilec priprav in dela pri evidentiranju so bile sindikalne podružnice, ki so se dela lotile z vso odgovornostjo. Da bi si zagotovile širino in preudarnost pri delu, so bili sestanki organizirani tako, da so jih razširili in povabili k sodelovanju še vse zainteresirane člane iz drugih družbenopolitičnih organizacij — člane kolektiva — volivcev s področja posamezne volivne enote, skratka še vse tiste, ki so pripravljene sodelovati pri tako zahtevnih delih.

Zdaj, ko so ti sestanki za nami, lahko ugotovimo, da je na njih sodelovalo precejšnje število ljudi in da so bili evidentirani tovariši, katere bodo volivci lahko volili in jim zaupali štiri leta trajajoč mandat soodločanja pri oblikovanju naše občinske politike.

Zanimiva je tudi ugotovitev, da so se na posameznih konferencah odločili evidentirati le toliko kandidatov, kolikor jih je treba voliti. Iz razgovora z nekaterimi

člani, ki so prisostvovali evidentiranju, je razbrati zanesljivost in zaupanje v evidentirane kandidate. S predlogi pa se bodo kandidacijski zbori volivcev (predvideni so v mesecu marcu) gotovo strinjali.

Po posameznih volivnih enotah so bili evidentirani naslednji možni kandidati:

I. volivna enota (topilnica, skladišče in gotov, livarna s čistilnico in modelna mižarna):

1. Jože Grzina — asistent za rekonstrukcijo jeklarne,

2. Ivan Kos — delovodja jedrarne;

II. volivna enota (kladivarna, valjarna in termična obdelava):

1. Avgust Marin — delovodja termične obdelave,

2. Koloman Vrečič — obratovodja kladivarne,

3. Jože Žunec, dipl. inž. — obratovodja valjarne;

III. volivna enota (mehanska obdelovalnica, vzmetarna in jeklovlek):

1. Anton Godec, inž. — obratovodja jeklovleka,

2. Justin Medved — tehnolog — normirec PD SMO,

3. Anton Skalič — skoblar v meh. obdelovalnici,

4. Pavel Stropnik — delovodja materialne službe MD,

5. Avgust Verčko, dipl. inž. — samostojni konstrukter;

IV. volivna enota (vodstvo SEVO, vodstvo vzdrževalno energetskih obratov z oddelkom za novogradnje, energetski obrati, strojni remont, gradbeni oddelek):

1. Jože Cesnik — asistent za žerjave in transportna sredstva,

2. Franc Gornik — vodja operativne strojne grupe,

3. Ferdo Medl, dipl. inž. — vodja vzdrževalno uslužn. obratov;

V. volivna enota (TKR in uprava z vsemi službami in sektorji):

1. Vlado Strahovnik, dipl. inž. — vodja mehanskega laboratorija in kalilnice,

2. Fanika Korošec — dipl. socialna delavka.

Iz pregleda verificiranih je razvidno, da je bilo evidentiranje res precej skrbno izvedeno, seveda pa bo do končne odločitve prišlo na kandidacijskem zboru volivcev, ki bo v marcu. Kandidacijski zbori bodo po volivnih enotah za obrate, ki so vključeni v enoto. Razumljivo je, da se bomo volivci dokončno odločili na dan volitev, ko bomo volili po svojem preudarku najbolj ustrezne kandidate.

V letošnjih pripravah za volitve pa se poraja misel, da bomo morali v bodoče v času trajanja mandatne dobe vzpostaviti z našimi odborniki tesnejšo zvezo na relaciji volivcev—občina in da se bomo večkrat sestali v kolektivu, kjer je bil odbornik izvoljen. S tem bi izenačili odbornike zbora delovnih skupnosti z odborniki občinskega zbora, ki so že do sedaj na zbora volivcev po terenu odgovarjali na postavljena vprašanja volivcev v zvezi s problematiko terena in njenim reševanjem na občinski skupščini. Tako bomo tudi na odbornike zbora delovnih skupnosti prenesli občutek odgovornosti pri sklepanjih in glasovanjih v delu skupščine ter njenih svetov, v katerih odborniki tudi delajo.

ik

predstavo o perspektivnem razvoju delovne organizacije. Poznati mora dejanske probleme, možnosti, zahteve itd. Zato mora ZK v delovnih organizacijah občasno razpravljati o delu in perspektivi delovne organizacije in pravočasno predlagati ustrezne rešitve.

Poleg teh ima ZK v delovnih organizacijah še druge, bolj opredeljene naloge. Tako se mora npr. boriti za izboljševanje sistema delitve dohodka po delu, za dosledno izvrševanje samoupravnih aktov, za razgibano in vsebinsko bogatejše delo drugih družbenopolitičnih organizacij itd. ZK v delovnih organizacijah mora imeti o teh in še o drugih vprašanih enotna stališča, kajti edino enotna stališča o posameznih vprašanih omogočajo učinkovitost ZK. Enotnost v ZK lahko dosežemo s pomočjo ustreznih oblik in metod dela. Temeljna oblika dela ZK v delovnih organizacijah je organizacija ZK. Organizacija sprejema stališča in sklepe, obvezne za vse komuniste organizacije na konferencah organizacije. Konferenco organizacije sestavljajo vsi člani organizacije.

Na konferenci obravnavajo komunisti aktualna politična, ekonomska in druga družbena vprašanja, zavzemajo do njih stališča ter konkretizirajo politiko ZKS v delovnih organizacijah, obravnavajo vprašanja, ki bodo na dnevnem redu konference občinske organizacije, dajejo predloge višjim organom ZK, obravnavajo družbenopolitično aktivnost posameznih komunistov itd. Organizacija izvoli sekretariat, ki pripravlja seje konference, organizira in analizira izvrševanje sprejetih stališč, daje predloge konferenci organizacije, vključuje komuniste v druge oblike dela itd.

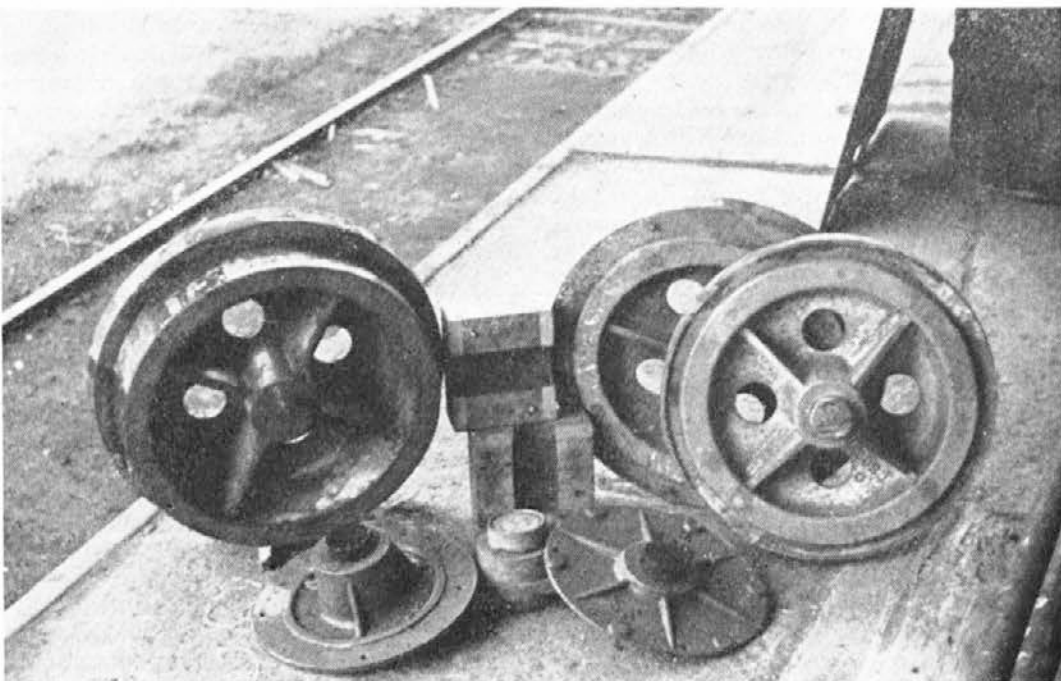
Oddelki so stalne oblike dela v organizaciji in omogočajo zbiranje komunistov v manjših skupinah (v okviru ekonomske enote, obrata itd.). V oddelkih sprejemajo komunisti enotna stališča na sestankih oddelka. Osnovna naloga slehernega oddelka je, da sprejema skupna stališča o ključnih problemih svoje sredine. Tako npr. komunisti oddelka sprejemajo stališča o vsebini, oblikah in me-

Vsebina, oblike in metode dela ZKS v delovni organizaciji

Nekateri nekomunisti in tudi komunisti očitajo ZK, da ni dovolj revolucionarna, da nima več vodeče vloge v razvoju naše družbe, da ima neprizadet odnos do vsakdanjih problemov dela in življenja, da gredo pereča odprta vprašanja mimo ZK itd. Prav gotovo ZK ni v vseh sredinah in ob vsakem času že vnaprej revolucionarna. ZK je v današnjih pogojih dela revolucionarna le, če je sposobna na demokratičen način vplivati na nadaljnji razvoj samoupravljanja, odnosov med ljudmi, gospodarstva itd. To pa ZK lahko uspe le ob ustrezni vsebini, oblikah in metodah njenega dela.

Ena od osnovnih nalog ZK v delovnih organizacijah je krepitev samoupravnih — demokratičnih odnosov med ljudmi. ZK mora preprečiti nadaljnjo stagnacijo neposrednega ter zaprtost posrednega samoupravljanja. Doseči mora, da bo imel sleherni samoupravni organ tudi dejansko tisto vlogo v delovni organizaciji, ki mu jo daje naš družbenoekonomski sistem. Delovni človek pa mora v mnogo večji meri postati subjekt samoupravljanja, zato mora biti ZK občutljiva za slabosti samoupravljanja, mora jih analizirati, razčističevati in prek svojih članov odpravljati.

Druga izredno pomembna naloga ZK je nadaljnji razvoj gospodarjenja v delovnih organizacijah. ZK mora imeti jasno

Tihožitje

Foto: F. Kamnik

Vsem sodelavkam
čestitamo
ob dnevu žena

today samoupravljanja v svoji sredini, razvoju sistema delitve dohodka in osebnega dohodka, o medsebojnih delovnih odnosih, o gospodarjenju svoje EE ali obrata itd. Sekretar oddelka, v večjih oddelkih pa tudi sekretariat, pripravlja sestanke oddelka, jih vodi in organizira komuniste za izvajanje sprejetih stališč.

Organizacija, njeni oddelki ter organi lahko za obravnavo konkretnih družbenopolitičnih vprašanj ustanovljajo stalne in sklicujejo občasne aktivne komunistov. Tako lahko npr. ustanovijo stalni aktiv ali skličejo občasni aktiv vseh komunistov v samoupravnih organih ali aktiv mladih komunistov v delovni organizaciji, aktiv vodilnih komunistov v delovni organizaciji itd. Občasne aktivne lahko skličejo tudi skupine komunistov in celo posamezni komunisti. S takim načinom sklicevanja komunistov želimo doseči večjo živahnost in aktualnost v delu ZK. Pogoji, da se taki aktivni lahko skličejo, je javno delovanje aktiva, kar se izraža v tem, da morajo omogočiti prisotnost in iniciativo vsakemu zainteresiranemu komunistu.

Poleg teh treh najbolj razširjenih oblik dela ZK v delovnih organizacijah se komunisti lahko zbirajo na raznih posvetovanjih, seminarjih, v delovnih skupinah itd. Seveda pa ustrezna vsebina in primerne oblike dela še vedno ne dajejo zaželeno enotnosti komunistov, če pri tem ne upoštevamo še metod dela v ZK.

Sklepi zadnje konference občinske organizacije ZKS Ravne na Koroškem poudarjajo predvsem tri metodološka napotila.

Prvo napotilo pravi, da morajo organizacije, oddelki in aktivni vsako vprašanje,

o katerem želijo sprejeti enotna stališča, predhodno analizirati ter pripraviti predlog sklepev in stališč. To opravijo ustrezne delovne skupine komunistov. S takim delom bo ZK postala še v večji meri organizacija, ki bo pravočasno odkrivala slabosti ter na osnovi dejstev in znanosti usmerjala nadaljnji razvoj socialističnih samoupravnih odnosov med ljudmi.

Drugo napotilo pravi, da morajo komunisti v delovnih organizacijah sprejemati enotna stališča na konferencah in sestankih vseh komunistov. To napotilo postavlja zahtevo, da vsi komunisti ustrezne skupine (organizacije, oddelka ali aktiva) vplivajo na oblikovanje stališč in ta stališča tudi vsi izvršujejo. To načelo opredeljuje tudi vlogo sekretariata organizacije. Sekretariat je organizator delovanja komunistov, ne pa kreator stališč ZK v delovnih organizacijah.

Tretje napotilo pa postavlja zahtevo po javnem delovanju ZK. Delo ZK mora biti javno že v procesu nastajanja enotnih stališč. Stališča ZK pa morajo organi obvezno posredovati širši javnosti. S tem dosežemo na eni strani kritiko naših stališč, na drugi strani pa pritegnemo k uresničevanju naših naprednih stališč tudi nekomuniste.

V današnjih pogojih dela ZK so ustrezne oblike in metode pogoj enotnosti komunistov ZK. Učinkovitost ZK je odvisna od aktivnosti in doslednosti vsakega posameznega komuniste pri uresničevanju enotnih stališč. Stališča ZK se lahko uresničijo v samoupravnih organih, na zborih delovnih skupnosti in neposredno v organizaciji, če se stališča nanašajo na ravnanje komunistov. V samoupravnih organih in v delov-

nih skupnostih uresničujemo komunisti sklepe tako, da predlagamo stališča in se zanje borimo. Moč ZK se kaže torej v borbi mnenj, kjer moramo komunisti svoja stališča podpirati z argumenti in analizami ter biti pri tem enotni in vztrajni. Če praksa pokaže, da stališča ZK niso najboljša, jih moramo preveriti in dopolniti.

Pri vsem tem se postavlja vprašanje, kateri komunisti so se dolžni zavzemati za skupna stališča ZK: ali samo tisti, ki so pri sprejemanju stališč sodelovali, ali samo tisti, ki so za ta stališča glasovali, ali pa vsi komunisti, ki jih ustrezna organizacija, oddelk ali aktiv zajema. Statut ZK Slovenije postavlja zahtevo, da mora večinske sklepe izvrševati tudi manjšina. Manjšina se lahko za svoja stališča še naprej bori samo v okviru ZK, v praksi pa mora aktivno zagovarjati stališča večine oziroma stališča organizacije, oddelka ali aktiva ZK v delovni organizaciji.

Iz vsega povedanega sledi, da je učinkovitost ZK odvisna od cele vrste pogojev, od katerih vsak zasluži polno pozornost.

Ivan Žagar, sekretar komiteja
obč. konference ZKS

OB DNEVU ŽENA

V nenehnem boju zoper izkoriščanje in zapostavljanje žena je 8. marec 1910 pomemben mejnik v zgodovini človeštva. Več kot pol stoletja praznujemo že ta dan, odkar je bil v Kopenhagenu na pobudo Klare Zetkin 8. marec proglašen za praznik vseh žena.

Težka in trnova je bila pot do tega cilja, zato si danes težko predstavljamo, čeprav tega še ni dolgo, kako je bilo, ko žena ni imela nobenih pravic ne v privatnem, še manj pa v družbenem okolju, skratka, bila je sužnja vse svoje okolice.

Družbena ureditev v predaprilski Jugoslaviji ženi ni priznavala enakopravnosti kljub mednarodni deklaraciji. Šele v času narodnoosvobodilne vojne, ko so žene enako kot moške s puško v roki dokazale, da so enakovredne članice človeške družbe, je postala žena enakopravna na vseh področjih družbenega življenja.

Temu zgledu so sledile tudi žene drugih nerazvitih držav. Toda žal na zemeljski obliki še žive žene, ki se s puško v roki borijo in prelivajo kri za najosnovnejše človeške pravice, za neodvisnost in enakopravnost z drugimi narodi.

Kljub atomskemu veku in vse bolj kompliciranemu odnosom v naši družbi, v kateri poteka hiter proces preobrazbe na novih osnovah, ki so jih ustvarili socialistična revolucija in specifični napori za zboljševanje materialnih življenjskih pogojev, ostajajo posamezne dežele na najnižji stopnji civilizacije.

Otroci dežel, ki so v vojni za svoje najosnovnejše pravice, niso deležni kruha kot naši, deležni so obupanih pogledov svojih mater, ker njihovih prošenj ne morejo izpolniti. Zaman so prošnje in solze, ki udarjajo na gluha ušesa tistih, ki jim pošiljajo bombe namesto kruha.

Z letne konference ZMS

Po dveh preložitvah se je končno uspelo mladini iz železarnice v nedeljo, 2. februarja letos, zbrati na redni letni konferenci, na kateri je kritično obravnavala delo v preteklem mandatnem obdobju. Udeležba je bila zelo skromna. Od skupno povabljenih 700 se je konference udeležilo 54 mladincev in mladink. Pa ne bi mogli zagotovo trditi, da je na tako skromno udeležbo vplival sneg, ki ga je v soboto zvečer zapadlo skoraj 30 cm, saj so se konference udeležili tudi mladinci, ki ne stanujejo na Ravnah (iz Dobrij, Mežice, Dravograda, Reke), ki bi jim na novo zapadli sneg in slabe prometne zveze res lahko bile v opravičilo.

Od povabljenih gostov so se konference udeležili delegati iz mladinskih aktivov Iskra Kranj, tovarna avtomobilov in motorjev Maribor, aktiva Reka ter predsednik in sekretar občinskega komiteja ZMS tov. Janez Gradišnik in Ivo Fele. Iz podjetja pa so bili prisotni direktor Gregor Klančnik ter delegata ZK in Zveze sindikatov tov. Ivan Vušnik in Ivan Pungartnik.

Že v poročilu predsednika in poznejši razpravi je bilo ugotovljeno, da mladinska organizacija v zadnjem obdobju ni delala ravno najbolje. Vsa njena dejavnost je bila bolj rekreacijskega značaja. Prirejanje športnih tekmovanj, organizacija izletov, sodelovanje v pripravah na proslave raznih državnih in krajevnih praznikov (720-letnica Raven, metalurške športne igre, kresovanje itd.) so v poročilu in tudi v dejavnosti mladih v preteklem obdobju zavzele osrednje mesto. Medtem ko je bilo na drugih področjih, kot so razprave o proizvodnji, problematiki zaposlenih, vključevanju mladih v samoupravo in o idejnopolitičnem delu mladine, zelo malo storjenega. Prav te oblike pa naj bi dale mladinski organizaciji pravo vsebino dela in opravičile njen obstoj. Verjetno z dosedanjimi oblikami dela ne moremo biti zadovoljni, saj smo velik kolektiv, v katerem je skoraj 1/3 zaposlenih mladih in verjetno nastajajo problemi, o katerih bi morali mladi razpravljati.

Ko so v razpravi poskušali najti vzroke za takšno stanje, je bilo ugotovljeno, da je precej krivde na mladih samih. Ti namreč kažejo premalo interesa za organizirano dejavnost. To potrjuje že udeležba na konferenci. Dejstvo je, da je bilo vse delo na posameznih članih sekretariata in da sestanki sekretariata niso bili sklepčni zaradi premajhne udeležbe ali pa jih iz omenjenega vzroka sploh ni bilo. Res je

Grozote, ki se dogajajo po svetu, se ne bi dogajale, če bi vse matere sveta vzgojile svoje sinove in hčere v takšne ljudi, ki bi spoštovali najosnovnejša človeška načela: spoštovanje drug drugega ne glede na narodnost, raso in spol.

Zato ob tej priložnosti dajmo moralno podporo vsem ženam, ki se še vedno borijo za svojo enakopravnost kjerkoli na svetu, da tudi njim enkrat vžide sonce brez oblaka v svetlejši dni.

F. K.

bilo ugotovljeno, da je bila organizacija do septembra brez sredstev, vendar to ne more biti opravičilo za tako skromno dejavnost. Resen problem je bil nakazan v pomanjkanju kadrov, ki bi bili voljni delati oz. prevzeti funkcije v vodstvih mladinske organizacije. Že pred to konferenco so morali zaradi omenjenega vzroka ukiniti aktivne po sklopih, kar je imelo negativen vpliv na dejavnost, saj se je s tem že itak ozek krog ljudi v vodstvih še zožil. Udeležba na sestankih aktiva je bila zadovoljiva samo takrat, kadar se je razpravljalo o organizaciji izletov in podobno. Vsekakor ta problem presega meje in možnosti reševanja v mladinski organizaciji in mladi tu upravičeno pričakujejo pomoč in podporo drugih subjektivnih sil, predvsem pa organizacije ZK in vodilnih v podjetju.

O vseh teh vprašanjih je konferenca razpravljala, sprejeti so bili tudi sklepi, ki so dovolj realni in konkretni, da bi se lahko v prihodnosti organizacija mladih

Z zasedanj delavskega sveta

Februar je vsako leto mesec, v katerem so zasedanja delavskega sveta podjetja bolj pogosta, saj mora naš najvišji samoupravni organ v tem času potrditi inventuro in inventurne razlike ter zaključni račun za preteklo leto. Vrsten red zasedanj je zato bil tudi letos enak.

Na prvem zasedanju je delavski svet obravnaval inventuro in inventurne razlike za leto 1968 za počitniški dom v Portorožu in našo železarno. Nadalje je na tem zasedanju razpravljal še o finančnem planu, planu OD in številu zaposlenih za letos ter obravnaval nekatere druge zadeve, ki so mu bile posredovane v potrditev. Drugo zasedanje pa je bilo namenjeno izključno obravnavi in potrditvi zaključnega računa za lansko leto, prav tako za počitniški dom v Portorožu in matično podjetje.

Na poročilo, ki je vsebovalo podatke o organizaciji, poteku in rezultatu inventure, člani DSP niso imeli posebnih pripomb. Čeprav so negativne inventurne razlike nekoliko manjše, kot leto poprej, pa po mnenju nekaterih le niso tako male, saj predstavljajo skupno 0,9 % naše realizacije. Za prekomerne razlike, ki so se pojavile v jeklovleku, pa je prevladalo mnenje, da je treba za vlečeni material v bodoče jasneje določiti, kaj je lastna proizvodnja tega obrata in kaj usluge, ki jih opravlja za druge obrate. Razprava je načela tudi vprašanje prekomerno ugotovljenih viškov in manjkov pri nedokončani proizvodnji in polproizvodih. Pojasnjeno je bilo, da je upravni odbor za odpravo vzrokov, ki so bili ugotovljeni, že sprejel določene ukrepe. Delavski svet se je z ukrepi, ki bodo storjeni, strinjal in informacijo vzel na znanje.

Za predlog finančnega plana, plana OD in števila zaposlenih je bilo povedano, da so bili predlogi razen članom DSP dostavljeni tudi organom upravljanja v delovnih enotah ter vodstvom sklopov in obratovodstvom. Vsi predlogi so tako bili obravnavani v obratih pa tudi na obratovodski konferenci in dvakrat na upravnem odboru. Osnova za izdelavo finančnega plana sta bila že sprejeti plan proizvodnje in realizacije. Ustrezno spremembi zakonskih predpisov je prirejen tudi finančni plan, ki predvsem nekoliko drugače obravnava pogodbene in nekatere zakonske obveznosti. Zato posamezne postavke letošnjega plana niso povsem primerljive z našimi dosedanjimi plani. Glavno postavko vseh stroškov predstavljajo materialni stroški, ki so v skup-

v podjetju postavila na trdnejše noge. Seveda bo pa tudi v bodoče še dosti težav, vendar jih te ne bi smele odvrniti od izboljšanja aktivnosti. Težko je tudi ob ugotovitvi, da mladi strokovnjaki, ki jih je železarna štipendirala, ne kažejo interesa za delovanje v mladinski organizaciji, kjer bi lahko s svojim znanjem in delovanjem znatno prispevali k izboljšanju dejavnosti, hkrati pa bi si tudi sami pridobili potrebne izkušnje za poznejše delo.

Dejavnost bo gotovo večja, če bo imelo novo vodstvo vso podporo članov in pomoč drugih dejavnikov.

V novi tovarniški komite so bili izvoljeni: Oto Grebenc kot predsednik, Jože Miklavc, Ljubiša Topalovič, Jože Vrabič, Marjan Pečovnik, Ivan Rus, Krista Močivnik, Ivan Novinšek, Marija Rus, Alojz Cerar, Roman Pori, Jože Knez in Silvo Zunko kot člani.

V nadzorni odbor so bili izvojeni Alojz Mager, Milan Praznik in Julijan Šipek.

Člani občinske konference so: Oto Grebenc, Jože Vrabič, Jože Knez.

Milan Praznik

nem dohodku udeleženi s 66,75 % vseh stroškov. Za višino OD je bilo povedano, da bo ta odvisna od gospodarskega uspeha poslovanja oziroma od višine celotnega dohodka, stroškov poslovanja in števila zaposlenih. Plan OD je sestavljen na predpostavki, da se število zaposlenih v strokovnih službah in po obratih ter uslužnostnih obratih proti sedanjemu številu ne povečuje. Izjema sta le prometni oddelek in termična obdelava, kjer naj bi se število zaposlenih povečalo zaradi potrebnih novih delovnih mest. Na tej osnovi naj bi letos ob upoštevanju planiranega obsega in asortimana proizvodnje bilo povprečno 3300 zaposlenih.

Na predlog finančnega plana iz obratov ni prispela nobena pripomba. Vse, tako pismene kakor tudi ustne pripombe so se nanašale na število zaposlenih predvsem v VO in delno na poprečni OD, vendar tudi v tem primeru ne toliko na samo višino kot na rang listo posameznih obratov. Problem števila zaposlenih v VO naj bi v glavnem rešili tako, da bi vzdrževalce normalno zaposlili na rednem vzdrževanju, dela, ki so jih ti obrati lani sprejeli na raznih investicijskih delih in novogradnjah, pa naj bi zopet oddajali zunanjim podjetjem. Razen tega bo zaradi delne spremembe pri organiziranju pobiranja odpadnega železa na haldi možen tudi premik med toplotnico in VO. Obstaja tudi možnost za delno spremembo predloga višine poprečnih OD na zaposlenega in mesec. Možnost je nastopila zaradi nekoliko drugačne obravnave dodatka za letni dopust. Ob upoštevanju predloga namreč še niso bili znani vsi predpisi, zato je bil predlog sestavljen na predpostavki, da bomo dodatek za letni dopust za letos sicer odbržali, da pa ga bomo morali v celoti izplačevati iz globala OD. Akontacija mesečnih globalov neto OD naj bi se letos ugotovila po stopnji 14 % od realizacije. Stopnja delitve pa naj bi veljala samo za prvo polletje, medtem ko naj bi se za drugo polletje ob upoštevanju stanja naročil, gibanja cen in realizacije ponovno izračunali in posredovali v potrditev DSP. Poprečno planirani OD, je bilo poudarjeno, pa nam pripadajo seveda šele, če bomo dosegli mesečno planirani obseg realizacije, in če se pri taki realizaciji povprečno število ne bo povečalo. Pri boljšem poslovanju in zniževanju stroškov pa imamo možnost, da dosežemo višji dohodek, s tem pa tudi možnost, da poprečne OD povečamo.

V nadaljnji razpravi je bil delavski svet seznanjen, da se je situacija z naročili bistveno

Črno in belo

spremenila, in da so vsi naši obrati z njimi za daljše obdobje v celoti zasedeni, zato naj ne bi bilo razloga, da obsega realizacije ne bi mogli samo dosežati, ampak tudi povišati, posebno še, ker so na vidiku še dodatno večja naročila. Komisija, ki je bila imenovana za pripravo morebitnega novega predloga rang liste po obratih, z delom zaradi obsežnosti posla še ni končala, vendar do sedaj opravljeno delo in podatki kažejo, da posebne bistvene spremembe ne bodo mogle biti izvršene. Dosedanji podatki kažejo na to, da se bomo morali v precejšnji meri zadovoljiti z ugotovitvijo, da dosedanji pripombe in kritike v tej smeri v celoti ne držijo. Rečeno pa je bilo, da bo treba v naši železarni intenzivneje razpravljati o tem, kako več in boljše narediti, ker je le v tem osnova, da bomo lahko tudi več delili.

Predstavniki VO je v svoji razpravi ugovarjal stališču, da je problem pomanjkanja števila zaposlenih v VO možno letos rešiti s ponovno prerazporeditvijo zaposlenih od investicij in novogradenj na redna vzdrževalna dela. VO so lani prevzeli precej del, ki pa v nekaterih primerih še niso končana, zato zaposlenih na teh delih takoj ni mogoče zaposliti na rednem vzdrževanju. Prezreti pa po njegovem tudi ne bi smeli dejstva, da so dela na novogradnjah, ki so opravljena s pri nas zaposlenimi, znatno nižja od del, ki jih prevzamejo druga podjetja. Za povprečne OD v teh obratih pa je menil, da pri izračunu ne bi smeli upoštevati samo razporeditve zaposlenih v grupe del, ampak tudi število nadur, ki jih pri njih zaposleni opravljajo, ter okolje dela in temu podobno.

Predstavniki mehanske obdelovalnice se je v razpravi v celoti pridružil ugotovitvi, da je zniževanje poslovnih stroškov možno povečati dohodek in s tem tudi OD. Na zniževanje poslovnih stroškov pa po njegovem lahko vplivamo že pri zbiranju naročil, ker vsi izdelki, kar je znano, za našo železarno niso enako akumulativni. Pozabljamo pa po njegovem pri nas nekoliko tudi na tržišče, predvsem za izdelke, ki so akumulativni, kot na primer industrijski noži. Več pa bi po njegovem lahko varčevali tudi pri raznih novih investicijah in sredstvih za investicijsko vzdrževanje. Dotaknil se je tudi težav, ki nastopajo zaradi precejšnje fluktuacije delovne sile predvsem iz mehanske obdelovalnice in delno tudi iz remontov. Zato bi morali spremeniti nekoliko naš sistem delitve OD. Več bi morali zaposlenim izplačevati v obliki akontacije, manj pa v obliki raznih ostankov in gibljivega dela. Gibljivi del za del zaposlenih predstavljajo tudi premije. Meni, da premija, če znaša mesečno več kot 30 %, ni več realna oziroma normativni ne morejo biti realni in pravilno postavljeni. Sicer pa je, kar se tiče števila zaposlenih, po obratih ostalo še nekaj problemov.

V nadaljevanju zasedanja je delavski svet odobril, da se zaprosi za podaljšanje roka za predložitev zaključnega računa, potrdil predlagano bonifikacijo in odobril, da se proti plačilu iz naše železarne izločijo osnovna sredstva — zemljišča — in prenesejo na podjetje Gradis. Za ta predlog je bilo povedano, da je naša železarna nekoč za ureditev gradbišča za potrebe Gradisa od KZ Prevalje kupila zemljišče, da je Gradis na tedaj z odkupom pridobljenih nepremičninah zgradil svoje upravno poslopje, skladišče in stanovanja za same, zato želi, da se zemljišče, ker ga že uporablja, proti plačilu prenese na njihovo podjetje.

Na zasedanju, na katerem je bil predložen v obravnavo zaključni račun za lansko leto, je bilo za poročilo povedano, da se deli na splošni in poslovni del, da je bil delavski svet lansko leto sproti seznanjen s poslovanjem ob razpravah o poročilih in finančnem rezultatu za posamezna obdobja, zato so danes pred nami samo še zaključne številke, na podlagi katerih ugotavljamo končni rezultat poslovanja in našega dela.

V splošnem delu poročila je bilo med drugim povedano, da se je število zaposlenih lani povprečno povečalo za 1,6 %. Skupnih izostankov z dela, ki nastajajo iz raznih vzrokov, je lani bilo 12,20 %. Med izostanki je največ izostankov zaradi bolezni. Našo železarno je lani zapustilo 263 delavcev. Najbolj številni je bil odhod zaradi vpoklica v JLA, precejšnji pa so bili tudi odhodi na lastno željo in samovoljne zapustitve dela. Zaradi kršitve delovnih dolžnosti je bilo lani izrečenih 58 vzgojnih ukrepov. Na delovnem mestu ali na poti na delo in z dela se je poškodovalo 167 zaposlenih, kar predstavlja 5,4 % vseh zaposlenih. Število delovnih nezdov se je v primerjavi s prejšnjim letom povečalo za 1,04 %. Največ delovnih nezdov ali 67, kar predstavlja 40,12 % vseh delovnih nezdov, so utrpeli NK delavci. Zaradi nezdov smo lani izgubili 4970 dni ali povprečno na eno nezgodo 29,7 izpadlih dni. Bolezenskih izostankov je bilo lani 4,34 % in se je proti prejšnjemu letu povečalo za 0,61 %. Skupno je bilo zabeleženih 2785 bolezenskih primerov. Na račun nadomestil do 30 dni bolezni, ki gre v breme naših sredstev, smo izplačali 485.143,60 din. Za potrebe zaposlenih je bilo lani pripravljenih 219.737 obrokov. Število toplih obrokov je med letom poraslo. Dodatni porast števila toplih obrokov pa lahko, ker se je po zadnjih ukrepih, ki so bili storjeni, kvaliteta obroka izboljšala, pričakujemo tudi letos.

Doseganje plana skupne in blagovne proizvodnje je bilo lani različno. Najslabše je bilo prvo, najuspešnejše pa zadnje trimesečje. Po kvalitetnem asortimentu smo lani izdelali 0,7 % navadnih, 37,6 % kvalitetnih in 61,7 % plemenitih jekel. Lani smo osvojili tudi nekatere nove proizvode, med katerimi so lafete za vrtnice, težka kladiva RK-28, ekscentrične stiskalnice in mazalke za pnevmatično orodje. Raziskovalno delo je bilo lani usmerjeno predvsem v izpopolnjevanje tehnologije in izdelavo ter urejanje tehnoloških predpisov. Organizirano je bilo večje število internih strokovnih posvetovanj, ki so obravnavala najpomembnejše strokovne naloge. Podobno kot doseganje blagovne proizvodnje je bilo tudi doseganje realizacije različno. Tudi pri tem smo bili najuspešnejši v zadnjem kvartalu. O problematiki prodaje naših izdelkov je bilo lani v celem poslovnem letu precej govora.

Povedati velja, da so se zaloge gotovega blaga povečale in so ob koncu leta znašale 2.782,12 ton. Da bi zaloge lažje prodali, smo pri Metalki v Ljubljani in Jeklotehni v Celju uvedli konsignacijska skladišča. Čeprav lani nismo bili preobremenjeni z naročili, pa smo ob koncu leta dolgovali našim kupcem 1.744 ton materiala. V sedanjem gospodarskem položaju, ko kupci postavljajo vse ostrejšje zahteve, bo treba tudi dosledneje izvrševati naše pogodbene obveznosti ne samo po količini in kvaliteti, ampak tudi v dobavnih rokih. Tudi s kvaliteto naših izdelkov lani ne moremo biti povsem zadovoljni, saj je vrednost reklamiranega materiala znašala 0,8 % fakturirane realizacije. Izvoz je lansko leto znašal 26,6 % celotne naše odpreme. Čeprav izvozna realizacija negativno vpliva na poslabšanje gospodarskega uspeha poslovanja, pa smo tega, ker je izviral v znatni meri še iz predhodnega leta,

morali zadržati. Smo pa močno povečali izvoz na čvrsto valuto, saj smo na konvertibilno področje po količini izvozili 93 %, po vrednosti pa 88 % našega skupnega izvoza. Močno so se lani povečale zaloge nedokončane proizvodnje in gotovih izdelkov. Najbolj so se postavljenim normativom približale zaloge materiala razreda 3.

Povišalo se je tudi stanje naših terjatev do kupcev. Precejšen del povečanja gre na račun poslabšanja plačila naših faktur, delno pa tudi na račun predčasne realizacije posameznih naročil. Visoko stanje terjatev in povišanje zalog je odločilno vplivalo na naraščanje naših obveznosti do dobaviteljev. Pomanjkanje sredstev je imelo za posledico, da smo morali za tekoče izplačevanje OD zaposlenih uporabiti sredstva rezervnega sklada, zaradi česar smo imeli često blokiran žiro račun. Ker zaradi majhnega ostanka OD v preteklem letu nismo mogli povečati virov naših obratnih sredstev, smo morali njihovo pomanjkanje pokrivati z raznimi dolgoročnimi in kratkoročnimi krediti. Poleg porasta nekaterih drugih vrst stroškov pa smo prekoračili tudi posebne poslovne stroške. Na njihovo povišanje je vplivala podražitev gostinskih uslug in storitev ter uslug na račun sejmov in razstavnih prostorov.

Poročilo je po ugotovljenem finančnem rezultatu vsebovalo podatke o ugotovljanju globala neto OD za mesečna in letna izplačila. Lani smo neto OD obračunavali v višini 14,1 % od fakturirane realizacije. Obračun dosežene dohodka pa kaže, da smo v bruto znesku izplačali več dohodka za OD, kot smo ga ustvarili. Do preveč izplačanih OD je največ prišlo zaradi zmanjšane prodaje na domačem tržišču, ki smo jo nadoknadili z izvozom, kjer pa smo dosegli občutno nižjo ceno in s tem nižjo realizacijo. Povprečni OD so lani na zaposlenega in ob upoštevanju dodatka za letni dopust znašali 981,05 din, kar je proti letu 1966 več za 2,7 %, proti letu 1967 pa za 12,1 %.

Na nekatere podatke, navedene v poročilu, predvsem pa o zaključnih ugotovitvah, je bilo v razpravi izraženih nekaj kritičnih pripomb. Osnovna misel je bila, da je povišanje poslovnih stroškov eden izmed osnovnih vzrokov za lani nastalo poslovno izgubo. V podkrepitev take trditve so bili navedeni podatki, da so se v zadnjih dveh letih povečale cene vsem domačim surovinam, razen električne energije, povečale pa tudi cene feroleguram na zunanem trgu. Na slab rezultat pa nedvomno vpliva tudi izvoz, kjer smo predvsem zaradi njegove strukture dosegali povprečno nizko prodajno ceno. S pribitkom na zunanem tržišču nismo prodajali nobenega materiala. Če je izvoz nižji, ga toliko lažje pokrivamo s prodajo izdelkov na domačem tržišču. Prav zato se za leto v planu prodaje, ki ga je delavski svet že potrdil, predvideva, da naj bi izvoz letos znašal največ 15 % naše realizacije.

Predstavniki iz VO je menil, da ne moremo biti zadovoljni z ugotovljeno poslovno izgubo, pa tudi ne z ugotovitvijo, navedeno v poročilu, da so za nastalo poslovno izgubo največ krivi preveč izplačani OD. Lani, je ugotovil, je delavski svet za izboljšanje poslovanja sprejel sanacijski načrt, ni pa bilo slišati, kako smo postavljeni program izvršili. Strinja se, je rekel, da je treba zmanjšati naše zaloge materiala, tudi materiala razreda 3, vendar bi morali vedeti, pri katerih materialih je zmanjšanje lahko večje in pri katerih manjše. Pri zmanjšanju zalog materiala razreda 3 pa smo prišli že tako daleč, da pogosto ni na razpolago prepotrebni delovni čas popravila in zastojev.

Na izrečene pripombe je bilo pojasnjeno, da smo lani z ustvarjenim dohodkom uspeli pokriti nastale stroške, da pa so ostali nepokriti že izplačani OD. O tem, kako v železarni poteka izvajanje sanacijskega načrta, je bil govor na dveh zasedanjih DSP. Na prvem zasedanju je bil delavski svet seznanjen z izvajanjem sanacijskega načrta po sektorjih, na drugem pa o njegovem izvajanju po sklopih obratov in obratih, da pa je v poročilu o zaključnem računu o izvajanju sanacijskega načrta tudi govor, res pa le o tistem delu, ki obravnava finančno poslovanje in realizacijo.

Na razpravo o tem problemu je bila navedena misel, da smo v železarni mogoče menili, da poslovne izgube za lani ne bi smele biti, če

bi v celoti izpolnili sanacijski načrt. Sanacijski načrt, ki je bil sprejet, pa je bil sestavljen iz dveh delov. Iz nalog in ukrepov, ki naj bi jih za izboljšanje poslovanja storili sami znotraj železarne, in iz dela, ki je predvideval, kaj naj bi za izboljšanje položaja naše železarne in črne metalurgije morala storiti in prispevati širša družbena skupnost. Če smo že sami pri naših prizadevanjih znotraj železarne dosegli določeno izboljšanje, pa moramo ugotoviti, da na področju, ki zadeva širšo družbeno skupnost, doslej ni bilo storjenega skoraj ničesar.

Član izvršnega sveta SRS inž. Ivan Zupan, ki je prisostvoval zasedanju, je povedal, da se v okviru republike resno razmišlja, kaj in kako storiti, da bi se položaj slovenskih železarn izboljšal. Sama Slovenija, je dejal, ima na razpolago premalo sredstev, da bi lahko v celoti prevzela breme železarstva, zato bo poleg ukrepov, ki bodo storjeni na področju republike, del zadeve, če ne celo največ, moral biti urejen v okviru federacije. Za našo železarno ugotavlja, da smo sodeč po podatkih, obdobje krize že premostili in pričeli s ponovnim vzponom. Slovenske železarne bodo morale letos za izboljšanje poslovanja sprejeti nov sanacijski program, v katerem bo poleg ukrepov, ki jih je storiti, treba povedati, da položaj ni brezupen, da pa bo poleg količinskega obsega proizvodnje v načrtu več govoriti tudi o dohodku. Železarne bodo morale v večji meri preiti na proizvodnjo, ki jim bo prinašala večji dohodek in ki bo istočasno ustrezala tudi slovenski predelovalni industriji, skratka preiti bo po njegovem treba na večjo finalizacijo proizvodnje. Podatek, da slovenske železarne letno plačajo okrog 7 milijard din samo na račun prevoznih stroškov, ki obremenjujejo stroške poslovanja, tako ugotovitev podpira. Je pa po njegovi oceni čutili pomanjkanje prisotnosti železarn na slovenskem tržišču in v slovenskem gospodarskem prostoru na sploh. Pri obravnavi zahtev železarn se ne bo moglo mimo ugotovitve, da so cene izdelkov črne metalurgije ostale na predreformskih, da pa so se cene izdelkov ostalih vej gospodarstva v poprečju povečale za okrog 10%. V svojih zahtevah bi morali zato več prikazovati, kakšne so razlike v surovinah in cenah pri nas in kakšni so ti odnosi na tem področju v drugih državah. Po njegovem je vzroke za sedanji položaj v železarnah iskati v limitiranih cenah, neurejeni zaščiti uvoza izdelkov 114. p. n. in zavlačevanju izgradnje, po drugi strani pa v notranji nepovezanosti in neuklajenosti izgradnje, proizvodnje in prodaje. Ukrepi bodo morali zato iti tudi v smeri večje koncentracije umskih sposobnosti zaposlenih v železarnah. To svojo misel je navezal na integracijske posege na področju drugih panog gospodarstva tako v republiki kakor tudi federaciji. Izrazil je prepričanje, da bodo ukrepi, ki so na vidiku, prispevali svoj delež k izboljšanju položaja železarn, da pa je pri tem seveda tudi potrebna prizadevnost zaposlenih v teh podjetjih.

Po obrazložitvi posameznih predlogov in v razpravi izraženih mnenjih in stališčih do posameznih vprašanj je delavski svet sprejel naslednje sklepe:

— Potrdi se poročilo o organizaciji, poteku in rezultatu inventure v počitniškem domu Portorož in odobri:

a) da se ugotovljeni višek pri embalaži v znesku 417,40 din knjiži v dobro izrednim dohodkom;

b) da se ugotovljeni višek pri drobnem inventarju v znesku 34,69 din knjiži v dobro izrednim dohodkom;

c) da se manko v znesku 274,75 din, ki so ga povzročili zaposleni v počitniškem domu, knjiži v njihovo breme;

d) da se preostali ugotovljeni manko v višini 436,07 din preknjiži v breme izrednih stroškov.

— Potrdi se poročilo o organizaciji, poteku in rezultatu inventure sredstev in virov teh sredstev za našo železarno na dan 31. 12. 1968 in dovoli:

a) knjiženje ugotovljenih viškov osnovnih sredstev gospodarskega značaja v višini 230.790,00 din v dobro skladom;

b) da se v breme izrednim stroškom odpišejo terjatve:

1. kontra občinski skupščini Ravne in Radlje v znesku 75,54 din;

2. razlika v obračunu prispevkov iz OD v znesku 28,12 din;

3. delna terjatev proti 14. oktobru Kruševac v znesku 8.094,58 din;

4. terjatev proti GAP Maribor v znesku 632,67 din.

— Dovolj se knjiženje viškov pri popisu materiala razreda 3 v 6. turnusu v znesku 1.734,37 din v dobro drugim dohodkom in mankov v znesku 688,56 din v breme izrednim stroškom.

— Glede na to, da se je ocenjeno popisno stanje pri zalozah grodlja in šrota približalo knjižnemu stanju, delavski svet smatra, da je realneje vzeti knjižno stanje, in se zato ugotovi, da pri teh dveh materialih ni razlik.

— Dovolj se knjiženje inventurnih viškov pri zalozah nedokončane proizvodnje v znesku 148.459,50 din v dobro drugim dohodkom in mankov v znesku 1.243,65 din v breme izrednim stroškom.

— Dovolj se knjiženje inventurnih viškov pri zalozah polproizvodov v znesku 22.088.257,69 din v dobro drugim dohodkom in mankov v znesku 24.184.780,14 din v breme izrednim stroškom.

— Dovolj se knjiženje inventurnih viškov pri zalozah gotovih izdelkov v znesku 10.417.928,75 din v dobro drugim dohodkom in mankov v višini 10.852.639,65 din v breme izrednim stroškom.

— Z veljavnostjo za I. polletje 1. 1969 se sprejme finančni plan, plan OD in števila zaposlenih z dopolnitvijo, da se:

a) pri planu zaposlenih v topilnici zmanjša število zaposlenih za 3 in za to število poveča število zaposlenih v VO;

b) da se zaradi spremembe, ki omogoča izplačilo konstantnega dela dodatka za letni dopust, na račun letos ustvarjenega sklada skupne porabe povečajo poprečni OD na zaposlenega in mesec od sedanjih 1.050,00 na 1.070,00 din;

c) na podlagi analize, ki jo bo o doseganju poprečnih OD in s tem medsebojnih odnosov med obrati izdelala posebna strokovna komisija, je predlog morebitne nove rang liste poprečnih OD obratov posredovati v potrditev delavskemu svetu podjetja.

— Z veljavnostjo za I. polletje leta 1969 se za ugotavljanje akontacije globala OD iz naslova realizacije določi stopnja 14%.

— Potrdi se predlagano število pripravnikov, ki naj bi jih letos sprejeli na delo v našo železarno.

— Zapositi je službo družbenega knjigovodstva, da nam dovoli podaljšanje roka za pred-

ložitev zaključnega računa za leto 1968 vsaj do 25. 2. 1969.

— Iz osnovnih sredstev naše železarne se izločijo nepremičnine — zemljišča — pod vložno št. 16 k. o. Dobja vas, parcela št. 22-0 njiva v izmeri 8.197 m², št. 222, njiva v izmeri 381 m², in št. 223, njiva v izmeri 23.724 m², v skupni vrednosti 64.604,00 din in se proti plačilu vrednosti 64.604,00 din prenesejo na gradbeno industrijsko podjetje Gradis Ljubljana, Korytkova 2. Prenos pravice upravljanja in uporabljanja se izvrši v obsegu, v katerem je imela te pravice doslej železarna Ravne.

— V smislu uredbe o deviznem poslovanju — Ur. list SFRJ št. 30/59 — se bolgarski tvrdki Rudmetal odobri bonifikacija v znesku 418,30 dolarjev, kar preračunano v dinarje znaša 5.228,75 din.

— Odobri se, da se lahko izda potrdilo, da delo na osnutku projekta lužilnice za konstrukcijska, orodna, nerjaveča, proti kislini odporna in ognjeodporna jekla z izdelavo potrebnih študijev in skic, ki sta ga napravila inž. Bogdan Stocca in Vinko Kavčič, spada na področje tehničnih izboljšav.

— Potrdi se zaključni račun za počitniški dom Portorož za leto 1968, ki izkazuje:

— celotnega dohodka 254.650,14 din

— stroškov poslovanja po

plačani realizaciji 205.286,44 din

— doseženega dohodka 49.363,07 din

ki se razdeli

— na izplačane OD v višini 47.544,53 din

— ostanek dohodka 1.819,17 din

ki se prenese na našo železarno in se za

znesek zniža poslovna izguba matičnega podjetja.

— Potrdi se poročilo o poslovanju železarne v letu 1968 vključno s posebnimi poslovnimi stroški in ugotovljenim finančnim rezultatom, ki znaša:

— celotni dohodek 363.537.850,41 din

— se zniža za poslovne

stroške 285.503.427,02 din

— dohodek 51.034.423,39 din

— k dohodku se prišteje

ostanek dohodka

počitniškega doma,

ki znaša 1.819,17 din

— dohodek podjetja

tako znaša 51.036.242,56 din

— izplačani OD v l. 1968

so znašali 55.305.886,82 din

— nepokritih OD, ki pred-

stavljajo poslovno

izgubo podjetja, ostane 4.269.644,26 din,

katera se po določilih zakona o sredstvih go-

spodarskih organizacij pokrije iz obveznega

rezervnega sklada železarne.

— et

V strmini

Foto: M. Dolinšek

Takojšnja analiza instrumentov, če se pokažejo v gospodarstvu negativni

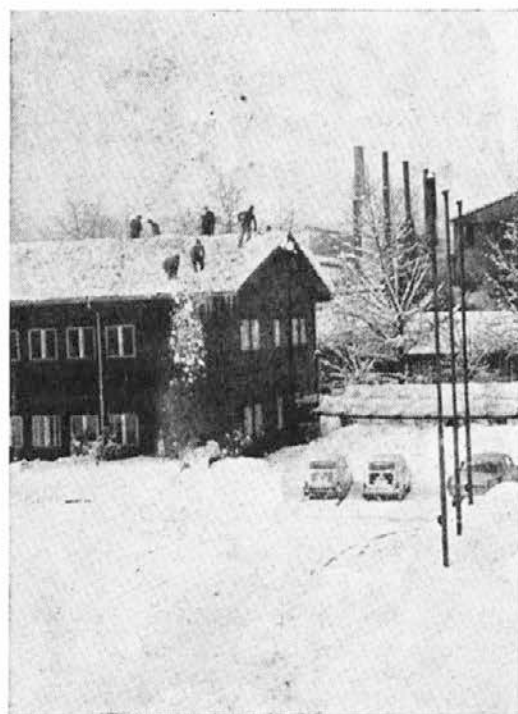
V zadnjem času se je aktivnost sindikata naše delovne skupnosti močno razmahnila. Prav je, da o delu in prizadevanju sindikata seznanimo člane naše organizacije.

EKONOMSKI POLOŽAJ SLOVENSКИH ŽELEZARN

Na občnih zborih posameznih sindikalnih podružnic in tudi na občnem zboru sindikalne organizacije tako naše kakor tudi ostalih dveh slovenskih železarn je bilo precej govora o ekonomskem položaju slovenskih železarn. Ugotovljeno je bilo, da dosedanje akcije in prizadevanja niso dosegle svojega namena. Sindikalne organizacije vseh treh slovenskih železarn so zato s posebnim pismom, v katerem so opozorile na neurejenost položaja, seznanile pristojne republiške organe oblasti ter zvezne in republiške sindikalne organe.

O položaju slovenskih železarn je bil zadnje čase govor na gospodarskem in republiškem zboru skupščine SRS in republiškem izvršnem svetu. Tudi združenje jugoslovanskih železarn je s posebno informacijo o ekonomskem položaju črne metalurgije seznanilo za to pristojne zvezne organe. Tem problemom pa je bilo namenjeno tudi posvetovanje predstavnikov družbenopolitičnih organizacij in samoupravnih organov podjetij ZJŽ, ki je bilo v zadnjih dneh meseca januarja pri nas na Ravnah.

Če smo o nastalem težavnem položaju seznanili prav vse organe, ki kakorkoli lahko sodelujejo pri reševanju nakazanih problemov, pa rezultati niso zadovoljivi. Edini uspeh doslej je ta, da so vse tri slovenske železarne za pokrivanje pomanjkanja obratnih sredstev dobile kratkoročni kredit v višini 1,4 milijona din.

Da se uprava ne bi podrla

Razen teh opozoril pa je, kot nam je znano, naš delavski svet lani sprejel odprto pismo, ki je prav tako bilo naslovljeno na vse za to pristojne organe oblasti in druge asociacije. V pismu smo poleg ukrepov, ki naj bi jih za izboljšanje položaja izvedli v železarni, navedli tudi naše zahteve, ki bi morale biti izvršene v zveznem in republiškem ter občinskem merilu.

Nerešitev nakazanih problemov dejansko skoraj pomeni ukinitve proizvodnje v železarnah. Da ima taka trditev svoje utemeljene vzroke, potrjujejo rezultati zaključnih računov za lansko leto, ki kažejo, da so vse tri slovenske železarne kljub povečanemu obsegu proizvodnje in realizacije končale poslovno leto z izgubo, ki znaša okrog 60 milijonov din. Če k temu dodamo še dejstvo, da se število zaposlenih ni bistveno povečalo in da je produktivnost porasla v naši železarni za 9,5 odst., v ostalih dveh pa celo menda nekoliko več, potem je jasno, da sedaj veljavni instrumenti ne morejo vplivati na izboljšanje že itak hudega položaja, ampak nasprotno, da lahko že vnaprej govorimo o poslovni izgubi, ki se bo pojavila tudi letos. Pri tem je treba povedati, da je situacija od vseh treh železarn verjetno najbolj ugodna še pri nas.

Poleg ukrepov, ki so jih za izboljšanje položaja storile železarne, smo pričeli iskati rešitev tudi v integraciji oz. združitvi vseh treh slovenskih železarn. O tem je bilo v naši železarni že precej govora pa tudi precej napisanega. Obstajajo posebne delovne grupe, ki obdelujejo posamezna področja. Tudi delavski sveti vseh treh slovenskih železarn so že sprejeli enoten razvojni program. Pri integraciji pa se bomo morali, preden bomo o tem lahko odločali zaposleni na referendumu, odločiti predvsem za stopnjo združitve. Gre za to, da bo treba s podatki in analizami ugotoviti, ali naj se, če pride do integracije, integriramo v enotno ali pa samo v združeno podjetje slovenskih železarn.

Ne verjamemo, da je reševanje vprašanj integracije in sanacije črne metalurgije tako nepomemben faktor, da niti republiški, še manj pa zvezni organi ničesar ne ukrenejo. Skrbi nas jutrišnji dan, saj nas nanj opozarja dejstvo, da so osebni dohodki zaposlenih v negospodarskih organizacijah že sedaj višji od naših in v stalnem porastu. Tako stanje povzroča pri naših članih sindikata mnogo nejevolje, ustavitve dela in politične izpade ter ostrejšje zahteve za nagrajevanje po vložnem delu.

Ponovno poudarjamo, da je v taki situaciji 12.000 železarjev in njihovih družin pa tudi vse tri občine (občani), ker so železarne glavni viri občinskega proračuna. Zato ponavljamo besede pionirja gospodarske reforme tov. Borisa Kraigherja, ki pravi: »Treba je takoj analizirati instrumente, če se pokažejo v gospodarstvu negativni.« To zahtevo postavljamo člani sindikata Jesenic, Raven in Štor.

SKLEPI OBČNEGA ZBORA

Iz poročil in diskusij na občnem zboru sindikata 14. januarja 1969 je posebna komisija izdelala smernice za prihodnjo dejavnost sindikata, ki bo med drugim slonela tudi na naslednjih idejah:

— Delovna skupnost železarne Ravne se v celoti strinja z ukrepi, ki so bili storjeni za izboljšanje položaja slovenskih železarn, in podpira idejo, da je treba poslati odgovornim dejavnikom ponovno pismo v imenu 12.000 slovenskih železarjev o ureditvi problemov črne metalurgije.

— V prihodnjem obdobju in še posebno v zvezi z integracijskimi procesi slovenskega jeklarstva je analizirati sedanje oblike samoupravljanja in poiskati take oblike, ki bodo pospeševale nadaljnji razvoj naše delovne skupnosti. Samoupravne organe, ki delujejo zgolj zaradi nekaterih splošnih zakonskih določil delovnih organizacij in ki bistveno ne pripomorejo k napredku, naj bi ukiniti in oblikovali tak sistem oziroma formirali take organe, katerih kvalificirane odločitve bodo pospeševale rast naše delovne skupnosti, življenjsko raven in splošen razvoj našega kraja.

— Samoupravni organi naj ob podpori sindikata, ZKS in ZMS stalno bedijo nad sistemom delitve osebnih dohodkov, ki se naj dopolnjuje v smislu delitve po vložnem delu oziroma v povečanju zainteresiranosti vseh delavcev za večjo produktivnost dela in vsestranske poslovne podjetja. Sindikat bo stal na stališču, da je možno povečati osebne dohodke (seveda s pogojem, da ne bodo zunanji faktorji zahtevali nenormalnih dajatev oziroma spoznali, da je rast gospodarstva v dokajšnji meri odvisna od realnih in stabilnih pogojev za delo) predvsem z urejenim, smotrnim in racionalnim poslovanjem v podjetju. Zavzemali se bomo za povečanje dohodka na vseh ravneh, istočasno pa zahtevali, da ne bo slonelo breme reforme samo na neposrednih proizvajalcih, temveč da bodo tudi uživalci proračunov občutili slabe in dobre trenutke borbe za gospodarsko in družbeno reformo. Sindikat se ne more strinjati s politiko tistih, ki ob sorazmerno visokih osebnih dohodkih govorijo le o slabih rezultatih drugih, v svojih vrstah pa ne ukrenejo ničesar oziroma prav malo pripomorejo za hitrejšo prebroditev reformskih težav.

— Že vrsto let ugotavljamo, da rekonstrukcija našega podjetja prepočasi napreduje in da nove naprave, ki jih dajemo v obratovanje, postajajo že na začetku življenjske poti zastarele, kar daje seveda povod za razpravo o rekonstrukciji komaj zgrajenih agregatov in naprav. Menimo, da moramo biti ob naložbah bolj resni in poverjati posel tistemu, ki je dovolj kvalificiran za posamezno delo, ter od njega zahtevati garancijo o rentabilnosti vloženega truda naših delavcev. Ob vsaki investiciji pa moramo pogledati tudi na vse tiste elemente, ki vplivajo na počutje delavcev, ki bodo z napravo življenjsko povezani.

— Sedanji situaciji naše delovne skupnosti je gotovo botroval tudi naš izvoz, še posebno zato, ker je črna metalurgija v neenakem položaju v primerjavi s prede-

lovalno industrijo. Sindikat se v polni meri zaveda, da bomo krepili našo delovno skupnost tudi s tem, da se smelo vključujemo v mednarodno delitev dela, ker se bomo s tem naučili (čeprav pod težo visoke cene) izdelovati kvalitetno robo, spoznali prednost dobavnih rokov in tudi, kaj je trdnost denarja. Vendarle menimo, da je vsako naročilo, ki plansko spodkopuje našo akumulativnost, treba temeljito analizirati in sprejeti tisti posel, ki ne izsiljuje naših slabosti in naše samostojne izgradnje socialistične družbe.

— Sindikalna podružnica železarne Ravne bo sprejela svoja pravila delovanja organizacije, svoj program dela ter se bo vedno in povsod borila za tako izpopolnjevanje naše družbe, ki bo slonelo na humanih odnosih med ljudmi socialistične ureditve naše domovine.

— Gospodarska in družbena reforma ima v svojem programu tudi povečano skrb za življenjski standard delovnih ljudi. Člani sindikata naše delovne skupnosti se bodo v svoji organizaciji, v organih samoupravljanja ter na drugih nivojih zavzemali v skladu z reformo za povečanje življenjske ravni, zavedajoč se, da je možno povečati standard delovnih ljudi le takrat, če bomo vsi dosledno izvajali smernice gospodarske in družbene reforme. Uresničevanje tega sklepa je ena izmed glavnih nalog našega sindikata, ki se bo zavzemal skladno s povečano produktivnostjo za realno delitev dohodka.

AKTIVNOST SINDIKALNIH PODRUŽNIC

Sindikalne podružnice v naših obratih oziroma sklopovih so na občnih zborih in drugih sindikalnih razgovorih obravnavale poleg problemov s področja sindikalnih aktivnosti tudi problematiko proizvodnega značaja in s tem v zvezi dale tudi določena mnenja in poglede na prihodnji razvoj naše delovne skupnosti. Tako so bila obravnavana vprašanja izvoza naših izdelkov, rekonstrukcije podjetja, sistema samoupravljanja itd.

Predsedstvo tovarniškega odbora je obravnavalo stališča sindikalnih podružnic in z namenom, da bi vse tiste sugestije, za katere menijo samoupravni organi, da so pozitivne in ki bi lahko dobro vplivale na bodočo politiko delovanja samoupravnih organov, poslalo upravnemu odboru delavskega sveta v obravnavo.

Posredovani predlogi zajemajo poleg stališč, ki so že bila obravnavana v sklepih občnega zbora sindikata, še naslednja mnenja:

— Kolikor je neobhodno potrebno menjati način delitve dodatka za letni dopust, je tega po mnenju podružnic razdeliti v enaki višini med vse zaposlene in pri delitvi upoštevati nezaposlene žene in nepreskrbljene otroke. Sindikalne podružnice se torej pri tem dodatku zavzemajo za socialno delitev in bi jo zato tudi obravnavali mimo delitve po delu.

— Naši proizvajalci se trudijo za izvrševanje svojih obveznosti na delovnem mestu (veliko pripomorejo tudi za razvoj športne, kulturno-prosvetne in druge dejavnosti v kraju — s čimer se ne morejo v taki meri pohvaliti drugi zaposleni kra-

jani) in so za svojo osnovno dejavnost tudi nagrajeni, vendar često negodujejo in protestirajo, ker nekatere gospodarske, še posebno pa negospodarske organizacije in druge institucije v naši občini delijo neprimerno višje osebne dohodke, ki mnogo-krat niso v skladu z nagrajevanjem po delu.

Menimo, da bi vsaj v občini moralo obstajati določeno razmerje pri nagrajevanju med podobnimi delovnimi mesti in da bi morali tisti v občini, ki svoje osebne dohodke krojijo na osnovi proračunov in članarin, občutiti, kdaj ima 80 odst. delavcev v naši občini dobre in kdaj slabe čase, če ti niso neposredno odvisni od teh delovnih ljudi. Kolikor bi se držali vsaj približno osnovnih načel v tem smislu, potem najbrž ne bi imeli nekaterih neljubih dogodkov v preteklem obdobju, ki so tako ali drugače ovirali hitrejši razvoj.

— Sindikalne podružnice tudi menijo, da v našem kolektivu ob tako razgibani investicijski izgradnji pozabljamo na ne-

posrednega delavca, ki navsezadnje tudi v tovarni potrebuje osnovne higienske naprave. Prav gotovo ni lepo in ne sprejemljivo, da prometni obrat nima sanitarnih naprav, da se kovač, črn kot dimnikar, po delu ne more kulturno umiti in da dosti delavcev v mehanski obdelovalnici ter drugih obratih uživa malico kar ob strojih.

Verjetno je za tako stanje kriva tudi premalo uporna služba HTV, samoupravnim organom pa predlagamo, naj proučijo misel, da v našem podjetju še nimamo takih avtomatov, ki bi dajali produktivnost brez vpliva človeških rok in glav, ampak da naše naprave potrebujejo poleg sebe tudi človeka, ki diktira produktivnost in odločilno vpliva na proizvodnjo. Zato moramo delavcu preprečiti vsa tista razmišljanja, ki negativno vplivajo na njegovo zavzetost pri delu, in del teh negativnih vplivov je tudi v neurejenih delovnih pogojih.

Janez Strah

Odnosi med proizvodnjo in vzdrževanjem v železarni

Z rekonstrukcijo in modernizacijo proizvodnih naprav v našem podjetju se postavlja vedno bolj v ospredje problem odnosa med proizvodnjo in vzdrževanjem, ki pa zaradi zastarelih pojmovanj in vkalupljenih mišljenj ni deležen tiste pozornosti, ki mu po pomembnosti gre. Proizvodnja jekla je delovni proces, ki ustvarja višek vrednosti po toni proizvodnje in daje osnovni dohodek za vse podjetje. V okviru tega procesa organizacija službe vzdrževanja omogoča ne samo znižanje proizvodnih stroškov, temveč je brez nje sploh nemogoč proizvodni proces in obratovanje strojnih naprav. Pred nedavnim so bile metalurške naprave še enostavne, robustne ter delo na njih manj mehanizirano in s preprostim virom pogske energije. Takrat je bilo rokovanje z napravami prepuščeno delavcu samemu, ki je tudi v veliki meri naprave sam vzdrževal. Razen grobega mazanja, zategovanja raznih zagozd, privijanja vijakov in podobnih, enostavnih opravil med obratovanjem drugega ni bilo treba izvrševati. Pri večjih lomih in okvarah je bila potrebna intervencija strokovnih delavcev oziroma specialistov za odpravo teh okvar.

Na modernih, mehaniziranih in avtomatiziranih napravah, posebno še na električnih in elektronskih, se je taka situacija danes popolnoma spremenila. Današnje naprave, še posebej električne, zahtevajo stalno in posebno ter predvsem preventivno nego pa tudi popolnoma drugačno ravnanje. Za tako delo pa je seveda potreben popolnoma drugačen izbor delovne sile za rokovanje in vzdrževanje ter tesno sodelovanje med njima in seveda tudi drugačna organizacija proizvodnje ter vzdrževanja.

V sodobni proizvodnji so minili časi, ko je delavec v proizvodnji mislil, da je njegova naloga samo v tem, da iz stroja ali naprave iztisne čim večjo proizvodnjo, pa

četudi se vse polomi in uniči, a da je naloga delavcev v vzdrževanju ta, da obrabljene in polomljene naprave spet usposobijo za obratovanje. Vendar v našem podjetju ti časi še niso minili. Tudi zaradi takega dosedanjega mišljenja se je moralo številčno stanje vzdrževalcev v našem podjetju stalno povečevati sorazmerno bolj, kakor pa bi to zahtevalo uvajanje mehanizacije in avtomatizacije. Zaradi takega stanja so stroški vzdrževanja poleg stroškov za surovine in energijo v našem podjetju v stalnem porastu v odnosu do čistih stroškov proizvodnje na tono naših izdelkov.

Zato se bo treba resno lotiti tega problema ter se boriti za znižanje stroškov vzdrževanja, zmanjšanje zastojev in povečanje produktivnosti na vseh agregatih v našem podjetju.

Prizadevanja morajo biti usmerjena prvenstveno na naslednja območja in dejavnosti:

- k rokovanju s stroji in strojnimi napravami,
- k vzdrževanju in popravilom strojev in strojnih naprav,
- k analizi vzrokov in nastankov stroškov vzdrževanja.

Upravljanje in rokovanje s stroji in strojnimi napravami ne more biti prepuščeno priučenim, še manj pa nekvalificiranim delavcem. Upravljalci modernih metalurških naprav, pričeni s žerjavji, do ogrevalnih peči, valjarniških naprav, adjustajnih strojev, topilniških agregatov in kovaških strojev, morajo imeti potrebno strokovno izobrazbo in poznati vse mehanske ter električne lastnosti naprav, s katerimi upravljajo.

V zvezi s tem bi bilo treba v perspektivi spremeniti tudi profil naše strokovne šole — MIS, ki naj v bodoče v osnovi ne bi več izobraževala poklicev topilca, valjarja, ključavničarja, elektrikarja, temveč ustre-

zne upravljalce metalurških naprav, ki bi poleg potrebnega znanja iz metalurgije morali poznati tudi osnove iz elektrotehnike in strojništva. Šele po razporeditvi na delovno mesto bi se taki delavci morali specializirati v ožji stroki, konkretno na napravi, katero upravljajo. Specializacija bi se dosegla z dopolnilnim izobraževanjem v ožji stroki proizvodnje in vzdrževanja s pomočjo seminarjev in tečajev za zaposlene.

Taki upravljalci strojnih naprav bi imeli posluh in občutek za delovanje naprav. Lahko bi izvrševali manjša tekoča popravila, skrbeli bi za pravilno vzdrževanje in čiščenje naprav, pri preventivnih pregledih, tekočih popravilih in večjih remontih pa bi sodelovali s specializirano ekipo za vzdrževanje strojev.

Samo tako sodelovanje bi usposabljal upravljalce, da bi dejansko poznali svoja sredstva in naprave za proizvodnjo in z njimi dosegali visoko produktivnost brez nevarnosti lomov ali drugih okvar, ker bi bili upravljalci v prvi vrsti zainteresirani za racionalno uporabo sredstev za proizvodnjo, s katerimi delajo.

Le če je celotna ekipa upravljalcev-proizvajalcev popolnoma zainteresirana za vzdrževanje in tesno sodeluje z ekipami vzdrževanja, ne bo prihajalo do medsebojnega obtoževanja zaradi nepravilnega rokovanja s proizvodnimi napravami in slabo izvršenimi popravili. Rezultat takega dela bo vsekakor zmanjšanje zastojev in boljše izkoriščanje proizvodnih naprav. Spremeniti bo treba sistem nagrajevanja upravljalcev proizvodnih naprav in jih stimulirati na zmanjšanje zastojev, v primeru, ko pa bi bile proizvodne naprave v popravilu, bi ti upravljalci morali biti vključeni v ekipo za vzdrževanje in tretirani kot člani te ekipe.

Tako kot v drugih železarnah je tudi v naši službi vzdrževanja organizirana centralno z manjšimi specializiranimi skupinami za tekoče vzdrževanje v posameznih proizvodnih obratih. Vodstvo službe vzdrževanja je v celoti odgovorno za stanje strojev in strojnih naprav kakor tudi za nastale stroške vzdrževanja. Tudi stroški popravil z analizo vzrokov ter lomov se vodijo centralno.

Vzporedno z rastjo proizvodnje in produktivnostjo in z zniževanjem deleža stroškov na tono proizvodnje je potreba po delovni sili za vzdrževanje in negovanje strojev na tono proizvodnje v porastu. Če pa bi se v vzdrževanje na ustrezen način vključili strokovno izšolani delavci-proizvajalci (in to za preventivo kot tudi pri popravilih), potem se lahko število ljudi pri vzdrževanju kakor tudi stroški vzdrževanja občutno zmanjšajo.

Pri vzdrževanju sodobnih visoko avtomatiziranih in mehaniziranih naprav mora biti zaposleno sorazmerno veliko število specialistov, predvsem za hidravliko, pnevmatiko, fino mehaniko, elektroniko in za instrumente. Takih delavcev ni mogoče razporediti na posamezne obrate, temveč morajo biti koncentrirani v centralni delavnici za podjetje. To je potrebno tako zaradi njihove visoke strokovnosti kakor tudi zaradi visokih osebnih dohodkov, ki bi jih naj prejeli. Planiranje preventivnih pregledov in remontov, kjer morajo sode-

lovati zgoraj omenjeni specialisti, mora biti prav tako centralno.

Specializirane skupine za vzdrževanje in popravila v posameznih proizvodnih obratih po novem konceptu niso več niti potrebne niti upravičene — upravičena pa je specializacija služb po vrstah strojnih naprav, kot npr. skupine finomehanikov, ključavničarjev in elektricarjev za vzdrževanje žerjavov, ključavničarjev, elektricarjev, zidarjev za metalurške peči, skupina za pogonske stroje in hidravliko, skupine za popravila vseh vrst ležajev, skupine za popravila elektromotorjev, skupine za popravila komandnih, regulacijskih električnih naprav in avtomatike itd. Take skupine, če so opremljene s specialnim orodjem in rezervnimi deli, lahko hitreje intervenirajo v primeru okvar kot pa univerzalne grupe vzdrževalcev, ki so sedaj razporejene v posameznih proizvodnih obratih in oddelkih. Nivo takih specializiranih skupin za vzdrževanje je znatno višji od nivoja visoko kvalificiranih in kvalificiranih univerzalnih ključavničarjev ali elektricarjev.

V sedanjih pogojih je v našem podjetju še treba imeti v proizvodnih obratih na vsaki izmeni določeno število vzdrževalcev, ki bi s pomočjo delavcev v proizvodnji odpravljali manjše okvare. Vendar v vseh modernih železarnah še razmišljajo o tem, če so take manjše skupine sploh potrebne v vseh izmenah, če vemo, da se večina popravil ne more opraviti v eni izmeni in se vedno čaka na pomoč specializirane skupine iz centralne delavnice za vzdrževanje, ki je v dnevni izmeni.

V okviru centralnega vodstva vzdrževanja mora obvezno biti tudi priprava dela vzdrževanja, ki planira preventivne preglede, vzdrževanje in večje remonte. Tu mora biti vključena še kontrola kvalitete izvrševanja in izvršenih vzdrževalnih del.

Vzdrževanje mora imeti svojo strojno, elektrikersko in gradbeno kontrolo. Ta naj bo nadzorni organ za izvedbo popravil in remontov.

Položaj kontrolorjev vzdrževanja mora biti postavljen sorazmerno visoko, tako da se lahko na ta delovna mesta postavijo starejši in izkušeni strokovnjaki s fakultetno izobrazbo. V primeru, da se vzrok okvare ali loma ugotavlja komisijsko in z zapisnikom, je ta strokovnjak vedno predsednik komisije.

V vodstvu vzdrževanja se mora poleg drugih finančnih podatkov, ki bodo še navedeni, voditi tudi točna evidenca o zastojih in njihovih vzrokih za vsako napravo posebej.

Velikost in opremljenost centralnih remontnih delavnic je odvisna od možnosti pravočasne in najcenejše nabave rezervnih delov bodisi od dobavitelja naprav ali posebnega specializiranega podjetja. Naša železarna je lokacijsko sorazmerno precej oddaljena od večjih industrijskih središč, še posebej pa od najrazličnejših dobaviteljev strojnih naprav in opreme, zato se mora glede izdelave rezervnih delov v večini primerov naslanjati na lastne delavnice. Zaradi tega dejstva je tudi upravičena težnja po izpolnitvi strojne opreme v centralnih delavnicah vzdrževanja.

Iz dosedanjih prizadevanj in izkušenj smo ugotovili, da ni tako enostavno ustva-

riti tistega potrebnega vzdušja in sodelovanja med upravljalci naprav — proizvajalci in delavci pri vzdrževanju teh naprav. Oboji bi morali delovati kot enoten team in vključevati več skupin delavcev-specialistov za vzdrževanje.

Toda tako vzdušje in sodelovanje je brezpogojno potrebno, če se želi preprečiti neopravičeno podaljševanje zastojev na škodo proizvodnje in dohodka celotnega delovnega kolektiva. Vsak delavec pri vzdrževanju se mora zavedati dejstva, da lahko samo proizvodnja ustvarja dohodek, od katerega živi celoten kolektiv, in tudi vsak proizvajalec mora vedeti, da je poleg surovin in energije treba imeti dobro vzdrževano strojno napravo ter da stroški vzdrževanja predstavljajo veliko postavko v proizvodnih stroških, ki v znatni meri vplivajo na višino dohodka podjetja. Samo medsebojno sodelovanje lahko prispeva k povečanju proizvodnje in znižanju stroškov ter s tem k povečanju dohodka, medtem ko spori in nesoglasja ter medsebojno obtoževanje in tožarjenje proizvajalcev in vzdrževalcev ogrožajo uspeh podjetja.

K izdelavi analiz stroškov vzdrževanja v našem podjetju še nismo prešli na podlagi priznanih in preizkušenih znanstvenih metod. Analize (če jih sploh lahko tako imenujemo), s katerimi razpolagamo, so preveč globalne. Običajno stroške vzdrževanja evidentiramo za posamezne obrate ali stroškovna mesta. Delno razpolagamo tudi s podatki, ki nam prikazujejo stroške vzdrževanja po vrstah (strojno, elektro, gradbeno). Glede na to, da v strukturi stroškov predelave — kar pomeni proizvodne stroške z odbitkom stroškov za vložek — zavzemajo stroški vzdrževanja zelo pomembno postavko, in ker so nam že na voljo tudi elektronski računalniki, se bo nujno treba čimprej orientirati na pripravo podatkov, jih prilagoditi za računalnik in tako dobiti detajlne analize stroškov vzdrževanja.

Pravočasno razpolaganje s podatki in analizami bi omogočalo tudi učinkovito ukrepanje v borbi za znižanje stroškov vzdrževanja kakor tudi stroškov proizvodnje.

V vseh sodobnih železarnah obstaja na podlagi analize izdelan predračun stroškov vzdrževanja za posamezne proizvodne obrate in celo za posamezne strojne naprave. Na podlagi takih predračunov se pozneje primerjajo doseženi rezultati in podvzemajo konkretni ukrepi za znižanje stroškov.

Danes se evidenca stroškov vodi po posameznih strojnih napravah in ne več po stroškovnih mestih. Le tako detajlna evidenca stroškov po posameznih strojnih napravah dovoljuje izdelavo obračuna stroškov z naslednjimi podatki:

- konto, sestavljen iz števila stroškovnega mesta in števila strojne naprave,
- del strojne naprave in njegova uporaba,

- naročilna številka,
- tekst naročila,
- obračunski mesec in delovne ure,
- stroški delovnih ur in stroški režiije,
- stroški materiala in rezervnih delov,
- skupni stroški.

Tak način obračuna nudi službi vzdrževanja dober pregled stanja stroškov in ciljev, za katere so sredstva porabljena. Za

vodstvo vzdrževanja je važen tudi odnos letno porabljenih sredstev nasproti nabavni ceni nove strojne naprave. Iz tega odnosa se vidi, ali je treba izvršiti rekonstrukcijo ali zamenjavo strojne naprave ali pa se še izplača izvršiti vsa tekoča in generalno popravilo.

Analize, ki so jih dobili v raznih modernih železarnah, so pokazale nesorazmerno visoke stroške za vzdrževanje npr. metalurških žerjavov. Po podatkih iz Zvezne republike Nemčije je bilo porabljenih za vzdrževanje šaržirnih žerjavov 16 odst. vrednosti novega žerjava itd. Analiza stroškov vzdrževanja za posamezno strojno napravo skupaj z analizo vzrokov okvar in lomov ter analizo izgube delovnega časa zaradi zastojev so lahko edina pravilna in točna osnova za financiranje, preven-

tivne ukrepe, rekonstrukcijo ali zamenjavo nekega stroja ali strojne naprave. Končni cilj vseh teh analiz pa je seveda znižanje stroškov proizvodnje. Ker je zniževanje stroškov vzdrževanja kontinuiran proces, ga je treba voditi strokovno in znanstveno. Reševanje raznih parcialnih mer v okviru celotnega stroškovnega procesa le po občutku in ne na podlagi analize velikokrat situacijo samo poslabša, namesto da bi jo izboljšalo.

V našem podjetju, železarni Ravne, ki bi se po intencijah gospodarske reforme tudi morala usposobiti in vključiti v mednarodno delitev dela, predstavlja vzdrževanje proizvodnih naprav glede kvalitete in stroškov vzdrževanja na tono proizvodnje eno od kritičnih vprašanj, kateremu se doslej ni posvečala potrebna pozornost.

Namen tega članka je, da se člani delovne skupnosti železarne Ravne, ki so kakorkoli vezani na odnose med proizvodnjo in vzdrževanjem, seznanijo z bistvom in pomenom vzdrževanja. Vsi sodelavci, ki so po službeni dolžnosti zadolženi za organizacijo in uskladitev odnosov, naj se zavzemajo za izvedbo sodobne organizacije, predstavniki organov delavskega samoupravljanja, ki odločajo o proizvodnji in delitvi dohodka ter osebnega dohodka, pa naj pri tem upoštevajo pomemben faktor — vzdrževanje!

(Povzeto po članku inž. Matevža Hafnerja, »Proizvodnja in vzdrževanje«, ČELIK 16, in prirojeno za razmere železarne Ravne.)

Herman Lesjak

SKLEPI UPRAVNEGA ODBORA

Na sejah meseca februarja je upravni odbor obravnaval material, ki je bil nato predmet razprave na zasedanju delavskega sveta podjetja. Razpravljal pa je tudi o predlogu za spremembo delitve dohodka in OD in o dopolnitvah nekaterih normativnih aktov, predvsem o uvedbi obveznega testiranja in alkokosta. Največ časa je v svojih razpravah UO namenil poročilu o inventuri in inventurnih razlikah ter zaključnemu računu na lansko leto. Pri izvedbi inventure je sodelovalo 93 popisnih komisij s 472 popisnimi udeleženci. Popis je potekal v redu in komisije pri svojem delu niso imele posebnih težav. Se vedno pa so pripombe na nedosledno opremljanje osnovnih sredstev z inventurnimi tablicami, kar velja zlasti za prometni oddelek in skladišče elektromotorjev. Tako centralna komisija za inventuro kakor tudi upravni odbor pa nista mogla mimo ugotovitve, da je število spornih terjatev v primerjavi z letom 1967 močno naraslo, zato je bilo odločeno, da morajo odgovorne službe letos poskrbeti za dokončno rešitev vseh odprtih vprašanj. Čeprav končne razlike nedokončane proizvodnje in polproizvodov po medsebojni izravnavi niso velike, pa so bili na tem področju med popisom ugotovljeni prekomerni viški in manjki. Razlogi za tako ugotovitev so, kot je bilo ugotovljeno, v pomanjkljivi organizaciji, premalo odgovornem delu pri vodenju evidence med letom, v zamenjavi materiala in v napačnem šifriranju.

Upravni odbor je po obravnavi inventure in inventurnih razlik za lansko leto opravljeno inventuro tako za počitniški dom v Portorožu kakor tudi za matično podjetje potrdil, zadolžil pa je oddelek za organizacijo in študij dela, da prouči predlog, da se v železarni čimprej uvede delovno mesto kontrolorja šifer.

Kljub temu da smo v primerjavi z letom 1967 prekoračili obseg skupne in blagovne proizvodnje, pa smo poslovanje lani zaključili z izgubo, ki po plačani realizaciji znaša 4.269.644,26 din, po fakturirani pa 6.330.000,00 din. Karakteristično za poslovanje v preteklem letu je, da v celem prvem polletju nismo uspeli pokrivati OD z doseženim dohodkom, da smo v 3. četrtletju že ponovno bili na meji rentabilnosti, in da smo v zadnjem četrtletju ponovno dosegli akumulacijo ter uspeli pokriti del poslovne izgube, nastale v prvih devetih mesecih lani.

Finančni rezultat poslovanja počitniškega doma je za lansko leto pozitiven in izkazuje 1.819,17 din ostanka dohodka, ki pa se, ker smo pri nas zaključili poslovno leto z izgubo, prenese na našo železarno. Tudi počitniški dom v Portorožu je za prvo polletje lani izkazoval poslovno izgubo. Upravni odbor je tedaj odločil, da se spremeni obračun amortizacije in se ta obračunava samo za mesece v času sezone. Sprememba je ugodno vplivala na znižanje stroškov in je ugoden finančni rezultat dejansko v največji meri posledica spremenjenega načina obračuna amortizacije. Lani je

bilo v počitniškem domu 5138 nočitev, od tega 670 v predsezoni in po njej. To dokazuje, da kapacitete doma predvsem v predsezoni in po njej niso izkoriščene; pa tudi v času sezone so bile ležalne kapacitete izkoriščene samo z 88,6%. Nezasedba razpoložljivih kapacitet ima seveda svoj negativni odraz na končni rezultat poslovanja, ki bi v primeru, da bi bil dom polno zaseden, za lani lahko bil ugodnejši.

V razpravi o finančnem rezultatu železarne pa je bilo načeto tudi vprašanje sredstev in možnosti kreditiranja individualne gradnje stanovanj v letošnjem letu. Rečeno je bilo, da sredstev za te namene, ker smo poslovanje zaključili z izgubo, letos žal ne bo na razpolago. Obstaja edina možna rešitev, ki pa je zelo malo verjetna, da banka pristane, da nam letos odloži plačilo zapadlih anuitet. Del sredstev za te namene pa bi lahko morebiti pridobili tudi s sredstvi od do podaljšane tretje faze v sedanji etapi grajenih stanovanjskih hiš v Dobji vasi. Ta možnost pa bo seveda podana le, če bo interesentov za odkup stanovanjskih hiš v Dobji vasi dovolj. Sklenjeno je bilo:

— da je zaključni račun za leto 1968 vključno s posebnimi poslovnimi stroški posredovati delavskemu svetu v odobritev;

— da je poskušati pri banki doseči odgoditev plačila zapadlih anuitet;

— da je pod že znanimi pogoji opraviti razpis prodaje v sedanji drugi etapi grajenih stanovanjskih hiš v Dobji vasi.

Upravni odbor je obravnaval tudi predlog, ki se je nanašal na spremembo delitve OD, rešitev perečih neskladnosti in integralno uskladitev OD. Po predlogu naj bi se za vse tiste zaposlene, ki niso vključeni v premijski pravilnik, vrednost obračunske enote povečala na 1,70 din, medtem ko bi pri premijskih upravičencih vrednost obračunske enote še vedno bila odvisna od dosežene poslovne podjetja. Take premije bi po mnenju predlagateljev bile dosegljive, posebno ker moramo doseči napredek v tehnologiji in znižati neuspelo proizvodnjo in ker morajo tudi investicijske naložbe v izboljšanje priprav dela z uvedbo sistema georga dati večjo učinkovitost dela. Sprememba pa stremi tudi za tem, da se bo izplačevalo v akontacijah več, manj pa v gibljivem delu, ki je sedaj pogosto razlog nesporazumov in primerjav doseženih poprečnih OD med posameznimi obrati. Seveda pa bi v takem primeru sedanji ceniki del morali ostati v določenih normalnih okvirih.

Belo breme

Foto: J. Sater

Za sedanje neskladnosti v sistemu delitve OD je bilo rečeno, da zahteva kompleksna sprememba delitve OD daljše obdobje, zato bi bilo priporočljivo, da bi se najprej uredile sedanje neskladnosti ocen delovnih mest s stalno oceno. Rešitev tega problema pa je vezana tudi na integralno usklajitev OD. Razen posegov za ureditev naših notranjih neskladnosti in pristopa na področje spremembe strukture mesečnih izplačil je naša železarna dolžna delati tudi na usklajevanju OD z drugima dvema slovenskima železarnama. O predlogih, kako zadevo urediti, pa so bila mnenja zelo deljena. Izoblikovana so bila nekatera skupna stališča, ki od prvotnega predloga nekoliko odstopajo. Odločeno je zato bilo:

— Začasno, dokler ne bodo v železarni urejene sedanje neskladnosti na področju ocen delovnih mest s stalno oceno, se odloži predlagano povišanje vrednosti obračunske enote na 1,70 din.

— Predlog notranje usklajitve ocen delovnih mest s stalno oceno do roka, ki ga je že določil delavski svet podjetja za obravnavo na organih upravljanja in za integralno usklajitev OD med slovenskimi železarnami, pripravi posebna delovna grupa, v katero po enega predstavnika določi tehniški, analitsko planski in splošni sektor.

— Delovna grupa mora najprej rešiti problem usklajitve spornih in neusklajenih že obstoječih delovnih mest. Pri delu mora uporabiti sistem, ki bo uporabljen tudi pri integralni usklajitvi OD med slovenskimi železarnami.

Upravni odbor je razpravljal tudi o tehnološki problematiki, ki se v raznih oblikah vse ostreje pojavlja v naši železarni. Gre za izvrševanje dobavnih rokov po sklenjenih pogodbah, ki jih često niti kvaliteto niti terminsko ne izvršujemo, pa vse do zamenjav raznega materiala, ki so vse prepogost pojav v naši železarni. Obvladanje tehnološkega postopka, ostrejši kurz pri odstopanju od predpisov in uvedba večjega notranjega reda morajo biti naše osrednje zahteve, njihova rešitev pa naj da pravilno mesto in vlogo naše železarne tako na domačem kakor tudi inozemskem tržišču.

Poleg problemov, ki dejansko nastopajo, pa je bilo ugotovljeno, da zadeva tudi v primeru, če uspešno rešiti problem naše tehnologije, ne bo v celoti urejena, če istočasno ne bomo uredili tudi vprašanja materialnega poslovanja in spoštovanja tehnoloških predpisov. Temu področju bo v sanacijskem načrtu za letošnje leto treba dati poseben poudarek in mesto.

Uvajanje testiranja je v naši železarni povzročilo že precej razprav in »vroče krvi«. Do sedaj je bilo testiranje opravljeno za tri različne kategorije zaposlenih. Rezultati iz določenih vzorčkov, med katere moramo prišteti tudi slabo organizacijo priprav, niso dosegli svojega namena. Z namenom, da bi to vprašanje enotno uredili, je pripravljen predlog dopolnitve pravilnika o medsebojnih delovnih razmerjih, ki v posebnem poglavju predvideva obseg testiranja, pa tudi sankcije za tiste, ki se testa ne bi želeli udeležiti. Tudi o tem predlogu kakor tudi o predlogu pravilnika o pripravnikih in dopolnitvah pravilnika o odgovornosti delavcev na delu v železarni Ravne, s katerim se uvaja alkotest, je tekla razprava na sejah upravnega odbora. Upravni odbor se je s predlaganim predlogom pravilnika o pripravnikih in ostalima dvema predlogoma dopolnitev strinjaval, menil pa je, da je sedanji predlog za uvedbo testiranja dopolniti z določilom, da morajo o tem, koga bo zajelo testiranje, biti obveščeni pristojni starsešine, in da so rezultati testa tajni.

Z ostalih področij poslovanja so bili sprejeti naslednji zaključki:

Na predlog komercialnega sektorja se je tov. Karlu Kralju odobrilo 4-dnevno službeno potovanje v Zahodno Nemčijo.

Na predlog uprave podjetja se je Borisu Florjančiču in inž. Jožetu Geršaku odobrilo 4-dnevno potovanje v Zahodno Nemčijo.

Ugodeno je bilo prošnji TO sindikata in za kritje stroškov proslave dneva žena za zaposlene v naši železarni odobrena enkratna dotacija v znesku 1.500,00 din.

Na predlog vodstva VO je bil v smislu čl. 25 pravilnika o delitvi OD za delovno mesto št. 398 od 1. 3. 1969 odrejen ločen delovni čas.

Ugodeno je bilo prošnji SK Fužinar in za delno kritje stroškov republiškega prvenstva v slalomu, veleslalomu in tekih za starejše pionirje na stroške reklame odobrena enkratna dotacija v znesku 1.000,00 din.

Ugodeno je bilo prošnji krajevnega združenja ZB NOV Ravne in za kritje stroškov občnega zbora iz sredstev neinvesticijskih izdatkov za lansko leto odobrena enkratna dotacija v znesku 1.000,00 din.

Vloga centralne komisije za inventuro, da bi se zaposlenim, ki so morali inventuro opravljati tudi izven rednega delovnega časa, za opravljeno delo odobrilo plačilo opravljenih nadur, je bila rešena tako, da morajo vsi na račun prostega dne izkoristiti po 8 ur, preostala razlika opravljenih nadur pa se izplača.

Ponovno je bil načet problem pobiranja starega železa na haldi, kamor odvažamo iz železarne razni odpadni material. Z namenom, da bi se zadeva uredila, je bilo odločeno:

— staro železo na haldi lahko v bodoče pobirajo prebivalci, ki niso zaposleni v železarni;

— železo, nabrano na haldi, se od nabiralcev ne sme odkupovati na odkupnih postajah na Prevaljah in Ravnah. Komercialni sektor mora zato z upravo Dinosa in Surovine v Mariboru skleniti pogodbo, po kateri:

a) bo njihovim odkupnim postajam na Prevaljah in Ravnah od nabiralcev starega železa prepovedano odkupovati odpadke, ki bodo nabrani na naši haldi.

b) Prevzem nabranega železa na haldi enkrat tedensko opravi nabavni oddelek. Prevzeta količina nabranega železa se nabiralcem

plača preko odkupne postaje na Prevaljah in Ravnah na podlagi tehničnih listov, ki jih izstavi naš nabavni oddelek.

c) Nabiralcem se plača samo tisto nabrano železo, ki ni bilo namensko vrženo na skladišče odpadnega materiala, skratka samo železni odpadki, ki jih nabiralci dobivajo z razbijanjem kor.

V prvi polovici meseca marca bodo v organizaciji železarne Jesenice zimske metalurške igre slovenskih železarn. Ker osnovne stroške prehrane in stanovanja za vse tekmovalce nosi organizator prireditve, našo železarno bremenijo samo prevoznimi stroški in izdatki po 15,00 din na dan za vsakega udeleženca tekmovanja.

Upravni odbor se je končno seznanil še z zaključki, ki so bili sprejeti na občnem zboru sindikalne podružnice VEO. Zaključki so bili posredovani strokovnemu kolegiju z napotilom, da ta od strokovnih služb na posamezne navedbe zahteva pojasnila za to odgovornih služb, na podlagi katerih bodo lahko tudi sprejeti ustrezni zaključki. Ugotovljeno je bilo, da so pripombe, vsebovane v sklepkih, upravičene, da pa, kar se tiče nesorazmerja med OD zaposlenih v naši železarni in drugimi panogami dejavnosti v naši občini, v železarni na to nimamo zadostnega vpliva, in da bi bilo prav, če bi TO sindikata zahtevalo po odpravi nesorazmerij posredoval svojim višjim forumom.

Upravni odbor je na sejah razpravljal še o nekaterih drugih prošnjah in zadevah, o načinu rešitve teh pa so bili prosilci pismeno osebno obveščeni.

-et

TEST

Živimo v zelo razgibanem dvajsetem stoletju, v času neštetihih tehničnih dosežkov, velikih hitrosti, vseмирskih poletov, presaditev src in drugih organov, televizije, fantastičnih gradenj, športnih rekordov, delovnih uspehov, festivalov, kongresov in ne vem, česa še vsega. Kdo daje ta tempo, kdo ustvarja? Človek in zopet človek. Mislim, da smo si vsi edini, da hočemo dobro živeti, da nismo nikoli zadovoljni, da želimo več, lepše in bolje za nas in naše potomce. Vsakdo ima svojega »konjička«. Nekdo rad pleše, drugi poje, zopet nekdo ima rad čebele, drugi cvetje, nekdo vihti pero, drugi kramp, mnogi se ukvarjajo posredno ali neposredno s športom, nekdo si gradi hišico, drugi »weekend«, eni so za gojitev stanovanjske kulture, drugi zopet za avanture. Želje, nagnjenja in možnosti so različne. Nekaterim »pade sekira v med«, drugim zarezje v trdo grčo. Eni zmajujejo nad današnjo mladino, da ni taka, kot so bili oni v mladih letih, da je bilo včasih več zadržanosti in manj neumnosti. Morda res, verjetno da so tudi takrat starejši gledali njihovo početje ter zmajevali z glavo ter trdili isto, kar menijo oni danes. Zaskrbljeno gledamo, kako odhaja mlada, dela zmožna mladina v inozemstvo, ne samo manualni delavci, temveč tudi delovna inteligenca. Nekateri se izgubljajo, drugi se vračajo z manjšim ali večjim uspehom, odpirajo devizne račune, da lahko doma gradijo ali kupujejo za devize. Kaj pa dinar — naj ob strani stoji? In vsi oni, ki ne služijo nič drugega kot samo dinarje, ali so manjvredni doma — na svoji zemlji, saj verjetno tudi njihova gospodarska organizacija trguje na zunanjih tržiščih. Toda svoje sodelavce plačuje v dinarski valuti, kar je edino prav — ali

pa tudi ne! Tudi to je test za obe strani. Sploh pa je trenutno velika moda kvizov, testov, napovedi, ugank in rebusov, s katerimi si razne revije in tedniki skušajo pridobiti večji krog bralcev ter povečati svojo naklado.

Iz tega testa lahko spoznate, ali ste dober zakonski mož (žena), ali imate poslovne sposobnosti, ali ste dober šofer. Čeprav ste že razbili nekaj avtomobilov, vam bo test odgovoril, da imate vse sposobnosti dobrega voznika. Test vam tudi pove, ali ste priljubljeni pri ljudeh (živalih), ali imate smisel za šport, ali ste družabni. Izveste tudi, kaj vam manjka, da bi bili dober humorist itd. Galupov zavod že nekaj desetletij napoveduje raznim političnim osebnostim prek svojih testov, koliko so priljubljeni v deželi in kakšne so njihove možnosti v volivni kampanji.

Spominjam se, da sem pred leti odgovarjal na neki test iz TT in da je bil izid v samih superlativih, da sem sposoben, da imam vse ustrezne lastnosti, ker sem nanj odgovarjal po svoji najboljši vesti, medtem ko se je drugi test na podobno temo nekaj tednov kasneje končal popolnoma porazno. Da, to so testi!

Mlad človek, ki ravno končuje nižjo strokovno šolo (obrotno, industrijsko, strojepisno ipd.), stoji pred strokovnimi učitelji in odgovarja na zastavljena vprašanja po svojih najboljših močeh. Za to dobi ocene in izkaz, opravil je test, ki mu bo prinesel zaposlitev in kruh. Zaposli se v podjetju, tam dela, opazuje, se izpopolnjuje v delovni tehnologiji, izkušnje rastejo, z njimi pa tudi spoznanje, da je treba še veliko vedeti in mnogokaj spoznati. Zato se marsikdo vpiše na srednjo tehniško šolo, drugi v delovodsko šolo ali šolo za visoko kvalificirane delavce,

ki jo zopet po toliko letih bolj ali manj uspešno konča in opravi diplomu oz. sklepni izpit — test pred izpitno komisijo. Zopet praktično delo v obratu in nato vpoklic v JLA, kovačnico bratstva in enotnosti. Tudi tu so testi na dnevnem redu — opisi orožja, vod v napadu, bojni plini, taktični pouk — sami testi. Po odsluženju kadrovskega roka ponovna zaposlitev v podjetju, vključitev v sindikalno delo, delavsko samoupravljanje ter druge politične organizacije in društva. V tovarni zadolžitve, v prostem času zadolžitve, sestanki, seje, konference — obzorje raste. Nekateri so pred leti opravljali državne strokovne izpite — test in zadnja preizkušnja mladega tehnika o njegovi zrelosti. Nato so jim rekli, da je to njihov poslednji izpit in da poslej sledi samo izvajanje teorije v prakso in zasledovanje strokovne literature.

Nekaterim še ni bilo dovolj rednega izobraževanja, zato so se vpisali na višje in visoke šole kot redni (če so imeli štipendijo — nekateri celo v višini osebnih dohodkov) ali pa kot izredni slušatelji, vendar je večina slednjih odnehala, ker je bilo le pretežno študirati, istočasno pa opravljati redno delo, opravljati funkcije ter skrbeti za družino.

Prišlo je obdobje inozemskih praks. Mladi mojstri, tehniki in inženirji so potovali po vsej Evropi (nekateri tudi po Ameriki) ter prinašali domov izkušnje iz tujine ter presajali razne navade in tehnologije na domača tla. Nekaj tega se je prijelo in postalo alfa in omega, drugo smo ovrgli

kot neuporabno ali predrago. Med tem časom se je organiziralo in oblikovalo tudi več vrst tečajev, od jezikovnih do matematičnih, od strokovnih do dramskih, športno sodniških, plesnih itd. Tudi tu so imeli delovni inteligenti svoj veliki delež bodisi kot predavatelji in organizatorji tečajev ali pa kot znanja željni slušatelji. Mnogi so bili voljeni v razne organe delavskega samoupravljanja ali v družbenopolitične organizacije, vedno s poudarkom, da so izbrani najboljši med najboljšimi. Izkušnje so rastle, sposobnosti posameznikov so se odražale v prevzemanju odgovornih delovnih mest v gospodarski organizaciji in podobnem. V nekaterih visoko razvitih industrijskih deželah je še danes običaj, da dolgoletnim predanim in sposobnim sodelavcem podeljujejo v znak priznanja za dobro opravljeno delo razne nazive, ki so pogojeni tudi z višjimi osebnimi dohodki. Kaj pa pri nas? Nezaupanje in test.

Pri nas je dežela nešteti inštitutov in eksperimentiranja, radi gremo iz ene skrajnosti v drugo. Kar danes trdimo, da je pravilno, jutri že ovržemo (novi deljen delovni čas in podobno). Človek se izprašuje, ali je bilo potrebno 16 let šolanja, ko bi lahko vse to opravili z nekaj dobro sestavljenimi testi. Koliko bi se prihranilo pri šolanju, koliko bi bilo manj podeljenih štipendij... Po ustavi je obvezna samo osemletka. Vse drugo kaže, da je luksuz in trenutna poza posameznikov. Vse to lahko reši testiranje. Ali res?

O. H.

ŠE O TESTIH

Življenje v današnji družbi nas vsepovsod postavlja pred potrebe in zahteve, da spoznavamo in ocenjujemo ljudi, njihovo delo, izdelke in znanje. Na podlagi ocen posamezniki napredujejo v šoli ali na delovnem mestu, dobivajo nagrade itd.

Stara resnica je, da človek ni nezmožljiv, in tako je tudi področje ocenjevanja ljudi izvor mnogih napak. Zaradi tega in ker so ocene mnogokrat osnova za napredovanje in nagrajevanje, nam ne more biti vseeno, ali so te ocene točne ali ne.

Da bi izboljšali postopek spoznavanja in ocenjevanja ljudi, so se znanstveniki že v preteklem stoletju začeli ukvarjati s sestavljanjem posebnih nalog, ki bi dale zanesljivo oceno o človekovih sposobnostih in znanju. Več takih nalog skupaj so imenovali test.

Naziv »test« je prvič uporabil ameriški psiholog Cattell leta 1890. Prvi znanstveno sestavljeni testi so se začeli uveljavljati v začetku tega stoletja, njihovo nastajanje in uporabo pa je pospešila predvsem prva svetovna vojna. Prav vojska (ZDA) je namreč prva občutila potrebo, da izloči duševno zaostale vojake, testi pa so ji rabili tudi za izbiranje ljudi za pomembne in odgovorne vojaške dolžnosti. Testi so torej nastali iz praktičnih potreb in tudi njihova današnja uporaba je predvsem praktična. Test je danes v pomoč učitelju pri spoznavanju učencev, je osnovni pripomo-

ček za odkrivanje otrok, ki so prizadeti v svojem duševnem razvoju in potrebujejo posebno šolanje, je tudi pripomoček pri dobivanju podatkov, na osnovi katerih lahko predvidevamo uspeh posameznika na določeni šoli ali na delovnem mestu. S testi lahko s precejšnjo zanesljivostjo ugotovimo, katere sposobnosti so pri človeku razvite ter v kolikšni meri, in zato na podlagi testnih rezultatov človeka napotimo v tisto šolo ali na tisto delovno mesto, kjer bo svoje sposobnosti najbolj uspešno izkoristil.

Splošno rečeno, testi ugotavljajo in merijo razlike med ljudmi. Če bi bili vsi ljudje enaki po vseh svojih lastnostih in sposobnostih, potrebe po testih in drugih načinih spoznavanja ljudi sploh ne bi bilo. Ampak priznajmo si, da bi bilo potem preveč dolgočasno na svetu.

Govorili smo o razvoju testov in o potrebah, ki so ta razvoj pospešile. Pa se vprašajmo, kaj je sploh test?

Že v uvodu je bilo povedano, da je to nekakšna zbirka nalog. Vendar res ne moremo vsake zbirke dvoumnih, na hitro sestavljenih vprašanj imenovati test, kot to delajo naši časopisi vsi po vrsti.

Za test namreč ni dovolj, če nekega deževnega popoldneva sedete za mizo in sestavite nekaj vprašanj, za katera menite, da vam bodo odkrila, ali je vaša žena (mož) zvesta, ljubosumna ali inteligentna.

Za test tudi ni dovolj, če nekaj ljudi sede za konferenčno mizo in sestavi naloge ali vprašanja, ki naj bi jim pomagala spoznati njihove sodelavce, podrejene in nadrejene. Testi ne nastajajo za okroglimi mizami. Če hočemo neko zbirko nalog imenovati test, mora biti vsaka izmed teh nalog najprej preizkušena na velikem številu ljudi. Šele takrat, ko nam številni preizkusi potrdijo, da lahko z nalogami res odkrivamo tisto, kar želimo, ko ugotovimo, da dobimo pri večkratni uporabi iste rezultate, ki jih lahko brez težav ocenimo, in ko smo na osnovi dobljenih rezultatov tudi izdelali merila za ocenjevanje, šele takrat lahko sploh uporabimo naziv test in šele takrat lahko ta test damo v uporabo. Tudi potem, ko so testi že v uporabi, jih še stalno preverjamo, tako da spremljamo uspeh testiranih v praksi in ta uspeh primerjamo z rezultati na testu.

Vsi vemo, da naloge, ki jih srečujemo v dnevnem in revialnem tisku, niso niti tako skrbno sestavljene, kaj šele preizkušene. Njihov namen je povečana prodaja časopisa pa tudi zabava bralcev, seveda če le-ti niso tako lahkoverni, da dobljenim rezultatom verjamejo. Testi, ki jih uporabljajo strokovnjaki, psihologi, so sestavljeni po zgoraj opisanem postopku, njihova uporaba, način ocenjevanja in pomen rezultatov je prav tako domena psihologov in ne laikov. Test ima namreč svojo vrednost samo takrat, če je strokovno upravljen.

Glede na to, kaj želimo s testom ugotavljati in meriti, poznamo več skupin testov:

— testi znanja, s katerimi ugotavljamo, kolikšno je znanje, ki si ga je posameznik pridobil v šoli, tečajih ali na delovnem mestu;

— testi sposobnosti, s katerimi ugotavljamo, kolikšne so človekove osnovne sposobnosti (spretnosti), torej potencialne zmogljivosti, ne glede na znanje ali izobrazbo;

— testi osebnosti za spoznavanje človekovih lastnosti, stališč, norm, za ugotavljanje človekovih čustvenih reakcij ali za odkrivanje boleznih osebnostnih potez.

V ZDA je vsako leto testiranih več kot 20 milijonov ljudi, pri tem pa uporabljajo nad tisoč različnih testov. Približno polovica teh testiranj je opravljena na šolah, 20 odst. v bolnicah, 10 odst. v privatni psihološki praksi, ostalih 20 odst. pa v industriji. Več kakor polovica ameriških podjetij ima zaposlene lastne industrijske psihologe, ki uporabljajo teste za spoznavanje ljudi pred sprejemom na delo, za napredovanje ter tudi zato, da ugotavljajo, na katerih področjih morajo svoje ljudi še nadalje izpopolnjevati.

Zavedajo se, da je uspeh podjetja v veliki meri odvisen tudi od tega, kako znajo izkoristiti sposobnosti svojih ljudi. Tega pa ne morejo vse dotle, dokler teh sposobnosti ne poznajo. Testi jim omogočajo temeljito in zanesljivo spoznavanje ljudi.

Na tak način v ZDA vsako leto s pomočjo testov zaposlijo in razporedijo na delovna mesta okrog štiri milijone ljudi. Ugotovili so, da pri tem zaradi hitrejšega usposabljanja in manjše fluktuacije prihranijo približno 100 dolarjev pri enem novincu.

Bralcu se najbrž postavlja vprašanje, zakaj navajam podatke, ki niso dobljeni pri nas. Iz preprostega razloga, ker pri nas uporaba testov še ni tako množična in tudi niso zbrani tovrstni podatki. In ne samo da pri nas uporaba testov ni množična, javlja se celo odpor do testov. Ljudje vidijo v njih nekakšno »spovednico«, ki jih bo razgalila pred drugimi takšne, kakršni so, z vsemi njihovimi pomanjkljivostmi in slabostmi.

Premalo se še zavedamo, kakšne koristi lahko imamo pri pravilni, strokovni uporabi testov, premalo pa smo storili, da bi ljudem pojasnili, kaj so sploh testi, kakšen je njihov namen, kaj želimo z njimi ugotoviti, ampak smo ljudi preprosto po-

stavili pred reševanje. Posledica je odpor in nezaupanje. Vzrok nezaupanju je najbrž v tem, da smo teste včasih uporabili, nato pa dobljene rezultate zlorabili ali jih sploh nismo upoštevali.

Namen tega pisanja ni reklama za teste, ampak predvsem pojasnilo o tem, kaj so testi, kako nastajajo in v kakšne namene jih uporabljamo.

Želela sem pojasniti, da test ni sredstvo za pridobivanje kvalifikacij, da torej ne more nadomestiti šolanja, ampak je to le sredstvo za spoznavanje ljudi, ki nam je pri strokovni uporabi v precejšnji pomoč.

Cveta Razdevšek, profesorica psihologije

Franc Čegovnik

Varnostni utrip dela in življenja v sodobni nemški železarni

(Nadaljevanje)

Organizacija službe varstva pri delu

Obsežne in podrobno izdelane organizacijske sheme pod stekli na pisalnih mizah so mi že v prvih dneh prakse vzbudile pozornost na pomen, ki ga posvečajo v železarni Salzgitter-Hüttenwerk organizaciji dela ter zgradbi in povezavi njenih oddelkov in služb. Med temi je bil na zelo vidnem mestu tudi oddelek za varstvo pri delu, katerega podrobna organizacijska razporeditev je bila na vseh pisalnih mizah v vseh pisarnah oddelka.

Po nekaj dnevih dela v oddelku za varstvo pri delu me je glavni varnostni inženir tudi natančneje seznanil z zgradbo oddelka in njenimi nalogami. Organizacija je bila izvedena po predlogu, ki ga je dal njihov delovni direktor g. A. Jungbluth na kongresu za delovno varnost in medicino dela že leta 1963, po katerem je organizirana služba za varstvo pri delu v vseh večjih podjetjih v Nemčiji.

Oddelek za varstvo pri delu je razdeljen na tri službe, ki vsaka po svojih nalogah skrbi za najučinkovitejše preprečevanje nezgod in obolenj v zvezi z delom. V posameznih nalogah tega dela pa je njihovo delo tesno povezano in tudi teamsko. Sestavljajo ga:

služba za tehnično delovno varstvo,
služba za zdravstveno varstvo in
služba za psihologijo dela.

Vodje vseh teh služb so organizacijsko na enaki ravni in so podrejeni delovnemu direktorju podjetja.

Področja dela so bila v službi za varstvo pri delu razdeljena štirim varnostnim inženirjem, ki so imeli v pomoč še štiri varnostne mojstre in štiri njihove pomočnike. Poleg teh sta bila vezana na glavnega varnostnega inženirja še mojster za miniranje in mojster za gradbena delovišča ter služba statistike, administracije in priprave za propagandne razstave iz varstva pri delu. Pri administrativnem, statističnem in propagandnem delu je skupaj zaposlenih 6 oseb.

V službi za varstvo pri delu je tako skupaj zaposlenih 21 oseb. V službi za zdrav-

stveno varstvo je zaposlenih 10 oseb in v službi psihologije 5 oseb. Število zaposlenih delavcev v železarni je 11.000. Varstvenim mojstrom in njihovim pomočnikom, ki so za svoje delo posebej šolani, pomagajo pri delu tudi posebni poverjeniki iz vrst delavcev. Takih poverjenikov je v tej železarni okrog 500. Kandidati so izbrani med starejšimi in izkušenimi delavci, ki dobro poznajo obrate, naprave in nevarnosti pri delu. Naloge iz varstva opravljajo v svojem obratu poleg svojega stalnega dela. Vsi poverjeniki so posebej šolani z dopolnilnimi tečaji, ki jih v podjetju sami izvajajo.

Poverjeniki sodelujejo pri reševanju problematike s področja varstva v svojem obratu skupno z vodstvom obrata in pri uvajanju v varno in strokovno delo novo

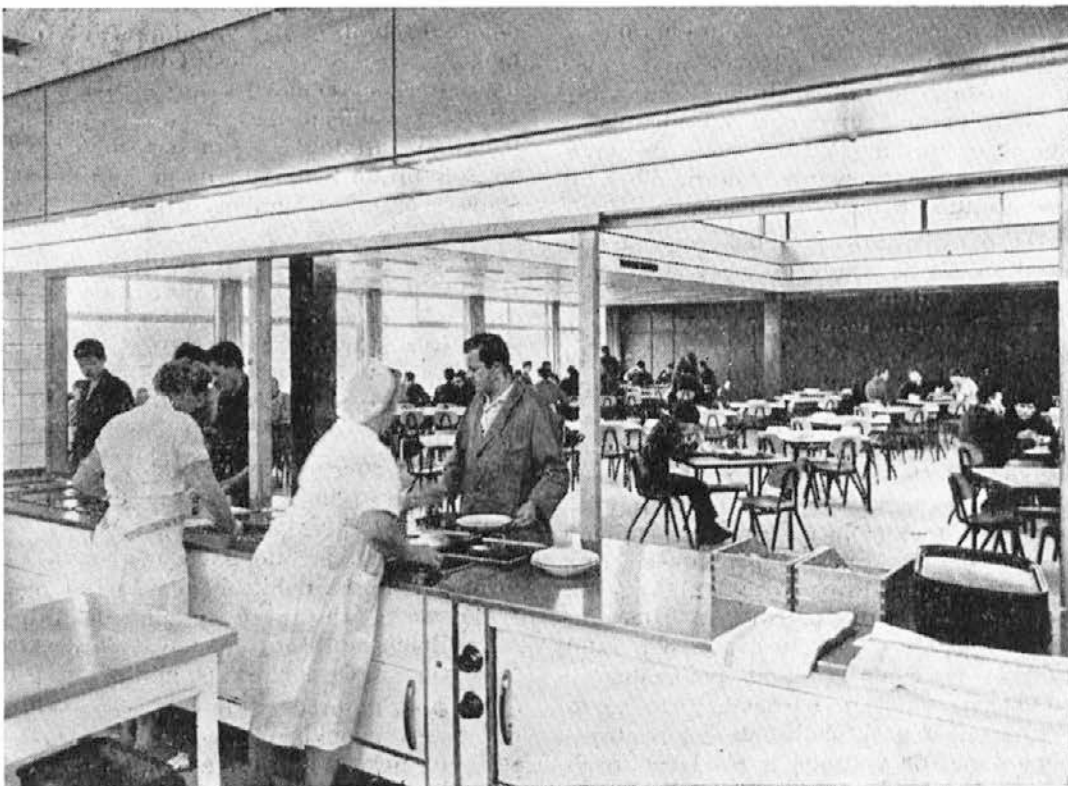
sprejetih delavcev. O ugotovljenih napakah in pomanjkljivostih, ki lahko povzročijo nezgode, pa obveščajo pismeno na posebnih obrazcih službo za varstvo pri delu. Vsak poverjenik dobi poleg izkaznice z napisanimi pravicami in pooblastili še posebno knjigo z varstveno literaturo, iz katere črpa napotke za delo. Večkrat letno imajo zborovanja, na katerih obravnavajo problematiko varstva v podjetju in poslušajo strokovna predavanja.

Delovna področja, ki jih vodijo varnostni inženirji, so med seboj ločena. Tako opravlja varnostni inženir v I. območju vse naloge tehničnega varstva za obrate plavžarne, v II. območju za obrate jeklarne, v III. območju za obrate valjarne in v IV. območju za vse druge obrate in oddelke.

Za nekatere obrate in naprave, kjer lahko nastanejo posebne povečane nevarnosti za življenje in zdravje zaposlenih delavcev, nameravajo zaposliti v kratkem času še enega varnostnega inženirja. Vsak od varnostnih inženirjev, ki so različnih strok, od strojne, metalurške in rudarske, opravlja poleg omenjenih zadolžitve še posebne naloge, kot na primer urejevanje vseh zadev za zaščitna sredstva, varnost pri delu z žerjavi in posebnih pogonskih napravah, zadeve izobraževanja, zakonskih predpisov varnostne literature, standarda in podobno.

V svojem delovnem programu ima služba dve glavni smeri preventivne dejavnosti, po katerih izvaja svoje operativno delo. Usmerjena je na urejevanje tehničnih pogonskih naprav in na vzgojo človeka — delavca.

V času prakse sem imel možnost sodelovati pri vseh važnejših zadevah, ki so jih opravljali varnostni inženirji na obeh področjih preventivne dejavnosti. Razen tega sem si lahko podrobneje ogledal delovne naloge mojstrov in drugih pomožnih služb v oddelku. Večkrat sem sodeloval pri analiziranju vzrokov in virov nastalih

Pri kosilu v eni od železarniških samopostrežnih restavracij

delovnih nezdod ter pri določanju ustreznih varnostnih ukrepov in pri zaključnih razgovorih v zvezi s tekočimi aktualnimi problemi varstva v podjetju.

Pri ocenjevanju dela na vseh področjih sem bil presenečen nad njihovimi medsebojnimi delovnimi odnosi, sproščenostjo, kolegialnostjo in vestnostjo dela. Odnosi med glavnim varnostnim inženirjem in drugim inženirjem ter med njima, mojstri in vse do delavcev so bili izrazito službeni in zadržani, vendar spoštljivi z izrazitim poudarkom na priznanju človekove osebnosti. V takih odnosih sem čutil posebno vzpodbudo, ki človeku vliva voljo do dela in prizadevanje za čim boljši uspeh in napredovanje.

Enake odnose sem opazil tudi pri obiskih v posameznih obratih med voditelji dela in inženirji oziroma mojstri iz oddelka varstva pri delu pri reševanju nalog varstva pri delu in drugih nalogah produkcijskega, tehnološkega in delovnega pomena.

Povsod je bilo opaziti vsestranski interes za skupni cilj v obratu, da se varstvo pri delu čim bolj učinkovito uredi.

Zaščitni ukrepi na delovnih mestih v obratih

Oddelek za varstvo pri delu je bil nekako v središču podjetja, zato smo vse poti do posameznih obratov opravili z osebnim avtomobilom. Vsak varnostni inženir je pri delu uporabljal svoj osebni avtomobil. Zvedel sem, da uporablja večina vodstvenih delavcev v podjetju svoje avtomobile, da pa jim podjetje povrne mesečno odškodnino v pavšalu za prevoženih 300 km. Kolikor prevozi kdo več, plača večje stroške prevozov sam. Brez osebnega avtomobila bi bilo zaradi obsežnosti podjetja opravljanje dela, ogledov in obiskov nemogoče. Znotraj podjetja je na razpolago tudi več tovarniških taksijev, ki se jih upravičene osebe v primeru potrebe lahko poslužujejo. Cestni promet je v podjetju lepo urejen z najsodobnejšimi opozorilnimi znaki in semafori, s katerimi potnike opozarjajo na morebitna srečanja s tirnimi vozili in podobno. Nekatere ceste so speljane nad delovnimi prostori vzdrževalnih obratov, tako da cesta obenem rabi kot streha. S tako izvedbo so prištedili mnogo dragocenega dvorišnega in skladišnega prostora. Vožnja z avtom po podjetju je bila po svoje zanimiva, kajti ceste so bile izpeljane ob ogromnih halah ponekod tudi pod obrati ali pa so bile nad njimi ogromne cevovodne plinske napeljave in druge instalacije. Imel sem občutek, da je vse brez življenja in mrtvo, kajti nikjer ni bilo opaziti nobenega delavca. Vse drugače pa je bilo, ko smo prišli v katerikoli obrat, kjer je bilo vse živahno in so produkcijski, tehnološki in delovni procesi tekli kontinuirano, delavci pa so povsod vestno opravljali svoje delo.

Pri vsakem pregledu delovnih naprav je sodelovala skupina tehničnih strokovnjakov. Med njimi so bili vodja obrata, v katerem deluje naprava, izdelovalec ali konstruktor, monter ali odgovorna oseba, ki je napravo priključila, in odgovorni varnostni inženir.

Kot primer navajam izvršitev tehnično-varnostnega pregleda visoke peči (plavža),

ki je bil po enoletni reparaturi ponovno pripravljen za redno obratovanje. Plavž je bil preurejen na kurjenje z dodatnim vbrizgavanjem olja, s čimer so dosegli boljši delovni izkoristek in boljšo kvaliteto surovega železa. Ta plavž je bil zadnji izmed sedmih, ki so bili preurejeni na dodatno kurjenje z oljem.

Strokovna komisija je opravila pregled plavža v petih urah in si vse ugotovljene pomanjkljivosti zabeležila. Vse predloge, ki jih je predlagal varnostni inženir, je komisija skrbno prediskutirala in takoj dala ustrezen ukrep potrebnega zavarovanja. Prisotni so bili zadolženi, da pomanjkljivosti takoj po pregledu začnejo odpravljati. O tem je vodil beležko le vodja obrata.

Delavci so opravljali še zadnja dela pred pričetkom ogrevanja visoke peči in se za delo komisije niso zmenili. Zanimal sem se tudi za pogoje njihovega dela. Povedali so mi, da primanjkuje domačih delavcev, zato so za težja fizična dela pri plavžih in na drugih nekvalificiranih mestih zaposlili v železarni okrog 500 Turkov. Delavcev drugih narodnosti tu ne zaposlujejo, ker se izogibajo možnim nesoglasjem in preprirom, po drugi strani pa bi bilo uvajanje delavcev v varno delo oteženo zaradi več tujih jezikov in pomanjkanja razpoložljive strokovne literature, ki bi jo bilo treba prevajati.

O nerešljivih ukrepih, ki jih je komisija predlagala, se tehnični strokovnjaki in varnostni inženir pozneje še posvetujejo, sicer pa je v interesu vsakega zadolženca, da svoje naloge najbolj skrbno in čimprej uredi.

Raziskava in analiza delovnih nezdod

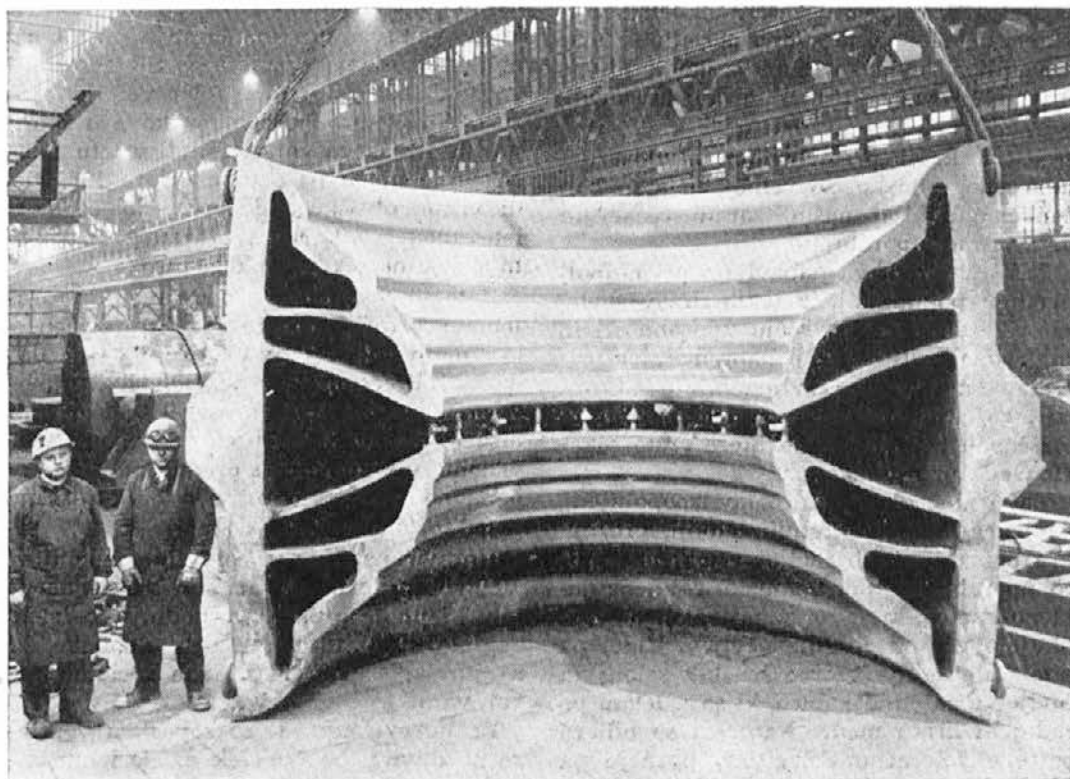
Prijava delovnih nezdod je tu nekoliko drugačna kot pri nas. Vse nezdode prijavlja na posebnih obrazcih postaja prve pomoči. V obratu so za prijavo zadolženi mojstri, ki izpišejo poseben formular v obliki zapisnika in ga dostavijo službi var-

stva pri delu v nadaljnjo raziskavo in ob delavo. Analiziranje vzrokov nastalih lažjih nezdod opravljajo na svojih področjih dela varnostni mojstri. Hujše, kolektivne in smrtne delovne nezdode raziskujejo varnostni inženirji in vodja obrata v prisotnosti policijskih organov za kriminalne zadeve.

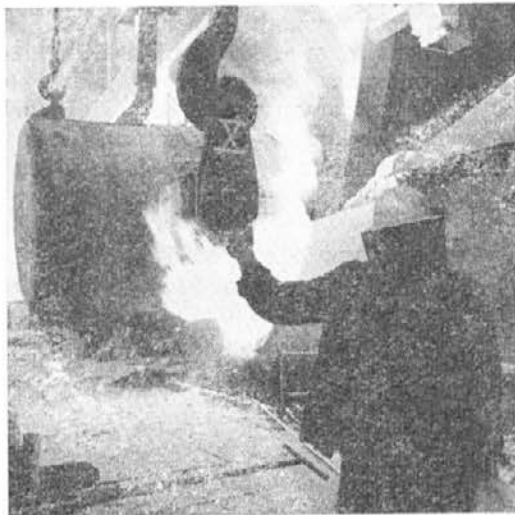
Način priznanja nezdod se od našega razlikuje toliko, da tu priznavajo le tiste delovne nezdode, ki imajo za posledico izostanek z dela, daljši od treh dni, medtem ko pri nas prijavljamo vsako nezdodo z izostankom od enega dneva naprej. Smrtne nezdode pa priznajo tudi, če je človek umrl za posledicami po daljšem času. Tega pri nas ne priznavamo, če ni nastopila smrt že na kraju nezdode oziroma med prevozom v bolnišnico ali prvi dan zdravljenja. Zaradi teh razlik ne moremo naših podatkov o pogostosti in resnosti nezdod direktno primerjati. Vse raziskave opravijo zelo natančno s podrobno analizo o vseh virih in vzrokih. Zbrano gradivo, dokumentirano tudi s fotografijami, uporabljajo pri varnostnem izobraževanju na tečajih in seminarjih za usposabljanje delavcev in mojstrov.

Ne glede na obveznosti o prijavljanju nezdod z izostankom, daljšim od treh dni, skrbno raziskujejo tudi vse druge nezdode, ki so povzročile krajši izostanek z dela ali pa ga sploh niso povzročile. Iz tega ocenjujejo predvsem stopnjo varnosti na posameznih delovnih mestih in določajo temu primerne preventivne varnostne ukrepe.

V poprečju se je v zadnjih petih letih v železarni pripetilo 22 smrtnih delovnih nezdod, kar je na 11.000 zaposlenih razmeroma veliko, vendar so bile smrtne nezdode pri delu redke in jih večina odpade na nezdode, ki so se pripetile na poti od doma na delovno mesto in nasprotno. Nezdode na poti pa tudi tu obravnavajo tako kot pri nas in jih prijavljajo med delovne nezdode.

Ulitek v livarni, ki je v marsičem podobna naši

Signaliziranje pri polnjenju konverterja

Zaščitni ukrepi v zvezi z dodeljevanjem in uporabo osebnih zaščitnih sredstev

Dosledni uporabi osebnih zaščitnih sredstev, ki so potrebna zaposlenim delavcem in obiskovalcem, posvečajo veliko pozornost. Preden sem odšel iz pisarne na prve oglede obratov, sem dobil na razpolago vso potrebno osebno zaščitno opremo: nizke čevlje z ojačano jekleno kapico, delovni plašč, zaščitno čelado in zaščitna očala. Nošenje zaščitnih sredstev pri delu in pri obiskih znotraj podjetja je obvezno za vse. Z zaščitnimi čeladami v podjetju nimajo več nobenih težav, ker jih dosledno nosijo pri vseh delih v vseh obratih in zunaj njih vsi delavci.

Zaradi precejšnjih koncentracij prahu v ozračju so uvedli tudi obvezno nošenje zaščitnih očal. V podjetju so s tem namenom odprli v oddelku za zdravstvo posebno delovno mesto optika, ki skrbi za ustrezna zaščitna očala in jih tudi vzdržuje. Na večjih mestih v podjetju pa so izobesili velike letake, ki opozarjajo delavce na nevarnosti očesnih poškodb in na potrebno zaščito oči. Rezultati uporabe zaščitnih očal so približno taki kot v našem podjetju pri nošenju zaščitnih čelad. Nekateri delavci se na stalno nošenje še niso navadili. 20 odst. očesnih poškodb jih pa priganja, da bodo to čimprej uresničili.

Takoj sem opazil, da so vsa zaščitna sredstva, ki jih pri delu uporabljajo, izdelana zelo estetsko, so veliko lažja in bolj funkcionalna od naših, zaradi česar jih delavci radi uporabljajo.

Zaščitna sredstva nabavljajo pri najbolj ugodnih ponudnikih iz tistih držav sveta, ki so dosegle na področju uporabnosti in funkcionalnosti največji napredek. Na primer: zaščitne visoke čevlje uvažajo iz Francije, zaščitne rokavice za delo v olju in maščobah iz Kanade, nekatere vrste rokavic pa celo iz Hongkonga.

Zaščitni čevlji so že tako izpopolnjeni, da poleg zelo kvalitetnih lahkih, prožnih in trpežnih visokih čevljev z jekleno kapico uporabljajo tudi že nizke čevlje z jekleno kapico, ki se na zunaj sploh ne razlikujejo več od civilnih čevljev. Videl pa sem tudi zadnje vzorce ženskih salonskih čevljev z zaščitno kapico, ki so izdelani po zadnjem kriku mode. Naročeni so bili za potrebe železarne Salzgitter, pozneje pa jih bodo prav gotovo uporabljali tudi v drugih podjetjih, kjer so zaposlene na

nevarnih mestih žene. Za delavce na vročinskih delovnih mestih so v uporabi še vedno čevlji z lesenimi podplati, ki imajo zaščitno kapico. Posebnost teh čevljev je v tem, da je oblika podplata izredno lepo oblikovana po nogi, zato je hoja v njih prijetna. Prostor pod kapico je lepo oblažjen in dovolj prostoren, da se noga v čevlju ugodno počuti.

Ob neki priložnosti sem z varnostnim inženirjem, ki je zadolžen za nabavo in razdeljevanje osebnih zaščitnih sredstev v podjetju, obiskal neko tovarno v Braunschweigu, ki izdeluje zaščitne čelade. Pokazali so mi obrate tovarne in postopek izdelave zaščitnih čelad. Na posebnem preizkusnem stroju so mi pokazali praktični preizkus vzdržljivosti zaščitnih čelad. V tej tovarni sem videl, da se razvija zunanja oblika zaščitnih čelad v tako smer, da je za uporabnika najbolj privlačna. Nekatere čelade so bile izdelane v obliki modnih kap in prevlečene z blagom, tako da se na zunaj niso ločile od drugih. Kaže, da bo nova moda nošenja takih zaščitnih čelad kmalu prišla tudi v podjetje. Za sedaj jih izdelujejo za voznike športnih avtomobilov in motorjev, jahalce, planince in druge športnike.

Zelo praktična so tudi njihova univerzalna zaščitna očala, ki so izdelana tako, da se lahko prilagodijo vsaki velikosti in obliki glave. Na preprost način je možno tudi zamenjati obe varnostni stekli. Za čiščenje očalnih stekel so v obratih nameščeni avtomati s silikonskim papirjem, ki ima to prednost, da steklo očisti, ne da bi ga spraskal, ga obenem spolira in zaščiti proti rosenju. Vidljivost skozi tako oč-

ščena očala ostane dalj časa tudi pri temperaturnih spremembah in potenju.

Pri delavcih sem opazil v uporabi še več vrst artiklov osebnih zaščitnih sredstev, ki jih mi še ne poznamo. Na primer: ščitnike za kolena, posebne vrste delovnih oblek za delo v vročini, usnjene gamaše s posebnim načinom pripenjanja itd.

Za večino obravnavanih osebnih zaščitnih sredstev sem dobil tudi vzorce, ki sem jih prinesel s seboj. Prek naših proizvajalcev zaščitnih sredstev jih bomo poizkušali čimprej spraviti v življenje naših podjetij. Poleg že omenjenih vzorcev sem dobil tudi izvod njihovega tehničnega normativa za vse vrste zaščitnih sredstev. Ta normativ je izdelan zelo natančno in določa točne oblike in druge zahteve osebnih zaščitnih sredstev za vse vrste del v podjetju.

Vse vrste osebnih zaščitnih sredstev dodeljujejo upravičenim delavcem brezplačno na določen časovni rok uporabnosti. Med nje ne spadajo zaščitni kožuhi in telovniki, ki si jih morajo po potrebi delavci nabaviti na svoje stroške.

Vsak primer predčasne izrabe ali uničenja zaščitnega sredstva individualno obravnava služba varstva pri delu.

Seznanil sem se tudi z načinom preizkušanja novih vzorcev zaščitnih sredstev po posebnem obrazcu, po katerem vzporedno zasledujejo čas uporabe, funkcionalnost in kvaliteto delavec-uporabnik, obratovodja in služba za varstvo pri delu. Po tem vzorcu smo napravili že tudi preizkušnjo posebnih vzorčnih zaščitnih rokavic za delo v olju v železarni Ravne in smo z doseženimi rezultati zadovoljni.

(Se nadaljuje)

Pravico do otroškega dodatka je treba ponovno uveljaviti

Po zakonu o podaljšanju veljavnosti 69. in 70. člena zakona o skupnostih otroškega varstva in financiranju nekaterih oblik otroškega varstva v SR Sloveniji (Uradni list SRS, št. 41/68) veljajo cenzusi, določeni v 69. členu zakona o skupnostih otroškega varstva, tudi v letu 1969. Nespremenjena pa ostane v letu 1969 tudi višina otroškega dodatka, določena za leto 1968 v 70. členu citiranega zakona, to je 50 dinarjev za vsakega otroka.

Zato obveščamo vse sodelavce, ki prejema otroški dodatek, in upravičence, ki jim je bila v letu 1968 pravica do dodatka odrečena, ker je dohodek njihovega gospodinjstva presegel cenzus ali niso izpolnjevali katerega od pogojev, navedenih v zakonu, da s predpisano »izjavo« ponovno uveljavijo pravico do otroškega dodatka za leto 1969.

Upravičenci morajo pravilno izpolnjeni »izjavi« priložiti dokazila o vseh dohodkih, ki jih je njihovo gospodinjstvo imelo za leto 1968, razen za tiste dohodke, ki so jih izplačevali zavodi za socialno zavarovanje.

Za upravičence, ki so zaposleni v železarni Ravne, bo oddelek za socialno zavarovanje izposloval pri oddelku za obracun osebne dohodka višino izplačanega

osebne dohodka in nadomestil za leto 1968. O dohodkih in nadomestilih, ki jih je upravičenec prejel pri drugi delovni organizaciji, preskrbi vsak upravičenec potrdilo o višini prejetega dohodka sam in ga predloži ob podpisu »izjave« v oddelku za soc. zavarovanje. Isto velja za osebni dohodek in nadomestila upravičenčevega zakonca.

O dohodkih, o katerih vodijo evidenco finančni organi, izda pristojni organ potrdilo, ki ga prav tako vsak upravičenec preskrbi sam. Če gre za dohodek iz kmetijske dejavnosti sorodnika, na čigar posestvu upravičenec z družino ali člani njegovega gospodinjstva žive, mora upravičenec na hrbtni strani potrdila navesti vse osebe, ki žive na posestvu, z navedbo sorodstvenega razmerja nasproti lastniku, starosti in poklice.

Glede osebne dohodka iz kmetijske dejavnosti veljajo potrdila, predložena v letu 1968, tudi za leto 1969, če medtem ni nastala sprememba glede lastništva, površine in kulture zemljišča, ker je tarifa katastrskega dohodka za leto 1968 ista, kot je bila za leto 1967.

Za dohodke, ki ne izvirajo iz delovnega razmerja in o katerih ne vodijo evidences finančni organi, nadomeščajo potrdilo

Naši izdelki na trgu

Med letom so bili potrošniki naših izdelkov dobro preskrbljeni z vsemi našimi proizvodi, saj smo z našimi kapacitetami lahko krili skoraj vse potrebe tržišča. Za večino proizvodov nismo niti v popolnosti izkoristili razpoložljivih kapacitet, tj. na trg bi lahko dali še večje količine posameznih proizvodov, če bi jih trg pravočasno zahteval. V popolnosti nismo krili vseh potreb trga le z brzoreznimi jekli in nekaterimi vrstami visokovredne žice. Zaradi razmeroma velikega uvoza tega sortimenta pa je bil trg dobro preskrbljen tudi s tem materialom. Večji del proizvodov črne metalurgije, jeklenih odlitkov, odkovkov in vzmeti smo prodajali direktno potrošnikom, medtem ko smo večino rezilnega orodja, pnevmatskih strojev in orodja ter kolesnih dvojic prodajali prek specializirane trgovinske mreže.

Da bi lažje prodali proste zaloge gotovih proizvodov, smo že v preteklem letu dali v komisijsko prodajo strgarske nože, spiralne svedre in skobeljne nože, letos pa tudi nekatera valjana in kovana paličasta jekla.

Sortiment naše proizvodnje je odvisen od sortimenta proizvodnje surovega jekla, saj vse surovo jeklo predelamo v finalne proizvode in se zaradi tega skoraj v enakem odnosu kot surova jekla spreminja tudi sortiment proizvodnje v vseh predelovalnih obratih.

Proizvodnja plemenitega jekla je porasla od 57 % v letu 1967 na 61,7 % v letu 1968. Kljub porastu pa še vedno nismo dosegli nivoja iz leta 1965, ko je znašala proizvodnja plemenitega jekla že 72,4 % skupne proizvodnje jekla.

Cene vseh naših proizvodov črne metalurgije so pod kontrolo. Od proizvodov kovinsko predelovalne industrije so bile še vedno pod kontrolo cene pnevmatskega orodja in vzmeti. Cene teh proizvodov pa znatno odstopajo od cen domačih in tujih proizvajalcev podobnih proizvodov in ne krijejo stroškov proizvodnje. Cene nekaterih izdelkov iz teh grup so bile formirane že pred 10 leti in so se povišale ob reformi le za 5 % (nekateri vzmeti za TAM), cene nekaterih vrst pnevmatskega

orodja pa so bile celo več kot pred 10 leti višje od sedanjih. Da bi uskladili te cene z ostalimi, smo zaprosili pristojne zvezne organe, da sprejmejo predpis, po katerem bi črtali te proizvode iz spiska proizvodov, ki so pod kontrolo države. Po večmesečnem obljubljanju predstavnikov zveznega zavoda za cene, da bo naša vloga ugodno rešena, smo uvideli, da ni skorajšnjih izgledov za sprostitev cen, zato smo sklenili sporazum o zvišanju cen za te proizvode. Zvezni zavod za cene je več mesecev zavlačeval tudi izdajo soglasja k temu sporazumu. Končno je bilo to vprašanje rešeno šele konec januarja t. l. Zvezni zavod za cene je delno ugodil naši zahtevi, tj. odobril nam je zvišanje cen za vzmeti po našem predlogu, zvišanje cen vzmetnim listom za 15 % od predloženih 25 % in zvišanje cen pnevmatskemu orodju za 24 % od predloženih 39 %.

Kljub temu da smo lahko cene ostalih proizvodov 117. panoge prosto formirali, pa smo jih v glavnem obdržali na nivoju iz leta 1967.

Močna domača in tuja konkurenca nam namreč ni dovoljevala zvišanja cen, celo nasprotno! Na pritisk potrošnikov, predvsem iz vrst ladjedelništva in strojne industrije, smo bili prisiljeni cene nekaterih proizvodov celo znižati.

Naše cene so v glavnem usklajene s cenami na inozemskem trgu. Pri nekaterih artiklih (pnevmatsko orodje, jeklena litina, nekatere vrste plemenitih jekel) so naše cene celo nižje od domačih cen podobnih artiklov na zahodnih tržiščih. Tudi v primerjavi z uvoznimi cenami, za katere vemo, da so navadno znatno nižje od domicilnih, ni pri večini proizvodov bistvenega odstopanja. Kljub razmeroma nizki uvozni carini pa je še vedno vse

uvoženo pnevmatsko orodje in vrsta plemenitih jekel dražja od naših.

Zaradi občutnega zmanjšanja dohodka v vseh železarnah pričakujemo, da bodo v letu 1969 pristojni organi odobrili delno zvišanje cen proizvodom črne metalurgije. Ni še znano, če bo zvišanje zajelo tudi cene plemenitih jekel in v kakšni višini. Obstajajo predlogi, da bi se cene plemenitih jekel sprostile. Ne glede na način rešitve tega vprašanja pa ne smemo pričakovati bistvenega zvišanja cen plemenitih jekel, saj nam tega ne bo dovolila niti domača niti inozemska konkurenca. Vsekakor pa bi bilo nujno, da se sprejme prožnejši sistem cen za plemenita jekla. Cene plemenitih jekel so namreč v znatni meri odvisne od cen ferolegur, cene ferolegur pa zelo nihajo. Zato bi moralo biti dovoljeno menjanje cen plemenitih jekel vsaj v primeru večjega porasta ali padca cen ferolegur. Pričakujemo tudi, da bodo letos končno sproščene cene za vzmeti in pnevmatsko orodje, saj zaradi obstoječih tržnih razmer gotovo ni razloga, da bi bile te cene še vedno pod kontrolo.

Kljub temu da v vsem letu nismo bili preobremenjeni z naročili, smo imeli leta 1968 znatno več zaostankov kot v letu 1967. Delno se to lahko opraviči z dejstvom, da so zahtevali potrošniki zelo kratke dobavne roke, a mi smo jih sprejeli v strahu, da ne bi izgubili naročnika oz. naročila, čeprav smo često že vnaprej vedeli, da naročila ne bomo mogli realizirati.

Ob koncu leta so posamezni obrati dolgovali našim kupcem še naslednje količine materiala:

— livarna	82 t
— valjarna	825 t
— kovačnica	133 t
— mehanična delavnica	372 t
— vzmetarna	116 t
— jeklovlek	216 t
s k u p a j :	1744 t

upravičenčeve navedbe, ki jih bodo pa zavodi za socialno zavarovanje preverjali.

Da bi upravičenci pravilno in pravočasno uredili svoje zahteve po otroškem dodatku, bo oddelek za socialno zavarovanje organiziral akcijo za izpolnjevanje »izjav« v času od 10. marca 1969 do 17. marca 1969 vsak dan od 6. ure zjutraj do 19. ure zvečer po posebej objavljenem razporedu.

Opozarjamo vse upravičence do otroškega dodatka, da se tistemu, ki »izjave« v zvezi z ugotavljanjem upravičenosti do otroškega dodatka za leto 1969 ne bo izpolnil, prekine izplačevanje otroškega dodatka od 1. aprila 1969 dalje, ker se bo smatralo, da je že vsak sam izračunal višino osebnega dohodka na družinskega člana ter ugotovil, da presega cenzus 550 din.

F. Korošec

Igriva zima

STROKOVNA POSVETOVANJA IN RAZISKAVE

NAŠA RAZISKOVALNA DEJAVNOST

V L. 1968

V letu 1968 je bilo raziskovalno delo usmerjeno predvsem v izpopolnjevanje tehnologije, izdelavo in urejanje tehnoloških in kontrolnih predpisov, v akcijo izboljšanja organizacijskih sistemov in v tekoče zasledovanje izpolnjevanja osvojenih predpisov. S tem v zvezi je bilo več nalog namenjenih sistematičnim analizam kvalitete problematike. S tekočimi statističnimi analizami se na mnogih področjih ugotavljajo spremembe nivoja in enakomernosti kvalitete. Na osnovi rezultatov takih analiz se primerja ugotovljeno stanje z zahtevanim, obenem pa se s posebnimi analizami ugotavlja, kateri vplivni faktorji so odločilnega pomena za odstopanje od kvalitativnih norm in kateri so najučinkovitejši ukrepi za izboljšanje. V letu 1968 smo začeli na nekaterih področjih uvajati sistematično kontrolo izpolnjevanja tehnoloških predpisov ne samo za dokumentirano ugotavljanje tehnološke discipline, ampak tudi za ugotavljanje realnosti postavljenih predpisov in objektivnih možnosti za njihovo izpolnjevanje. Iz takih analiz se pokaže problematika, ki enkrat zahteva organizacijske in disciplinske ukrepe za vzpostavljanje reda, drugič pa jasno zahteva posebne raziskovalne naloge. Prav gotovo so te naloge, ki so neposredno povezane s problematiko tehnologije v redni proizvodnji in z zadovoljevanjem kvalitativnih zahtev tržišča, v današnji situaciji najaktualnejše.

Dosedanji rezultati takih nalog so pokazali, da je pot pravilna in da moramo prav to vrsto raziskovalnega dela, čeprav ni posebno znanstvenega značaja, danes pospeševati in poglobljati. V večini tovrstnih nalog ugotavljamo, da so za slabo in neenakomerno kvaliteto odločilni krive povsem neurejene razmere nekaterih tehnoloških faz proizvodnje. To niso ugotovitve znanstvenega značaja, pač pa so zelo pomembne za rešitev kvalitativne problematike, ki včasih prehaja že v pravo krizo. Odkrito moramo priznati, da je obseg proizvodnje, ki se bo v naslednjih letih še podvojil, še prerasel naše sedanje organizacijske sposobnosti pri obvladanju tehnologije in kontrole. Rešitvi tega problema, ki smo ga predlože zanemarjali, se moramo posvetiti z največjo resnostjo.

Pri takih nalogah gre predvsem za povezovanje tehnoloških faktorjev v proizvodnji z dokumentacijo kontrolnih preiskav. Laboratoriji imajo bogato dokumentacijo rezultatov kontrolnih preiskav. V letu 1967 smo začeli, v letu 1968 pa intenzivno nadaljevali urejanje pregledov kvalitativnih karakteristik v obliki tekočega statističnega analiziranja in sistematičnega prikazovanja. Postopno uvažamo redna strokovna poročila z občasno obdelavo podatkov. Tako so podatki tekoče kon-

Ob koncu leta 1967 je znašal zaostanek le 794 ton.

V sedanjem gospodarskem položaju postavljajo kupci vse ostrejša zahteva ter zahtevajo dosledno izvrševanje pogodbenih obveznosti tudi glede dobavnih rokov.

S kupno-prodajnimi pogodbami smo se obvezali, da bomo kupcem pravočasno dobavili naročeni material. V primeru zamude imajo kupci pravico zaračunati penale za nepravočasno dobavljeni material.

Zaradi »dobrih«
poslovnih odnosov večina naših kupcev ni izkoristila te svoje pravice, saj so nas med letom bremenili s penali le v višini 127.983,73 din. Če primerjamo to stanje z letom 1967, ko so nas kupci bremenili s penali v višini 58.950,57 din, vidimo, da so v tem letu kupci dosledneje uveljavljali svoje pravice.

Lojze Breznikar

trole v laboratorijih za nekatere karakteristične lastnosti že dobro urejeni in tudi v veliki meri tekoče obdelani. Ne moremo pa se še pohvaliti s povezavo med laboratoriji in tehnološkimi oddelki v proizvodnji ter obratnimi kontrolami. Čaka nas še mnogo dela organizacijskega značaja za sistematično povezavo omenjenih oddelkov z rednim in pravočasnim medsebojnim obveščanjem ter uporabo razpoložljive dokumentacije v obliki povratnih informacij iz kontrole za urejanje tehnologije in obvladanje proizvodnje. Danes največkrat nismo med seboj informirani, če pa smo, ne reagiramo ter tudi dolžnosti in kompetence niso jasno razdeljene. Mnogo nalog rešujemo po več različnih linijah z različnimi zadolžitvami v obratih in raziskovalnem oddelku in tako z zmešnjavo včasih več škodujemo kakor koristimo.

Vse to nam jasno kaže smernice in pogoje za nadaljnje raziskovalno delo.

Dokler ne odpravimo nereda in organizacijskih problemov, ni pogojev in ne pravih osnov za bolj znanstveno raziskovanje. Ob takih razmerah se moramo zavedati, da rezultatov neke znanstvene raziskave ni mogoče uporabiti v proizvodnji, dokler standardne tehnologije ne obvladamo in dokler organizacijski problemi niso rešeni. To se nam je tudi v preteklih letih redno dogajalo. Kadar koli smo problem z ustrežno raziskavo rešili, se je čez določen čas ponovno pojavljala periodično v enaki ali vedno hujši obliki, zato ker potrebnih in poznanih pogojev v proizvodnji organizacijsko nismo znali zagotoviti. Dokler so tehnološke pogoje obratni inženirji, tehniki, delovodje ali raziskovalci posebej nadzirali, je šlo običajno vse v redu; kakor hitro pa smo nadaljnji potek prepustili rednemu delu, se je kvaliteta zopet močno poslabšala in še to smo največkrat zelo pozno ugotovili in upoštevali. Največkrat smo čakali resnejših reklamacij, da smo se problema ponovno lotili. Ob takem obsegu proizvodnje in raznolikosti problematike si takega načina dela ne moremo privoščiti že zaradi pomanjkanja strokovnih kadrov, še manj pa zaradi ekonomičnosti proizvodnje. Saj vendar ne more za vsakim proizvajalcem stati še kontrolor ali raziskovalec. Tehnološko disciplino moramo zagotoviti z organizacijo in jasno odgovornostjo.

Rešitev je torej v tem, da si za nadaljevanje raziskovalne dejavnosti ustvarimo solidne temelje z urejanjem organizacije, uvajanjem integralne kontrole kvalitete (glej članek v Železarskem zborniku 1968, št. 3, str. 153) in z doseganjem enakomernosti kvalitete v proizvodnji. Te naloge se moramo s sistematično organiziranim delom lotiti vsi strokovni sodelavci z največjo intenzivnostjo, četudi delo ni znanstveno in četudi največkrat ne ustreza strokovnemu nivoju.

Težišče takih raziskovalnih nalog za urejanje tehnologije in kontrole je bilo v letu 1968 na področju topilnice in livarne, kar je razumljivo, saj se v teh dveh obratih in pri njihovih surovinah naš tehnološki postopek začne. V drugih obratih je še vprašanje tehnološke kontrole precej odprto in je za take raziskovalne analize treba zagotoviti zbiranje podatkov. Pri nekaterih problematičnih vrstah jekel smo v okviru raziskovalnih nalog obravnavali kompleksno problematiko od izdelave jekla prek predelave in toplotne obdelave do kvalitete pri odpremi.

Dobršen del dejavnosti raziskovalnega oddelka je bil namenjen zbiranju in urejanju tehnične dokumentacije o kvalitativnih lastnostih ter uporabnih karakteristik naših jekel in izdelkov. Tudi tu niso razmere urejene in se problematika začne že pri obdelavi ponudb in sprejemanju naročil. Zaradi preslabega pregleda o kvaliteti in lastnostih naših izdelkov in o naših možnostih ter zaradi preslabih strokovnih stikov z našimi kupci si že ob sprejemanju naročila nakopljemo težave, katerih se zavemo šele ob odpremi, ko izdelek ne ustreza zahtevam kupca in ko je največkrat tudi dobavni rok že zamujen. Mnogo sprejemno naročil, pri katerih prevzemni pogoji močno presegajo naše zmožnosti, morda

pa tudi dejanske potrebe kupcev. Z njimi so ogromne težave, ki bi jih morda v začetku lažje rešili.

Pri obdelavi ponudb, sprejemanju naročil, predvsem pa pri obdelavi tehničnih pogojev pred naročilom se ne moremo pohvaliti z urejenim in odgovornim poslovanjem. Na vesti s tržišča v obvestilih, reklamacijah in poročilih o službenih potovanjih večkrat pomanjkljivo ali pa sploh ne reagiramo na merodajnih mestih, ker nemalokrat niti ne vemo, kaj je čigava dolžnost.

Naslednje področje naše raziskovalne dejavnosti je čisto osvajanje novih postopkov in novih izdelkov.

Naloge čisto raziskovalnega značaja so bile ob tako pereči tehnološki problematiki seveda potisnjene v ozadje.

Naj bo dovolj problematike za uvod in pogledmo rajši, na katerih področjih smo kolikor toliko urejeno delali.

V začetku leta 1968 smo si postavili plan raziskav in osvajanja, ki je obsegal 25 okvirnih projektov, ob katerih je bilo pri posameznih več določenih in podrobneje preciziranih tem raziskovalnih nalog. Med letom so bile v skladu s potrebami nekatere teme razširjene, medtem ko so morale na ta račun druge ostati delno ali pa popolnoma neobdelane.

Glavne naloge v okviru metalurških raziskav v letu 1968 so bile:

METODE

Preizkušanje dinamičnih mehanskih lastnosti

Uvedena je uporaba novih strojev za preizkušanje dinamičnih mehanskih lastnosti in trajne trdnosti pri visokih temperaturah.

Kaljivost

Praktično zaključena je naloga izdelave pasov garantirane kakovosti naših jekel. V zaključni fazi je izdaja kataloga s pasovi naših jekel in potrebnimi navodili za specifikacijo zahtev.

Mikroskopija v vročem

Uvedena je tehnika mikroskopije v vročem skupno z drugimi metodami metalografske tehnike.

Raziskave luženja z metodo statistično planiranih raziskav

Za štiri vrste jekel so bila preizkušena različna lužilna sredstva in pogoji luženja. Poleg raziskave najboljšega postopka luženja smo v okviru te naloge razvili in preizkusili novo metodo statistično planiranih raziskav — latinski kvadrat.

Obstojnost proti obrabi

Osvojena je metodika preizkušanja obstojnosti proti obrabi.

Osvajanje novih metod v kemijskem oddelku

V okviru tega projekta nalog so bile glavne teme s področja

- analize plinov,
- analize žlinder,
- spektroskopije,
- stiloskopije,
- frakcionarnega določevanja oksidov v jeklu.

Defektoskopija

Teme raziskav in osvajanje novih metod preiskave so razdeljene na področja radiografije, ultra zvoka in magnetne defektoskopije.

LASTNOSTI JEKLA

Tehnična dokumentacija lastnosti jekel

To je permanentna raziskovalna naloga, v okviru katere se izvaja sistematično preiskovanje osnovnih lastnosti jekel. Rezultati teh preiskav omogočajo medsebojne primerjave in predstavljajo kriterije za izbiro jekel.

S posebno nalogo smo raziskovali žilavost orodnih jekel.

Statistična analiza toleranc kemijskih sestavov jekel

Izvršena je bila obširna statistična analiza kemijskih sestavov naših jekel. S tem so bila ugotovljena tolerančna območja in identificirani problemi porazdelitve vsebnosti posameznih elementov v posameznih vrstah jekel.

Na osnovi teh zaključkov so bili izdani novi notni predpisi kemijskih sestavov.

Metodika kontrole in tekoče statistične obdelave

Osvojena je metodika tekoče kontrole, vrednotenja in primerjav na osnovi obdelave podatkov o mesečnih analizah livarskih peskov in mešanice.

Imamo podrobno analizo nivoja in enakomernosti za dve leti, kar je osnova za nadaljnje delo.

V teku je druga faza — to je raziskave vplivov lastnosti livarskih materialov na kvaliteto ulitkov. Iz tega bodo formirani dokončni kontrolni predpisi.

Matematična statistika in uporaba računalnikov

Na elektronskih računalnikih ZUSE, IBM 360 in CDC, ki so nam dosegljivi, smo osvojili metodiko in razvili programe za vse osnovne metode matematičnih analiz, tako da je omogočena njihova uporaba širšemu krogu sodelavcev iz obratov in raziskav, četudi ne poznajo podrobnosti teh metod. V teku je izpopolnjevanje osvojenih metod na osnovi izkušenj, v programu pa tudi osvajanje in razvoj novih metod specialnega značaja.

TEHNOLOGIJA IN KONTROLA

Jeklarska problematika proizvodnje cementacijskih jekel

Problem čistosti, velikosti in enakomernosti zrna pri cementacijskih jeklih zahteva sistematično raziskavo, ki se je začela ob koncu leta 1968 in se bo nadaljevala v letu 1969.

Tehnološki in kontrolni predpisi v jeklarni

Izdelani so bili kompletni tehnološki in kontrolni predpisi za izdelavo jekla v topilnici po novem osvojenem sistemu. Uvedeno je bilo redno zasledovanje izpolnjevanja predpisov in tekoče statistično vrednotenje. Problematika se analizira s posebnimi raziskavami in metodami matematične statistike, na osnovi česar se predpisi postopoma izpopolnjujejo za doseganje boljše kvalitete in enakomernosti.

Osvajanje postopka degazacije jekla in preprihovanje z argonom

V zvezi z uvajanjem omenjenih postopkov je raziskovanje izboljšanja lastnosti degaziranih in preprihovanih jekel. Naloga je bila v glavnem omejena na preprihovanje z argonom zaradi težav z degazacijsko napravo.

Jeklo za kroglične ležaje

Problematika jekla za kroglične ležaje OCR-4.

Po rešitvi problema čistosti tega jekla v letu 1967 je bil v letu 1968 glavni problem v karbidnih izcejah, ki pa še ni rešen.

Izdelava in predelava nerjavnih in ognjeodpornih jekel

Naloga obsega izpopolnjevanje tehnologije nekaterih problematičnih nerjavnih in ognjeodpornih jekel in raziskave vplivnih faktorjev, ki so odločilni za sposobnost preoblikovanja. V okviru te naloge je tudi uvajanje in razvoj posebnih metod za preizkušanje specifičnih lastnosti teh jekel.

Brzorezna jekla

Rešen je bil problem grobih karbidov v brzorezih jeklih.

Osvojeno je valjanje in vlečenje brzorezih jekel.

Problematika razogljčenja pri vroči predelavi in toplotni obdelavi

Zelo obširno raziskovalno delo je bilo namenjeno reševanju problemov razogljčenja.

Uspehi so doseženi in razogljčenje smo spravili pri obstoječih možnostih na normalno mero. Za nadaljnja izboljšanja bodo potrebne spremembe v napravah in določene investicije.

Razvoj na področju preciznega litja

Izdelan je bil projekt novega oz. rekonstruiranega oddelka za precizno litje. To delo je v zaključni fazi.

OSVAJANJE NOVIH JEKEL IN IZDELKOV

Brzorezno jeklo

Osvojeno je novo super brzorezno jeklo BRU.

Jekla za industrijo vijakov

Zaključene so raziskave osvajanja jekel za vijake.

Zaključek: ta proizvodnja pri naši sedanji velikosti ingota ne more biti ekonomična. Elaborat z zaključki raziskave nam bo morda rabil kasneje.

Osvajanje jekel za orodja v steklarski industriji

V tesnem sodelovanju s steklarnami v Rogški Slatini, Hrastniku in Pulju smo začeli v lanskem letu osvajati jekla za orodja v tej industriji. Naloga se nadaljuje.

Novo orodno jeklo za strojne nože

Osvojeno je bilo novo orodno jeklo CRV za strojne nože. Z zasledovanjem obstojnosti nožev v praktični uporabi (sekiro stroj noži za »Celulozo« — Medvode) je bila izvršena primerjava naših nožev OSIKRO in CRV z noži dveh kvalitet SANDVIK. Po zelo obširnih podatkih iz omenjenega podjetja daje v vseh primerih novo jeklo CRV najboljše rezultate v vzdržljivosti in doseženi produktivnosti. Razširitev te naloge je tudi splošno razširjanje sortimenta in izboljšanje kvalitete strojnih nožev.

Litina, odporna proti obrabi

Cilj naloge je bilo izpopolnjevanje tehnologije za obstoječi program proizvodnje jeklolitine, odporne proti obrabi, vzporedno s temi raziskavami pa smo uvajali tudi nova jekla in preizkušali njihove lastnosti.

Lita orodja za vroče delo

Osvojena so nekatera lita orodja za delo v vročem stanju, kar predstavlja za železarno Ravne novo področje proizvodnje.

Opomba: v tem pregledu niso bile upoštewane raziskave na področju SMO.

Metalurški inštitut v Ljubljani

Metalurškemu inštitutu smo v letu 1968 zapali številne naloge, ki jih sami nismo mogli izvajati zaradi pomanjkanja kadrov ali pa aparatov in preizkuševalnih naprav. Pri teh nalogah je metalurški inštitut vključeval tudi druge ustanove in sodelavce.

Glavne teme pogodbenih nalog z metalurškim inštitutom v letu 1968 so bile:

— Kemijske naloge (študij ekstrakcije dušika iz jekla, spremljanje elementov v elektro žlindrah).

— Jeklarske naloge (priprava phalnih mas za VF peči in ponve, uporaba argona in degazacije jekla, ugotavljanje porekla vključkov z radioaktivnimi izotopi, ognjestalna gradiva).

— Toplotna tehnika (problematika uporabe generatorja za plin EXO III in obogatitev plina, toplotno tehnične meritve in bilance, kontrola atmosfere in temperature v konti peči).

— Termomehanična predelava jekla.

— Študij proizvodnje železove gobe.

— Sodobne preiskave jekel (identifikacija karbidov, vključkov in strukturnih faz, kvantitativno določevanje zaostalega avstenita z rentgensko difraktometrijo, fraktografske preiskave).

Nekatere od teh nalog se nadaljujejo v letu 1969.

Druge inštitute smo angažirali le za posamezne manjše naloge.

Publikacije in strokovna posvetovanja

S področja raziskovalnega dela smo v lanskem letu objavili v Železarskem zborniku šest strokovnih člankov. Poleg internih strokovnih posvetovanj, o katerih smo redno poročali v Informativnem fužinarju, pa smo na posvetovanjih izven železarne Ravne sodelovali z dvanajstimi referati.

Jože Rodič, dipl. inž.

OKVIRNI PROGRAM RAZISKAV ZA LETO 1969

V letu 1969 se bo nadaljevalo raziskovalno delo nezaključenih raziskav, ki so navedene v pregledu raziskovalnih nalog 1968. leta.

Nove raziskovalne naloge ali pa naloge, ki bodo imele v letošnjem letu poseben pomen, so:

— Kompleksna problematika kvalitete jekel za cementacijo, jekla za kroglične ležaje,

brzoreznej jekel in nerjavnih ognjeodpornih jekel.

— Nadaljevanje urejanja in izpopolnjevanja tehnoloških in kontrolnih predpisov v posameznih obratih.

— Uvajanje redne statistične obdelave podatkov kontrole v topilnici.

— Osvajanje novih formatov ingotov za valjarno blooming in za kovanje brzoreznej jekel.

— Problematika toplotne obdelave orodnih jekel za delo v vročem.

— Zarjenje cementacijskih jekel za posebne zahteve.

— Osvajanje nove tehnologije formiranja in izdelave jeder, novih proizvodov in novih vrst jekel v livarni.

(V okviru tega področja je večje število ožje specifikiranih nalog.)

— Raziskave novih veziv, dodatkov, peskov in mešanic ter pomožnih livarskih materialov.

— Izpopolnjevanje tehnologije postopka croning in raziskave na področju preciznega litja.

— Problematika preprečevanja peščenih vključkov v jeklotitini.

— Razvoj novih kontrolnih metod in izboljšanje organizacijskega sistema.

— Izpopolnjevanje sistema dokumentacije za klasificiranje in šifriranje napak ter metode iskanja vzrokov na osnovi obdelave podatkov iz tekoče proizvodnje in kontrole.

— Nadaljnji razvoj na področju proizvodnje in kvalitete orodnih jekel in osvajanje novih področij uporabe in finalizacije orodij (orodja za delo v vročem, meroobstojna orodja, orodja za industrijo vijakov, orodja za steklarsko industrijo in industrijo umetnih snovi ter plastičnih mas, strojni noži, segmenti za krožne žage).

— Razvoj in osvajanje tehnologije površinskega utrjevanja orodij in konstrukcijskih delov.

— Razvoj metodike in organizacijskega sistema spremljanja kvalitete in obstojnosti orodij v praktični uporabi.

— Razvoj in izpopolnjevanje metodike sodobnih preiskav jekel:

— uvajanje dinamičnih preiskav na pulzatorju;

— uvajanje preiskav trajne trdnosti pri visokih temperaturah;

— nadaljevanje preizkušanja mehanskih lastnosti v vročem stanju;

— termično utrjevanje;

— obstojnost proti obrabi;

— mikroskopija v vročem («vacuotherm» — raziskave rasti zrna, sprememb karbidov in strukturalnih faz);

— rentgenska difraktometrija za določanje strukturalnih faz (faza alfa, faza sigma, zaostali avstentit ipd.);

— uporaba mikrosone pri raziskavah;

— uvajanje fraktografskih preiskav jekla;

— razvoj magnetoskopske metode kvantitativnega določanja faz;

— razvoj selektivnega jedkanja v metalografiji za identifikacijo karbidov, nemetalnih vključkov in strukturalnih faz;

— razvoj metodike in pripomočkov primerjalnih preiskav v metalografiji;

— izpopolnjevanje tehnike priprave metalografskih obrusov;

— dilatometrija (nadaljevanje določanja premenskih točk in raztezkov ter uvajanje dilatometrije na novih področjih);

— meroobstojnost orodnih jekel v povezavi z dilatometrijskimi in rentgenskimi preiskavami;

— nadaljevanje in zaključek raziskav kaljivosti, razvoja kontrole s pasovi garantirane kaljivosti in uvedbe metode obrobne kaljivosti cementacijskih jekel;

— razvoj metode preizkušanja kaljivosti globoko in plitko kaljivih jekel v povezavi z diagrami TTT.

— Sistematične primerjave kaljivosti in popuščne obstojnosti orodnih jekel.

— Razvoj na področju kemijskih analiz (ekstrakcija plinov, stiloskopija ipd.).

— Razvoj in uvajanje novih defektoskopskih in fizikalnih metod ter avtomatizacije kontrole.

— Preizkušanje in medsebojne primerjave žilavosti orodnih jekel in gotovih orodij.

— Raziskave vplivov stanja površine na dinamične lastnosti vzmetnih jekel.

— Nadaljnji razvoj organizacijskih sistemov in obdelave podatkov s pomočjo metod matematične statistike in uporabe elektronskih računalnikov.

Metalurški inštitut

Z metalurškim inštitutom v Ljubljani imamo poleg nadaljevanja nekaterih nalog iz leta 1968 sklenjene pogodbe za naslednje raziskovalne naloge:

— Uvajanje prašnatih dezoksidantov v elektro peč.

— Proizvodnja visoko kvalitetnega jekla po metodi obločnega taljenja pod žlindro (elektro žlindrin postopek).

— Specialna jekla in litine, odporne proti obrabi.

— Sistematično preizkušanje predelavnosti jekel železarne Ravne s torzijskim preizkusom v vročem.

— Izdelava diagramov TTT za kontinuirano ohlajanje za nekatera orodna jekla.

— Analize mikroskopskih heterogenosti v različnih jeklih z elektronsko mikrosondo.

— Izboljšanje in preizkušanje obrabne odpornosti orodij z nitriranjem.

— Uvajanje bazičnih mas za žlebove.

— Vpliv mikrostrukture in primarne kristalizacije na preoblikovanost nerjavnih jekel.

— Fraktografske preiskave prelomov jekel za težke kovaške odkovke.

— Razširitev kemijskih raziskav iz leta 1968.

Problematika raziskovalnega oddelka

Problematika organizacije in povezave raziskovalnega dela je v glavnem nakazana v uvodu in daje pravzaprav smernice nadaljnjemu raziskovalnemu delu.

Zelo pereča je problematika kadrov. Zaradi neizpolnjenosti osebnih dohodkov in zaradi nujnih potreb proizvodnih obratov ter kontrole so v zadnjih letih odšli (iz podjetja ali po potrebi v druge obrate in oddelke) sodelavci, ki so imeli zelo pomemben delež raziskovalne dejavnosti na posameznih področjih. Raziskovalni oddelki že nekaj let postopoma slabi, tako da pri današnjem stanju sploh ni več mogoče deliti delovnih področij, kar je bilo

že prej težavno. Če se bo razvoj nadaljeval v tej smeri, se bo v kratkem pojavilo vprašanje obstoja raziskovalnega oddelka, ker peščica raziskovalcev, ki naj bi se ukvarjali z vsemi problemi, nima več možnosti poglobljene specializacije, kar je osnovni namen obstojanja raziskovalnega oddelka. Tako okrnjen raziskovalni oddelki ne bi več zaslužili svojega imena in bi bil le še kulisa. Razvoj v smeri ukinitve raziskovalnega oddelka, ki grozi, nikakor ne bi bil v skladu z današnjo stvarnostjo, ko ves svet s tako vneto tekmuje na področju raziskav. Naš raziskovalni oddelki je bil pred leti močan, ko druga podjetja sploh še niso razmišljala o raziskavah. S svojimi raziskavami smo si ustvarili že precejšen renome v podjetju in izven njega. Sedaj, ko druga podjetja spoznavajo, da brez sistematičnega raziskovalnega dela ni napredka, dopuščamo, da naš raziskovalni oddelki slabi do take mere, da bo celo pri krepitvi z novimi inženirji in tehniški problem strokovne vzgoje in prenašanja izkušenj.

Za specializirano delitev delovnih področij v skladu z organizacijsko shemo potrebuje naš raziskovalni oddelki pri današnjem stanju osem metalurških inženirjev in štiri metalurške tehnike. Te pa bomo težko dobili, če mesta z osebnimi dohodki in drugimi pogoji ne bodo bolj vabljiva in perspektivna.

Težko dobimo inženirje po končanem študiju na Ravne. Rajši si poiščejo službo v drugih podjetjih, pa četudi mnogi zato spreminijo svojo stroko. Na Ravne prihajajo v glavnem le še domačini ali pa tisti, ki so drugače v zvezi s tem področjem. V zadnjem času pa nas tudi domačini že prepogosto zapuščajo. Že nekaj let se nobeden od novih inženirjev ni odločil za raziskovalno delo, odklanjajo pa ga tudi naši študenti. Prav je, da zadovoljimo najprej najnujnejše potrebe v proizvodnji, vendar moramo gledati tudi naprej! Kakšne so perspektive?

Jože Rodič, dipl. inž.

Pripis. Vodstvo metalurškega oddelka TKR je predalo uredništvu tudi poročilo o dejavnosti metalurških laboratorijev, katerega pa bomo morali iz tehničnih — uredniških razlogov objaviti v naslednji številki.

KULTURNA KRONIKA

O KONCERTU IN ZVESTOBI

Nekje sem bral, da je muzika zelo lepa in muhasta gospodična. Zahteva celega človeka. Kdor se ji preda, ji mora ostati zvest skozi vse življenje. Da to drži, pričča dolgoletna zvestoba nekaterih naših godbenikov, ki igrajo v orkestru že nad trideset let. Kje še lahko čutimo toliko pripadnosti in vdanosti?

Po petinštiridesetih letih neomajne zvestobe muziki je Rebernikov Anza vrnil inštrument in godbeni gvant s solzami v očeh in besedami: »Na morn venč, mrtā mā zastopit; lieta so štu, zobu pa tuj nima venč.«

Leta so tu, zob ni več, sposobnih za igranje, so pa solze, kadar nas poslušā, in tiha zvestoba še naprej, po dolgih letih igranja v dežju, snegu, mrazu in vročini. Do kože premočen in premražen je Anza sodelavcu igral, ko se je ženil, pavri so navsezgodaj vedeli, da je prvi maj. Bratom po klaviru je igral na zadnji poti, ko so trudni odhajali k večnemu počitku.

Takih Anzanov je bilo 31. januarja na odru Titovega doma še precej. Skozi trdo šolo, katero nekateri smatrajo za privilegij in luksuz, so šli in spoznavali glasbo. Spoznali so, koliko in kaj zahteva, nato pa ji postali zvesti. Za tako zvestobo ni treba visokih šol in zakonov, potrebna je

duša, ta pa je od izobrazbe lahko tudi neodvisna. Malo je takih, ki vedo, da glasba vzgaja človeka — njegovo bit, kajti telo je tako ali tako samo lupina, ki jo pokopljemo s temi ali onimi častmi, ko smo jo pošteno obrali, njen življenjski sok pa izpili.

Večno obstaja vprašanje, kam gre denar, naložen v glasbeno šolstvo.

Gre v kulturo 130 mladih občanov, katerih dobršen del tvori tudi naš orkester. Mnogi, ki so tukaj napravili prve korake v svet muzike, so že ali pa še bodo glasbeni profesorji. Na večer koncerta so bili spet med nami, njihovimi prvimi učitelji, nasledniki in »štinkolegi«. Igrali so z nami. Mar ni tu spet navzoč čut pripadnosti šoli, godbi in kraju ter skrb za kulturni dvig rodne doline pod goro? Tako se rojevajo in rastejo novi Anzani.

V lepi in veliki luči nam je ostal nagovor inž. Mitje Šipka, ko je ob naši obletnici dejal:

»Vaše delo je delo vašega in našega življenja, je nerazdružljivo povezano z našo zgodovino, je ena veličastnih viž korških Raven, je ena izmed dehtečih rož pod Goro, je ena izmed tisočerih nežnih ljubezni v življenju, ki se vračajo domov, ko legajo k počitku po trudni poti, ko so dali sebe in svojo moč domu in svojim dragim. Lažje je stopiti na dolgo pot, če

te pospremi pesem. Prijetneje je dvigati težko breme, če ob teh zvokih lahko pozabiš na sivino dneva. Lažje se je posloviti, ko veš, da ti ob strani stoji zvest prijatelj. Šele takrat prav veš, da si ga imel.»

S sveto tišino gore, ko se zavija v mrak, z odmevi zvonov ob tihih večerih in večno spremljavo tovarniških kladiv, ki nam režejo kruh, nas je združil v teh besedah.

Ali ni to najsvetlejši in najsvetejši poklon Anzonom, Pavlijem, Gustlnom, Francijem, Petrom in drugim, ki bodo prišli za njimi?

Pa h koncertu!

Že bežen pogled na spored pove, da so bile skladbe zelo zahtevne in nekatere našemu poslušalcu malce »neprisrčne.« Vendar se mora orkester, kot je naš, spoprijeti tudi s takimi deli, če hoče obdržati korak z najboljšimi godbami pri nas in na tujem.

Spregovorim naj torej tudi o izvajanih delih ter njihovih avtorjih, in to tako, kot so si sledila na koncertu.

I. Kot prvo skladbo smo izvajali uverturo (predigro) k operi Oberto, enemu izmed prvih del Giuseppa Verdija. Mož je najbolj dovršen operni skladatelj prejšnjega stoletja, čigar dela so šla prek vseh opernih odrov sveta in odločno vplivala na nadaljnji razvoj operne glasbe. Po skromnih začetkih, ko je bil celo odklonjen pri sprejemu na konservatoriju v Milanu, se je kmalu uveljavila njegova nadarjenost za romantično operno glasbo in mu prinašala uspeh za uspehom. Tu mu je pomagala izredna melodična nadarjenost, združena z dosledno izvedeno kompozicijsko tehniko, katero je pilil skozi vse življenje. Njegove najbolj znamenite opere so: Rigoletto, Traviata, Trubadur, Aida, Nabucco, Ples v maskah in komični Falstaff. Zelo velik uspeh pa je Verdi dosegel tudi z Requiemom (posmrtno mašo).

II. Suito Štirje iz Antwerpna je belgijski skladatelj Moerenhout napisal kot obvezno skladbo za nacionalno prvenstvo Belgije 1958. leta. Skladbo bodo na letošnjem prvenstvu pihalnih orkestrrov v Kopru igrali kot obvezno izvajano delo, in sicer orkestri 1. kategorije in 3. težavnostne stopnje, torej najkvalitetnejši orkestri. Ta suita (izvajali smo jo kot drugo točko) prikazuje štiri umetnostna obdobja: barok, klasiko, impresionizem in ekspresionizem.

III. Komu ni ostala v spominu parafraza Loreley? Ne vem, če je bil v dvorani kdo, ki mu ne bi bila všeč. Pa poglejmo, od kod to ime!

V enem literarnih del Clemensa Brentana iz 1801. leta zasledimo zgodbo o lepi vili Lore Ley. Zgodba pravi, da je to ime lepe deklice, ki zaradi nezvestobe svojega dragega obupa in si prikljice prekletstvo. Privlačuje moške in jim prinaša nesrečo. Prizadet je tudi škof, ki jo zapre v samostan, da bi rešil njo in sebe. Nič ne pomaga. Dekleta še vedno spremlja prekletstvo, ki jo vedno bolj mori in davi. V želji, da se reši tega zla, se vrže v Ren z zadnjimi mislimi na dragega. Z odmevajočim trikratnim klicem Loreley je povezana ta Brentanova zgodba s skalo Loreley, ki je bila že v srednjem veku znana kot skala odmevov. Deklica Lo-

Po koncertu

reley torej umre in postane vila. Sedi na skali, si češe zlate lase in čudovito poje. Kdor se ji približa, je zaklet, ladje pa se razbijajo ob njeni skali odmevov. En dan v tednu je vila lahko človek, takrat pa jo boli zla usoda, ki se je z njo tako poigrala. Spet jo spremlja velika želja, da s smrtjo pretrga svoje prekletstvo, toda najhujše prekletstvo je v tem, da vila ne more umreti.

Zgodbo je na zelo prepričljiv način uglasbil Joseph Nesvadba. Skladba je sestavljena iz enega samega motiva, ki se prepleta in širi v mogočno, pa vendar lepo melodijo. Proti koncu se melodija spet razdrobi v svoj osnovni motiv, ki usiha do trikratnega odmeva v trobentah, rogovi in basih.

IV. Tudi četrto izvajano delo je nastalo v vrstah znamenitih opernih skladateljev sončne Italije. Vincenzo Bellini, katerega kvintet iz opere Mesečnica ste slišali, je bil oče enajstim operam, med katerimi je nekaj še danes živih, posebno pa Norma, ki jo izvajajo po vseh opernih odrih, tudi pri nas.

V. Prav je, da slišimo in spoznamo dela predvsem tudi tistih domačih skladateljev, ki so mnogo prispevali k razvoju pihalnih orkestrrov pri nas. Eden takih je prav gotovo Drago Lorbek, veliki simpatizer in prijatelj našega orkestra. Naj naštejemo nekaj njegovih del, ki so vsa zagledala luč sveta na ravnem odru: Ples v ritmu mazurke, rondo Dan vstaje, narodni venčki, plesne skladbe, odlično prirejene partizanske koračnice in še veliko številno skladb lažjega značaja. Na koncertu pa je bila prvič izvajana njegova suita Čez veliko lužo, sestavljena iz črnske motivike.

VI. Zadnja skladba stilno sicer ne sodi v spored, vendar smo jo zaradi priljubljenosti med tistimi, ki so gledali film My Fair Lady, kljub temu vključili v program.

Še vedno trdim, da glasbe ni treba razumeti, treba jo je čutiti; čuti pa vsak drugače. Upam torej, da je vsak poslušalec na našem koncertu le slišal nekaj, kar je čutil in kar ga je prevzelo.

Osebnost sem bil zelo navdušen nad muzikalnostjo našega dobrega starega Titovega doma — Titovega doma. Iz radiatorjev, pod katerimi so postavljeni vrčki, vaze in majolike, je kapljalo cin, cin, cin — v pravem durovem trozvoku. Presenetljivo, kaj? Pa pravijo, da Korošci nismo več muzikalni. Le kaj bi bilo, če bi še naprej ne bilo sredstev za to hišo kulture, pa bi se tem »cin« pridružil še četrta »cin« in bi bil četvero-zvok. Hvalimo boga, da ni »bim«, ker ta bi se slišal celo v Kotlje, kjer se s tem pač ne morejo pohvaliti...

Dolžan sem vam zahvalo za obisk, dragi poslušalci. Od srca hvala! Samo to, ker se plemenitosti ne da plačati. Lahko je le nepozabna, kot bo nepozabnih 45 let Anzana, Gustlna, Franceja, Petra in drugih, ki bomo prišli za njimi.

Ivan Gradišek

LEPO PETJE

Učiteljski pevski zbor »Emil Adamič« je uradno ime zbora, ki je prvega februarja letos uspešno koncertiral pri nas. Sestavljen je iz prosvetnih delavcev, ki se med počitnicami zberejo, teden ali dva intenzivno vadijo, nato pa koncertirajo. Največje uspehe so imeli prav v zamejstvu, ker je pri nas Slovincih menda taka miselnost, da domača reč pač ni kaj prida.

Ob pogledu na pol prazno dvorano zbor sicer res ni dal vsega od sebe, vendar je bil koncert kljub temu na solidni višini. Mislim, da takega užitka ob vokalni glasbi ne bomo več hitro doživljali. V veliko čast si je zbor štel, da je lahko prišel na Ravne, pri nas pa te reči menda nismo ravno preveč resno vzeli, ker je bilo prodanih mnogo več kart, kot pa je bilo poslušalcev.

I. G.

PREŽIHOVA ZNAČKA

Letošnje tekmovanje za Prežihovo značko je bilo vsebinsko obogateno, tudi število tekmovalcev se je ponekod dvignilo,

ZAHVALA

Ob bridki in nenadomestljivi izgubi dragega moža in očeta Ivana Dretnika se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem, poslovnim prijateljem, sodelavcem, sostanovalcem in vsem Hotuljcem, ki so ga spremljali na njegovi zadnji poti, mu položili številne vence na grob ter nam nudili nesebično pomoč ob težkih urah.

Posebno se zahvaljujemo vsem njegovim sodelavcem in sindikalni podružnici za pomoč, poslovnim prijateljem in govornikom pa za poslovilne besede, ki so orisale njegovo življenje in počastile njegov spomin.

Zalujoča žena Antonija s sinovoma in drugo sorodstvo

zato pa je vreme delno spremenilo spored in ga okrnilo. Zaradi snega, ki je tiste dni padal kot že dolgo ne, so odpovedali udeležbo ljubljanski pisatelji, tako da se je število od pet zmanjšalo na dva Mariborčana, Nado Gaborovič in Janeza Švajncerja. Prireditelj pa je proslavo kljub tem nevšečnostim zadovoljivo izpeljal do konca, le svečane osrednje proslave letos ni bilo.

Kakor se je zamisel te lepe bralne akcije pred leti rodila na Prevaljah, danes pa je razširjena že skoraj na vso Slovenijo, tako vse kaže, da od nas vedno bolj prodira navzven tudi oblika razgovora med otroki in pisatelji. Vsak pisatelj, ki se je kdaj znašel v krogu mladih, je bil prijetno presenečen nad izvirnimi, neredko globokimi vprašanji otrok, in si je takšnega stika zato še želel. Nekateri pisatelji, ki so se letos na Ravnah in Prevaljah navdušili nad razgovorom, so ga še isti teden z uspehom prenesli na mariborsko območje, kjer prav tako tekmujejo za Prežihovo značko. Neredko so učitelji sami ostrmeli nad zrelostjo svojih otrok, splošni vtis o razgovorih pa je bil povsod dober.

Tako se torej tudi na tem področju pokaže zmeraj kaj novega in prav je tako, saj bo prihodnje leto bralna akcija pri nas slavila desetletnico, pa bo treba ob tej priložnosti napraviti obračun in načrt za naprej.

KARNEVAL

Letošnji karneval je bil temeljito pripravljen in je zahteval tudi veliko truda sodelujočih, žal pa je sneg prekrižal račune, saj je pregnal maske in gledalce, pa še kak tovornjak je kje obtičal.

Res škoda, saj so bili mnogi vozovi zelo domiselno aranžirani in tudi kar lepo število se jih je nabralo. Železarna se je letos spet ponorčevala sama iz sebe in je vzbudila precej priznanja.

Ne preostane nič drugega kot upanje, da bo prihodnje leto boljše.

OBRATNE NEZGODE
V FEBRUARJU 1969

Alojz Orožen, gradbeni remont — pri skobljanju deske si je poškodoval kazalec na desni roki.

Josip Topalovič, kladivarna — pri plamenskem čiščenju ingota se je opeknel po plečih.

Branko Golob, valjarna — pri rezanju železnih palic na škarjah za hladno rezanje si je poškodoval kazalec in sredinec desne roke.

Jožefa Golob, uprava — na poti iz upravnega poslopja v postajo prve pomoči železarne Ravne je padla in si poškodovala levo roko v zapetju.

Mirko Pušnik, mehanska obdelovalnica — pri obsekovanju struga za sidro si je poškodoval levo roko.

Oto Košutnik, topilnica — tekoče jeklo mu je brizgnilo za čevelj in ga opeklo po gležnju desne noge.

Ivan Pušnik, modelna mizarna — pri skobljanju deske mu je spodrsnilo. Pri tem je prišel s sredincem v dotik z vrtečim se rezilom.

Z dela

Jožef Temnikar, kladivarna — ploščato jeklo mu je padlo na nart desne noge.

Ivan Tomažič, kalilnica — pri prenašanju bremena ga je žerjavna veriga stisnila za palec desne roke.

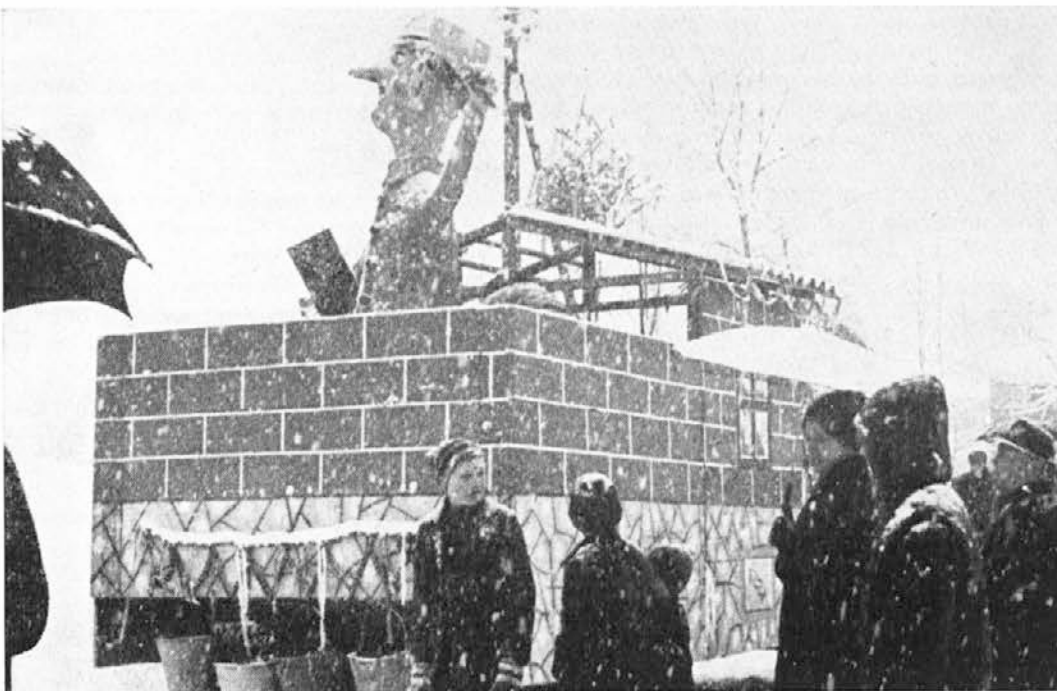
Anton Lačen, strojni remont — pri prevozu jeklenk skozi vrata je zadel z desno roko v ojačani del vrat ter si pri tem poškodoval prstanec desne roke.

Jernej Repas, kovačnica — pri odlaganju materiala se je zrušila železna palica in mu poškodovala gleženj leve noge.

Franc Hudovernik, livarna — pri ročnem vlišanju jeklene litine je stopil z okvira na kos žlindre in si zvinil desno nogo v gležnju.

FEBRUARJA SO NASTOPILO DELOVNO
RAZMERJE

Jože Ras — NK, Karel Konečnik — NK, Ludvik Kotar — NK, Rudolf Kotnik — NK, Franc Kobolt — NK, Štefan Kumprej — NK, Drago Janet — NK, Rajko Marsel — NK, Emilijan Kamenik — PK, Branko Šteharik — KV, Peter Mihelač — PK, Anton Nabernik — NK, Ivan Ovčar — PK, Roman Kropivnik — KV, Ivan Krof — KV, Vinko Pocaht — KV, Miroslav Gerdej — KV, Avgust Proprat — KV, Luka Paradiž — NK, Milan Klemenc — KV, Matevž Strojnik — KV, Marjan Germ — NK, Marjan Abraham — NK, Alojz Jeromel — NK, Viktor Gros — PK, Jože Merc — NK, Ivan Poberžnik — NK, Jože Knez — KV, Ivan Rezar — PK, Teodor Dobrodel — KV, Milan Ovnič — KV, Stanislav Kokal — KV, Silvester Kosel — KV, Avgust Klinc — PK, Bojan Hovnik — KV, Stanko Friškovec — KV, Drago Rezar — KV, Filip Obretan — NK, Jože Jamšek — KV, Vlado Samec — PK, Branislav Hancman — PK, Jože Šuler — KV, Vladimir Novinšek — KV, Rajko Podojsteršek — PK, Špiridijon Fink — PK, Jože Haule — PK, Valentin Krenker — KV, Avgust Hartman — KV, Franc Lesičnik — KV, Vincenc Gostenčnik — KV, Adolf Zih — PK, Aleksander Obreza

Prevaljski Gradbenik je tudi v najhujšem metežu »zidal« Foto: M. Haneman

— KV, Sebastijan Oblak — KV, Matevž Obretan — PK, Olga Radovič — VSS, Filip Kresnik — NS, Ivan Torej — SS, Milan Enci — SS, Emil Jeromel, dipl. inž. elektrotehnike, Milan Pirker — KV.

Jožica Obretan — NS, Leopoldina Legan — NS, Marjana Kušej — SS; sprejete za določen čas.

ODŠLI SO IZ PODJETJA

Ivan Kosel — KV, Ivan Jeseničnik — PK, Adalbert Muš — PK, Ivan Počivalnik — KV, Marija Močilnik — NK, Marjan Retko — PK, Sigfrid Ozimic — KV, Anton Ošlovnik — NK, Boštjan Luter — KV, Ivan Marzel — PK, Roman Kričej — PK, Jože Javernik — KV, Adalbert

Kojzek — KV, Stanko Klajnshek — KV, Oto Pušnik — KV, Jože Pongrac — KV, Marjan Dežman — NK, Vladimir Koletnik — PK, Avgust Širnik — KV, Ivan Hižak — NK, Anton Pobrnjak — PK, Boris Frankovič — PK, Alojz Skrivalnik — PK, Josip Topalovič — KV, Jože Pongrac — KV, Danilo Slivnik — VK, Marjan Krajger — NK, Milan Natlačén — KV, Štefan Lozinšek — NK, Venčeslav Štefič — NK, Ivan Fink — NK, Ivan Sekavčnik — KV, Slavko Lampret — PK, Franc Valente — KV, Bernard Zakeržnik — PK, Ivan Mlačnik — NK, Borivoj Letner — KV, Rudolf Hudrap — PK, Franc Klančnik — SS, Ladislav Cesnik — KV, Ivan Dretnik — NSS, Margareta Berglez — SS, Stanislav Maričnik — KV.

ŠPORTNE VESTI

Fužinarjeva mlada garda

Foto: F. Kamnik

Zima je bila letos res zelo naklonjena smučarjem, in tako je tudi februar minil v bogatem sporedu smučarskih tekmovanj. Če pogledamo najprej na smučišča izven naše doline, se moramo ustaviti pri državnem prvenstvu v alpskih disciplinah za člane in članice, kjer je Vida Tevž zmagala v slalomu in veleslalomu in si tako priborila prva dva državna naslova v disciplini članic. Na tem prvenstvu je bil zelo dober tudi Mežičan Pustoslemšek, ki je v kombinaciji dosegel 4. mesto. Tekmovalcev Fužinarja ne najdemo med prvimi desetimi.

Naši tekači (državna reprezentanca) so letos naredili izreden podvig na tekmovanju za pokal Kurikkala; od naših je bil najboljši Dretnik, ki je odlično tekkel. Poleg tega moramo pohvaliti tudi Jožico Bavčeta in Mirka Bavčeta, ki sta zmagala pri članicah in članih v teku za Isteničev memorial. Seveda bi lahko o naših najboljših smučarjih še veliko govorili, vendar s tekmovanji še niso končali, in bo moč obračun dela podati šele v naslednji številki.

Izredno zadovoljni smo lahko tudi s Črnjanom Pudgarjem, ki zna menda samo zmagovati.

Sedaj pa pogledajmo, kaj se je dogajalo na naših domačih smučiščih. Predvsem bi radi omenili, da je bilo v februarju izvedeno šolsko prvenstvo v veleslalomu in skokih v Črni ter v tekah in skakanju na Prevaljah oz. Lešah. Na vseh teh tekmovanjih je nastopilo več kot 260 tekmovalcev in tekmovalk. Največ jih je nastopilo v veleslalomu (130), kjer je v disciplini fantov, rojenih leta 1954 in prej, zmagal Germadnik (IRŠ Mežica) pred Borštnerjem in Radovičem iz gimnazijskega športnega društva. Pri fantih letnika 55/56 je zmagal Potočnik pred Borštnerjem (oba OŠ Ravne) in Travnekarjem iz OŠ Črna, pri letniku 55/58 pa Gologranc (OŠ Ravne) pred Kolarjem (OŠ Črna) in Kovačem (OŠ Prevalje). V skupini letnikov 59 in mlajših je zmagal Höcl pred Milavcem (oba OŠ Ravne) in Dretnikom (OŠ Črna).

Deklet je bilo seveda nekoliko manj kot fantov, vendar so tudi te tekmovalce v starostnih grupah. Pri letniku 54 je zmagala

Matvozova pred Pavšetovo in Cesarjevo (vse ŠSD Gimnazija), pri letniku 55/56 Šarmanova (OŠ Ravne) pred Čurinovo (OŠ Črna) in Gornikovo (OŠ Ravne). Pri letniku 57/58 je zmagala Sušelova pred Škrubejevo in Hovnikovo (vse OŠ Črna), v zadnji skupini, t. j. letnik 59 in mlajše, pa Godčeva pred Celcerjevo (obe OŠ Ravne) in Šojčevo (OŠ Črna).

Na prvenstvu pri skokih je sodelovalo okrog 25 fantov, najboljši pa so bili:

Letnik 54 in starejši, Pudgar (IRŠ Mežica) pred Skrivalnikom (OŠ Mežica) in Strgarjem (IRŠ Mežica). Pri letniku 55/56 je bil najboljši Ladinek, drugi je bil Grabner (oba OŠ Črna), tretji pa Prosen (OŠ Mežica), pri letnikih 57 in mlajših pa je zmagal Kolarič (OŠ Črna) pred Gombocem (OŠ Ravne) in Vozičem (OŠ Prevalje).

Tekmovanje v veleslalomu za občinsko šolsko prvenstvo, ki ga je organiziral strokovni odbor za smučanje pri ObZTK in izvedel SK Črna, je bilo dobro organizirano, le ko so se začeli skoki, je pričelo deževati, in to je bilo edino, kar ni sodilo na to prireditel.

Tudi SK Prevalje, ki je bil organizator občinskega šolskega prvenstva v sankanju in tekah, se je izkazal, saj je kljub težavam tekmovanje uspešno spravil pod streho.

V tekah jih je skupaj prišlo na cilj 22, od tega žal samo eno dekle. Razveseljivo je, da najdemo med tekači tudi tekmovalce iz Prevalj, manj razveseljivo pa to, da med tistimi, ki so prišli na cilj, ni bilo niti enega iz Mežice in Črne.

Edina tekmovalka je bila Marija Meh (OŠ Ravne), ki je seveda tudi zmagala z istim časom kot Erjavec (OŠ Prevalje), ki je bil v grupi rojenih 1954 in prej najboljši. Drugi je bil Šardi, prav tako Prevalje, tretji pa Gorenšek (OŠ Ravne). Starostna skupina rojenih 1954 in prej je bila na sporedu tekmovalca še enkrat, kjer so nastopili učenci ŠC Ravne. Zmagal je Gorenšek pred Rusom in Erjavcem. Pri fantih, rojenih 57 in pozneje, je zmagal Kovačič pred Gregorcem in Zvonarjem, vsi OŠ Ravne. Vsa najboljša mesta so tudi v skupini rojenih 1957 zasedli učenci OŠ Ravne. Prvi je bil Brajnik, drugi Gros in tretji Marzel.

Pri sankanju je sodelovalo kar 85 tekmovalcev, kar je izredno lepo število in priča o tem, da moramo večkrat organizirati sankajska tekmovanja, saj se naši najmlajši radi sankajo. To bi lahko bili tudi začetki tekmovalnega sankajskega športa na Koroškem.

Pri dekletih, roj. leta 1954 in prej, je bila najboljša Kraljeva (OŠ Ravne) pred Pliberškovo in Grubarjevo (obe OŠ Prevalje). Največ tekmovalk je nastopilo v kategoriji letnikov 55 in 56 (24), kjer je zmagala Kremžarjeva (OŠ Črna) pred Šumahovo in Dihpolovo (obe OŠ Prevalje). Pri dekletih, rojenih 57 in pozneje, so na prvih treh mestih učenke OŠ Ravne, in sicer Čubačičeva, Grajnerjeva in Orešnikova.

Pri fantih, rojenih 54 in prej, je zmagal Brložnik (OŠ Prevalje) pred Šumahom (OŠ Mežica) in Krebsom (OŠ Prevalje), pri fantih letnika 55/56 pa Meznar pred Strmškom in Coflom (vsi OŠ Prevalje). Bedrač (OŠ Prevalje) je zmagal pred Šternom (OŠ Prevalje) in Krivogradom (OŠ Ravne) v kategoriji fantov, rojenih 57 in

Čim bliže kolov

pozneje. V zadnji kategoriji, t. j. pri fantih, rojenih 54 in prej, so bili najboljši učenci ŠC Ravne. Zmagal je Gorenšek pred Kušejem in Pepevnikom.

Po propozicijah tekmovanja bi morala šola, ki je dosegla najboljše rezultate, s svojimi tekmovalci dobiti prehodni pokal. Ker pa niti ena šola v vseh disciplinah in v vseh kategorijah ni nastopila oz. ni prišla na cilj z najmanj tremi tekmovalci, kar je bilo postavljeno kot pogoj, bo treba ekipnega zmagovalca določiti po drugih kriterijih in ga torej danes še ne moremo objaviti.

Strokovni odbor za rekreacijo pri ObZTK je zelo dobro začel z delom. V mesecu februarju je s pomočjo sindikalne organizacije železarne Ravne izvedel sindikalne občinske tekme v sankanju na Lešah in s pomočjo sindikalne podružnice rudnika Mežica sindikalno prvenstvo v veleslalomu v Mežici.

Na tekmovanju v sankanju, ki je bilo kljub hudemu snežnemu metežu izvedeno na pustno nedeljo, je zmagal pri moških Čepelnik (TRO Prevalje) pred Podgorškom (Ljubljana-transport) in Koboltom (TRO Prevalje).

Pri ženskah je zmagala Čepelnikova (TRO Prevalje) pred Savinčevo in Zdovčevo (ŽR). Skupno je nastopilo 32 tekmovalcev in šest tekmovalk. Ekipni zmagovalec je TRO Prevalje, na drugo mesto pa se je plasirala železarna Ravne.

Na občinskem sindikalnem prvenstvu v veleslalomu sta nastopili samo dve tekmovalki, zmagala je Komarjeva pred Zdovčevo (ŽR). Pri članih nad 35 let je zmagal Miklavc (Ljudski magazin), pred Pustoslenskoma (ŽR) in Vidalijem (LIO Prevalje), pri članih do 35 let pa Zagernik (ŽR), pred Plescem (rudnik Mežica) in Konečnikom (LIO Prevalje).

Na tem tekmovanju je nastopilo skupaj 50 tekmovalcev.

-ate-

STRELJANJE

Strokovni odbor za strelski šport pri ObZTK Ravne je organiziral v soboto, 22. februarja, občinsko prvenstvo v streljanju z zračno puško za člane. Tekmovanja so se udeležile ekipe iz Črne, Mežice in z Raven. Ekipni občinski

prvak je ponovno ekipa SD »Knez Pepi« Ravne, ki je nastrelila 1634 krogov, drugo mesto je osvojila ekipa SD »TON« Mežica s 1348 krogov, tretja pa je bila mlada ekipa SD »Markovič Kristl« Crna s 1218 krogov.

Med posamezniki je bil vrstni red: 1. Anton Špegel SD »Knez Pepi« 347, 2. Evgen Korinšek SD »Knez Pepi« 343, 3. Alojz Mori SD »Knez Pepi« 325, 4. Ivan Gostenčnik SD »Knez Pepi« 324, 5. Edi Praper SD »TON« Mežica itd.

Strelci se pripravljajo tudi na zimske metalurške igre, ki bodo 2. in 3. marca na Jesenicah. 18. in 20. februarja so priredili izbirna tekmovanja. Najboljši je bil Anton Špegel s 338 krogov pred Evgenom Korinškom, ki je nabral 337 krogov, sledita Franc Ivan s 328 in Alojz Mori s 322. Med ženskami pa sta se postavili Anica Hrovatič s 305 krogov in Marija Franc s 300 krogov.

-ervi-

SERVIS AVTO-MOTO MENJA GOSPODARJA?

Nobena skrivnost ni bila, da je bil servis društva avto-moto Ravne na Koroškem v Dobji vasi že dalj časa v krizi. Težave so bile v glavnem objektivne — odplačevanje razmeroma visokih anuitet ob vse manjšem številu popravil je vodilo k manjšanju delovnega kolektiva. O dograditvi pralnice in lakirnice, ki ju taka dejavnost nujno potrebuje, ni bilo zato mogoče niti misliti.

Ker je društvo zadnja leta posvečalo vso svojo pozornost in dajalo vsa sredstva servisu, je tako precej zanemarilo vso drugo dejavnost. Zato so bili vedno močnejši glasovi tistih članov, ki so zahtevali rešitev tega vprašanja. Pojavljalo se je več možnih variant: pridobitev trgovine z rezervnimi deli in drugimi potrebščinami za avtomobile in motorje, oddaja servisa v najem za določeno dobo in končno prodaja.

Finančni položaj je naposled pokazal, da je najprimernejša prodaja, posebno še, ker je interesent za odkup Avtomotor Celje (deluje v sklopu Slovenijaavto) ponudil precej ugodne pogoje in obljubil obdržati tudi ves kvaliteten kader servisa v delovnem razmerju. S prodajo pod takimi pogo-

Naša upokojenca

Avgust Kokalj, roj. 27. avgusta 1913, v železarni od 23. januarja 1939, nazadnje topilec VF peči v topilnici I. Os. upokojen 23. februarja 1969

Jurij Jezernik, roj. 3. aprila 1913, v železarni od 13. decembra 1945 kot žarilec v kalilnici. Inval. upokojen 15. februarja 1969

ji so se strinjali upravni odbor društva, kolektiv servisa in občinska skupščina.

Kolikor bo do take prodaje prišlo in bo Avtomotor uspel držati obljube, bodo Ravne (in vsa občina) dobile ob servisu še trgovino z avtomobili, na tehnične preglede ne bo več treba hoditi v Slovenj Gradec, možno je, da bi bili servisi najbolj razširjenih vozil (fiat, škoda) na Ravnah, morda pa še kaj.

Ko odobravamo odločitev upravnega odbora avto-moto društva o prodaji, vemo, da nikakor ni bila lahka, saj je znano, s kakšno vztrajnostjo in požrtvovalnostjo so se člani tega društva pred leti zavzemali za to, da bi Ravne servis dobile, in koliko truda so v gradnjo vložili. Toda sentimentalnost ne bi nikomur koristila, in če Ravne servis obdržijo, ni važno ime, važno je dobro delo.

Se našemu servisu obetajo boljši časi?